

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

17569-
17573

370.1
P-34

13

2001

8670

310-1
F-34

2010

ՀԱՄԱՌՕՏ

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՑՈՒԻ

ՄԱՍՆ Ա

ՄԱՍՈՒՆԻ ԲԱՆԻ

1. Քերականութիւնը ուղիղ խօսիլ և ուղիղ գրել կը սովորեցընէ :

2. Խօսքը բառերէ կը շինուին :

3. Բառերը վանկերէ կը շինուի :

4. Վանկը գիրէ կը շինուի, որն որ երկու տեսակ է ձայնաւոր և բաղաձայն. ձայնաւոր գրերն են. ա. ե. է. ը. ի. ո. օ միւս գրերը բոլորն ալ, բաղաձայն են :

5. Հայերէն լեզուի բառերը ութն կարգի բաժնուած են. և մասունք բանի կըսուին. աւանք են. Գոյական. Ածական. Քերանուն. Բայ. Նախդիր. Մակբայ. Եղկապ. Միջարկութիւն կամ Չայնարկութիւն :

ԳԼՈՒԽ Ա.

ԳՈՅԱԿԱՆ

6. Անձ մը, կամ իր մը կամ էյութիւն մը ջրջընող բառին Գոյական կըսուի. ինչպէս հայր. մայր. գէտ. զգեստ. իմաստութիւն և այլն :

7. Գոյականը երեք տեսակ է. այն բառը որ իր նմաններուն մէջէն զատելով միայն մէկ հաս մը կ'իմացընէ Հատուկ կըսուի : ինչպէս՝ Առօրին. Նոյրատ. և այլն. աստղերուն մէջէն մէկ հատին կըսուի Առօրին. նմանապէս գետերուն մէջէն մէկ հատին կըսուի Նոյրատ :

Երբ որ մէկ մէկու նմանութիւն ունեցող շատ բաներու մէկ անուն մը տալով կը հասկըցուի և նոյն անունը ամէն մէկին ալ կրնայ ըսուիլ կըսուի Հասարակ. ինչպէս աստղ՝ որ ամէն աստղերուն կըսուի. գէտ որ բոլոր գետերուն կըսուի :

Երբ մէկ մէկու նմանութիւն ունեցող շատ մը բաներու՝ անուն մը տալով կը հասկըցուի. բայց անոնց մէջէն միայն մէկ հատին չըս-

ուիր . անոնք Հաւազական կրօութիւն . ինչպէս
վահանի՝ գայլերու բազմութեան կրօութի . քայց
մէկ գայլի մը շրտութիւն . հաս՝ ոչխարներու մէկ
տեղ ժողովում բազմութեան կրօութի . մէկ
հատին շրտութիւն , ևայլն :

8. Գոյականը երկու փոփոխութիւն ունի .
Թիւ և Հոլով :

9. Թիւը երկուք է Եղակի և Յոգնակի :

10. Հասարակ գոյականին նշանակածը մէկ
հատ մը ըլլալը ցըցնող թիւն է Եղակի , ինչ-
պէս՝ գետ . աստղ . քաղաք . որ մէկ աստղ .
մէկ գէտ և մէկ քաղաք ըսել են . ևայլն :

11. Հասարակ գոյականին մէկէն աւելի ըլ-
լալը ցըցնող թիւն է Յոգնակի . ինչպէս գէտք .
աստղք . քաղաքք . որ շատ գէտեր . շատ
աստղեր և շատ քաղաքներ ըսել են , ևայլն :

12. Հատուկ գոյականները Յոգնակի չեն ու-
նենար . քայց երբ մի և նոյն անունով քանի մը
մարդ մէկէն իմացընել ուզենք այն ժա-
մանակ Յոգնակի կուեննայ :

13. Գրաբառի մէջ Եղակի Գոյական մը
Յոգնակի ընելու համար ընդհանրապէս Եղա-
կիին վերջը (ք) գիր մը աւելցընելով կըլլայ .

ինչպէս՝ մարդ , մարդ-ք , խող , խող-ք , և այլն . աշխարհաբանութի մէջ մէկ վանկով եղածները եր մասնիկը կտանէ ընդհանրապէս . ինչպէս՝ մարդ , մարդ-եր , գէտ գէտ-եր . և այլն , բայց մատակները ներ մասնիկը կտանեն ինչպէս իմաստուններ , յիմարներ և այլն :

44. Անունի մը վերջաւորութիւնը փոխուելուն Հոլով կըսուի :

45. Հայերէն ընդուն վեց հոլով տնի . Աղական . Սեռական . Տրական . Հայցական . Բացառական և Գործիական .

46. Ամէն բառ մի և նոյն կերպով չի հոլովուելով շատ մը կերպէր կան որ Հոլովմունք կըսուի :

47. Ամենուաւոր հոլովմունքը տասն և երկու հատ են . որոնցմէ դատ քանի մի հասալ Անկանոն հոլովմունք կան .

ԿԱՆՈՆԱԻՐ ՀՈԼՈՎՄՈՒՆԻ

48. Ամէն տնուն եղակի մէկ կերպ և յոգնակի ուրիշ կերպ կը հոլովուի :

Ա. ՀՈՒՐՎՈՒՄՆ

Եզակի

Ուղղական	Բան	Խօսք	Սէօղ
Սեռական	Բան-ի	Խօսք-ին	Սէօղ-իւն
Տրական	ի-Նան, բան-ի	Խօսք-ին	Սէօղ-է
Հայցական	ղ-Նան	Խօսք-ը	Սէօղ-իւ
Բացառակ.	ի-Նան-է	Խօսք-էն	Սէօղ-ատէն
Գործիական	Բան-իւ	Խօսք-ով	Սէօղ-իլէ

Յօգնակի

Ուղ.	Բան-ք	Խօսք-եր	Սէօղ-լէր
Սեռ.	Բան-ից	Խօսք-երուն	Սէօղ-լէրին
Տրա.	ի-Նան-ս բան-ից	Խօսք-երուն	Սէօղ-լէրէ
Հայ.	ղ-Նան-ս	Խօսք-երը	Սէօղ-լէրի
Բաց.	ի-Նան-ից	Խօսք-էրէն	Սէօղլէրատէն
Գոր.	Բան-իւք	Խօսք-երով	Սէօղ-լէրիլէ

Արքայ . արքայ-ի . արքայ-իւ

Հանդէս . հանդիս-ի . հանդիս-իւ

Ողջոյն . ողջուն-ի . ողջուն-իւ

Գիծ . գծ-ի . գծ-իւ . Եայլն .

19. Հորոված բառից սկիզբը դրուած գը-
րերը հօլով շինելուն համար Հորովակէրանան

դիւր կըսուին . ինչպէս՝ արական ի-բան . հայ-
ցական դ-բան . հոս ի և դ հօլովակերտ նախ-
դիւր են :

Հօլոված բառիդ կցուած գիրերը Հօլովա-
հանդ կսուին : բան-ի . ի բան-է . հոս ի և է
հօլովահանդ են :

Տրական հօլովը երկու կերպ է . մէկը ի կամ՝
յ կամ ց նախդիրները կառնեն և նախդրի-
արական կըսուի , և միւսը Հօլովահանդ կառնէ
"ը Վերջահօլով Տրական կըսուի :

Հօլովակերտ նախդիրները բոլորը ասոնք են .
դ , ի , յ , ց , առ , ընդ :

Հօլոված բառիդ սկիզբի գիրը բազաձայն ըլ-
լայ արականը և բացառականը ի նախդիրը կառ-
նէ . ձայնաւոր ըլլայ յ :

Բ. ՀՈԼՈՎՈՒՄՆ

Եզակի

Յոգնակի

Ո.	Քաղաք	Քաղաք-ք
Ս.	Քաղաք-ի	Քաղաք-աց
Տ.	ի-Քաղաք քաղաք-ի	ի-Քաղաքս քաղաք-աց
Հ.	դ-Քաղաք	դ-Քաղաք-ս

Բ. Ի-Քաղաք-է Ի-Քաղաքաց
 Գ. Քաղաք-աւ Քաղաք-օք
 Աւազան . անի . նաւ Լեզու . ուի . ուաւ .
 Որդեակ . դեկի . դեկաւ Պարտէզ . տիզի . տիզաւ .

Գ. ՀՈՒՈՎՈՒՄՆ

	Եզակի	Տգնակի
Ռ.	Զգեստ	Զգեստ-ք
Ս.	Զգեստ-աւ	Զգեստ-ուց
Տ.	Ի-Զգեստ Զգեստ-աւ	Ի-Զգեստս Զգեստ-ուց
Հ.	զ-Զգեստ	զ-Զգեստ-ս
Բ.	Ի-Զգեստ-է	Ի-Զգեստ-ուց
Գ.	Զգեստ-աւ	Զգեստ-ուք

Զարդ . դու . դու . Մով . վու . վու .
 Զէն . զինու . զինու . Ինձ . ընձու . ընձու .

20. Այս հոլովմանս տակ գացող բառերուն
 սմանց բացատրականք ուէ . կը վերջանայ ինչպէս
 Զարդ-զարդ-աւ . ի զարդ-ուէ .
 Խրատ . խրատու . ի-խրատ-ուէ .
 Նախանձ . նախանձու . ի-նախանձ-ուէ .
 Քաղցր . քաղցրու . ի-քաղց-ուէ : Կային :
 Միավանկ բառեր որ ի սվ կսկսին . հո,

լովման մէջ ամէն առեւն չի փոխուիր ինչպէս -
իժ . իժի . Երբ . իրաց :

Գ. ՀՈՒՆՈՒՄՆ

	Եզակի		Յոգնակի
Ո.	Գէտ		Գեաւք
Ս.	Գեաւոյ		Գեաւոց
Տ.	ի-Գէտ	գեաւոյ	ի-գէտս
Հ.	գ-Գեա		Գեաւոց
Բ.	ի-Գեա	ոյ	գ-Գեաւս
Պ.	Գեաւով		ի-Գեաւոց
			Գեաւովք

Մեր . րոյ . րով . Էշ . իշոյ . իշով .

Խունկ . խնկոյ . խնկով . Յոյս . յուսոյ . յուսով .

21. Ս. յս Հսլովման տակ գացող բառերուն
ամանց եզակի արականը ում ալ կըլլայ . զօր
օրինակ . Նոր . նորոյ , նորում . Հին . հնոյ .
հնում . և այլն :

Ե. ՀՈՒՆՈՒՄՆ

Զ. ՀՈՒՆՈՒՄՆ

	Եզակի .	
Ո.	Տրդատ	Հսիփսիմէ

Ս.	Եկեղեց-ւոյ	Եկեղեց-եաց
Տ.	Եկեղեցի	Եկեղեցիս
	Եկեղեց-ւոյ	Եկեղեցեաց-
Հ.	զ-Եկեղեցի	զ-Եկեղեցի-ս
Բ.	յ-Եկեղեց-ւոյ	յ-Եկեղեց-եաց
Գ.	Եկեղեց-եաւ	Եկեղեց-եօք

Տեղի . դւոյ . զեաւ . Կղզի . զւոյ . զեաւ .

Գօտի . տւոյ . տեաւ . Պինի . նւոյ . նեաւ .

23. Այն գոյականները որ միավանկ են և ի կը վերջանան չորրորդ հոլովման տակ կերթան . ինչպէս ձի . ձիոյ . ձիով . գի . գիոյ . գիով . ևայլն . բայց երբ բազմավանկ ըլլան եօթներորդ հոլովման պէս կը հոլովուին :

Այս հոլովման տակ գացող բառերու նոսանց եզակի տրականը լոջ հոլովահանգը կառնէ . և բացառականը լոջէ կըլլայ :

ինչպէս ուղ . տեղի . սեռ . տեղւոյ . արկ տեղւոջ . բցս . ի տեղւոջէ ևայլն :

Թ . ՀՈԼՈՎՈՒՄՆ

Եզակի

Յոգնակի

Ո . Հիմն

Հիմ-ուսք

Ս.	Հիմ-ան	Հիմ-անց
Տ.	ի-Հիմն Հիման ի-Հիմունս	Հիմ-անց
Հ.	զ-Հիմն	զ-Հիմ-ունս
Բ.	ի-Հիմ-անէ	ի-Հիմ-անց
Գ.	Հիմ-ամբ	Հիմ-ամբք

Արեգակն կան կամք Գուն գրան . գրաւ
 Շարժն շրժան շրժամբ Խօսարմն մանամբ

Չ՛հ. Այս հարման պէս հարմող բառերուն
 ամանց յոգնակի ուղականք ունք կամ անք և
 հայցականք ունս կամ անս կըլլայ . ինչպէս՝
 Եղակի կողմն . Յոգնակի կողմունք , հայձա-
 կանս զկողմանս . և այլն :

Ժ ՀՈՒՈՎՈՒՄՆ

	Եղակի	Յոգնակի
Ո.	Գառն	Գառ-ինք
Ս.	Գառ-ին	Գառ-անց
Տ.	ի-Գառն Գառ-ին ի-Գառինս Գառ-անց	
Հ.	զ-Գառն	զ-Գառ-ինս
Բ.	ի-Գառ-անէ	ի-Գառ-անց
Գ.	Գառ-ամբ	Գառ-ամբք

Ղեառն . լերին . լերամբ Խաչն . շին . շամբ

Նդն . զին . զամբ . Չեան . սին . սամբ

25. Այս հոլովման պէս հոլովող բառերուն
ովանց եղակի բացառականք նէ կը վերջանայ .
ինչպէս հարսն . ի հարսնէ . մասն . ի մասնէ
և այլն . ովանց Յոգնակի Ռեղականք ունք և
հայցականք ունս կըլլայ ինչպէս . հարսն .
հարսունք . զհարսունս . Մասն . մասունք ,
զմասունս . և այլն :

ԺՆՆՈՎՈՒՄՆ

Եզակի

Յոգ

Ո.	Նեղութիւն	Նեղութիւնք
Ս.	Նեղութեան	Նեղութեանց
Տ.	Ի-Նեղութիւն	Ի-Նեղութիւնս
	Նեղութեան	Նեղութեանց
Հ.	զ-Նեղութիւն	զ-Նեղութիւնս
Բ.	ի-Նեղութեանէ	ի-Նեղութեանց
Գ.	Նեղութեամբ	Նեղութեամբք
	Բարութիւն . թեան . թեամբ . Գերութիւն .	
	թեան . թեամբ . Անկիւն . կեան կեամբ . Ա-	
	րիւն . եան , եամբ ,	

26. Միավակններուն , եղակի բացառականք

Քաննէ կըլլայ , ինչպէս սիւն , ի սիւանէ , ձիւն ,
ի ձիւանէ , և այլն :

ԺԱ. ՀՈՒՄՎՈՒՄՆ

	Եզակի	Յոգնակի
Ո.	Ոսկր	Ոսկ-երք
Ս.	Ոսկ-եր	Ոսկ-երաց
Տ.	յ-Ոսկ-եր Ոսկր	յ-Ոսկերս Ոսկ-երաց
Հ.	դ-Ոսկր	դ-Ոսկ-երս
Բ.	յ-Ոսկ-երէ	յ-Ոսկ-երաց
Պ.	Ոսկ-երք	Ոսկ-երքք

27. Ետեւ ժը վերջին գիրը բազաձայն ըլլայ
և վերջին վանկին մէջ ալ ի. կամ ո. ձայները
դանուին Ուղղական . և Հայձական . հոլմիսե-
րէն զատ միւս հոլմիսերուն մէջ կը կորսուին .
ինչպէս .

- Պիծ . դծի . Խունկ , խնկի . և այլն :
- Նոյնպէս երբ ԵՍ. ըլլայ Սը կը կորսուի
Ատեան . ասենի :
- Կամ ԵՍը ըլլայ նէ է ի կը փոխուի .
Հրեայ հրէի և այլն :
- Են Ի ի կը փոխուի . Մէգ . Միգի .

ՈՅ, ՈՒ ի կը փոխուի, Գոյն, գունոյ և այլն :

28, Կան գոյականներ որոնք յոգնակի չեն ունենար, և անյոգնական կըսուին, ինչպէս, Սէր, Քաղց, Մարտ, և այլն : Ասոր պէս կան անանկներ ալ որ Նշակի շունին և միայն Յոգնակի կը գործածուին և աննշական կըսուին, ինչպէս, Ազօթք, Նրկինք և այլն :

Մարդու անունները մէկ մարդ մը ցըցընելուն համար Նշակի են, ինչպէս Պետրոս ըսեմ նէ մէկ Պետրոս մը կը հասկըցուի, բայց ասոնք ալ պէտք ըլլայ նէ յոգնական կուենան, երբ քանի մը Պետրոս մէկէն իմացընել ուզեմք, կըսենք Պետրոս-ք և այլն :

ԱՆԿԱՆՈՆ ՀՈՒՈՎՄՈՒՆՔ

Ա. ՀՈՒՈՎՈՒՄՆ

Բ. ՀՈՒՈՎՈՒՄՆ

Եզակի

Յոգնակի

Եզակի

Յոգնակի

Ո,

Ա, յբ

Ա, բք

Հայք

Հարք

Ս,

Ա, ան

Ա, քանց

Հօք

Հարց

Տ,

Ա, ան

Ա, քանց

Հօք

Հարց

Հ. զՍ.յբ զՍ.բս զՀայբ զՀարս
 Բ. յ-Ս.անէ յ-Ս.բանց ի-Հօրէ ի-Հարց
 Գ. Ս.բամբ Ս.բամբք Հարբ Հարբք
 Տէր տերաւն տերամբ
 Տեարք տերանց տերամբք
 Մայր մօր մարբ
 Եղբայր եղբօր եղբարբ

2280
290

Գ. ՀՈՒՈՎՈՒՄՆ

Գ. ՀՈՒՈՎՈՒՄՆ

Եզակի

Յոգնակի

Եզակի

Յոգնակի

Ո. Քոյբ Քօրք Կին Կանայք
 Ս. Քեա Քերց Կնօղ Կանանց
 Տ. ի-Քոյբ ի-Քօրս ի-Կին ի-Կանայս
 Քեա Քերց Կնօղ Կանանց
 Հ. զՔոյբ զՔոյբս զ-Կին զ-Կանայս
 Բ. ի-Քէակ ի-Քերց ի-Կնօղէ ի-Կանանց
 Գ. Քերբ Քերբք Կանամբ Կանամբք

Հօրաքոյբ, քեա, Առնակին, կնօղ,

Մօրաքոյբ, քեա, Տիկին, օիկնօղ,

Ե. ՀԱՆՈՎՈՒՄՆ

Զ. ՀԱՆՈՎՈՒՄՆ

	Եզակի	Յոգնակի	Եզակի	Յոգնակի
Ո,	Պիւղ	Պիւղք	Օր	Սւուրք
Ս,	Պեղլ	Պիւղից	Սւուր	Սւուրց
Տ,	Պեղլ	Պիւղից	Սւուր	Սւուրց
Հ,	ղՊիւղ	ղՊիւղս	ղՕր	ղՍւուրս
Բ,	ԻՊեղլէ	ԻՊիւղից	յՕրէ	յՍւուրց
Պ,	Պիւղիւ	Պիւղիւք	Սւուրբ	Սւուրք

Ե. ՀԱՆՈՎՈՒՄՆ

Ը. ՀԱՆՈՎՈՒՄՆ

	Եզակի	Յոգնակի	Եզակի	Յոգնակի
Ո.	Տիւ	Տիւք	Արեւելայ	Արեւելայք
Ս.	Տուրնջեան		Արեւելոյ	Արեւելայց
Տ.	Տուրնջեան		Արեւելոյ	Արեւելայց
Հ.	ղՏիւ	ղՏիւս	ղԱրեւելայ	ղԱրեւելայս
Բ.	ԻՏուրնջեանէ		յԱրեւելոյ	յԱրեւելայց
	կամ ԻՏուէ			
Պ.	Տուրնջեանք		Արեւելաւ	Արեւելօք

29. Ասն քանի մը բառեր որոնք երկու
կերպ հոլով ունին . որոնց երկուքն ալ կը գոր-
ծածուին . ինչպէս . Ղուբ . Ղրոյ . Ղրով կամ
Ղուբբ . Ղուբք . Ղրոց . Ղրովք . կամ Ղուբք .
Ղուբց . Ղուբքք .

Ասն անանկ բառեր ալ որ հոլովնին փո-
խելով նշանակութիւնին ալ կը փոխուի , ինչ-
պէս :

Այբ . այրի . այրիւ . այր . մաղարա

← Այբ . առն . արամբ . էրիկ մարդ . էրքէկ ատամ
Որթ . որթոյ . որթով . որթ . ասմա

Որթ . որթու . որթու . հօրթ , սանաւային ,
Բառերուն ինչպէս հոլովելիքը , բառա-
բանէն կը սորվըուի :

ԳԼՈՒԽ Բ.

ԱՃԱԿԱՆ

30. Աճական կըսուին այն բառերը որ Գո-
յականի մը ինչպէս կամ որչափ ըսալը կը
ցուցնեն . ինչպէս՝ բարի մարդ . երեք ծառ .
հօս բարի բառը մարդուն ինչպէս ըսալը կը

ցուցնէ . և երեքը ծառին որչափ ըլլալը կը
ցըցնէ . որոնք Աժական են :

31. Աժականները երկու տեսակ են , մէկը
քանին կերպը և ինչպէս ըլլալը կիմացընէ , և
կըսուի Որական Աժական , միւսը քանի հաս
ըլլալը կամ որչափ ըլլալը կիմացընեն և կըս
ուի Քանակական Աժական :

32. Մէկ բառի մը Աժական կամ Պոյական
ըլլալը հասկընալու համար շորս կերպ հարց
մանք կայ , այն հարցմանց որին հետ յարմա
րինէ անկէ կը ճանչցուի :

Ո՞վ է, Պոյական

Ի՞նչ է, Պոյական

Ի՞նչպէս է, Որական Աժական

Ո՞րչափ է, Քանակական Աժական

Պետքս բառը ո՞վ է հարցման պատասխա
նելուն համար Հասուկ Պոյական է , դեղեցիկ
բառն ալ ի՞նչպէս է հարցման պատասխանե
լուն համար Որական Աժական է . դիրք բա
ռը ի՞նչ է հարցման պատասխանելուն Հասա
րակ Պոյական է . և շորս բառն ալ ո՞րչափ է
հարցման պատասխանելով Քանակական Աժա
կան է :

33. Ածականները գոյականներուն հօլովութեան պէս կը հօլովութին, և երբ որ գոյականէն ետքը գրութին երկուքը մէկ տեղ կը հօլովութին. ինչպէս :

Եզական

Յոգնական

Ո.	Այլ	խմաստուն	Արք	խմաստունք
Ա.	Ան	խմասանոյ	Արանոյ	խմասանոյ
Տ.	Ան	խմասանոյ	Արանոյ	խմասանոյ
Հ.	զԱյլ	խմասատուն	զԱրս	խմասատունս
Բ.	յԱնէ	խմասանոյ	յԱրանոյ	խմասանոյ
Պ.	Արամբ	խմասանով	Արամբք	խմասանովք

Բայց երբ որ ածականը գոյականէն առաջ գրութի նէ այն չի հօլովութիլը. ինչպէս :

Եզակի

Ո.	Հաւատարիմ	Բարեկամ
Ա.	Հաւատարիմ	Բարեկամի
Տ.	Հաւատարիմ	Բարեկամի
Հ.	զՀաւատարիմ	Բարեկամ
Բ.	ի-Հաւատարիմ	Բարեկամէ
Պ.	Հաւատարիմ	Բարեկամաց

Յոգնակի

- Ո. Հաւատարիմ Բարեկամք
- Ս. Հաւատարիմ Բարեկամաց
- Տ. Հաւատարիմ Բարեկամաց
- Հ, Դ-Հաւատարիմ Բարեկամս
- Բ, Ի-Հաւատարիմ Բարեկամաց
- Գ, Հաւատարիմ Բարեկամօք

44. Միավանկ Ածականները Գոյականին հետ մէկ տեղ կը հալովուին , կուզէ առաջ դրուած ըլլան կուզէ ետքը , ինչպէս :

Մէծ տուն , մեծի տան , մեծաւ տամք ,

Քաջ այր , քաջի առն , քաջաց . արանց եայլն :

35. Ածականները միշտ քովերնին գոյականն մը կուզեն , մինակ չեն գործածուիր .

36. Քանակական ածականները երեք տեսակ են , Թուական . Դասական . Անձնական :

37. Թուականները գոյականին քանի հաս ըլլալը կամ թիւը կը ցուցնեն , որոնց գլխաւորներուն հոլովները սասնք են .

Մի . միոյ կամ միով . Ի միովէ . միով . մէկ սիր .

երկու . երկուց . զերկուս . երկուք . Իքի .

երեք . երկց . զերէս . երեք . Իւչ .

Չորք . չորից . զչորս . չորս . տէօրս
 Քառ . քառի . ի քառէ . քառիւ . շորս տէօրս
 Հինգ . հնգի . հինգք . հնգից . հինգ . սկէշ .
 Վեց . վեցի . վեցք . վեցից . վեց . ալթը .
 Եօթն . եօթան . եօթանք . եօթանց . եօթն
 եկտի
 Ութ . ութի . ութք . ութից . ութը . սէքիդ .
 Ինն . ըննի . ինունք . ըննից . ինը . տօքուդ .
 Տասն . տասին . տասունք . տասանց . տասը . օն
 Մետասան . նի . մետասանք . նից . տասն կմէկ
 օնպիբ
 Երկուտասան . տասն և երկու . օնիքի .
 Երեքտասան . տասն և երեք . օնիւշ .
 Չորեքտասան . տասն և չորս . օնտէօրս .
 Հնգեքտասան . տասն և հինգ . օնպէշ .
 Վեչտասան . տասն և վեց . օնալթը .
 Եօթնևտասն . սին . Եօթնևտասուն . սանց . սանց .
 տասն և եօթն . օն եկտի
 Ութ և տասն . տասնը ութը . օն սէքիդ .
 Ինն և տասն . տասնը ինը . օն տօքուդ .
 Քսան . նի . քսանք . քսանից . քսան . ելրմէ
 Երեսուն . երեսնի . երեսունք . երեսնից .
 երեսուն : օթուդ 3

Քառասուն . քառասուն . քրքրք .

Յիսուն . յիսուն . էլլի .

Վաթսուն . վաթսուն . ալթմըշ .

Եօթանասուն . եօթանասուն . եէթմիշ .

Ութսուն . ութսուն . սէքսէն .

Իննուսուն . իննուսուն . ասքսան :

Ասոնք երեսունին պէս կը հօլովուին .

Հարիւր . հարիւրոյ . հարիւրք . բոց . հարիւր իւղ

Երկերիւր . իւրոյ . երկերիւրք . իւրոց .

երկու հարիւր , իքի իւղ

Երեք հարիւր . երեք հարիւր . իւշ իւղ

Չորեք հարիւր . չորս հարիւր . ակօրա իւղ

Հինգ հարիւր . հինգ հարիւր . պէշ իւղ

Վեց հարիւր . վեց հարիւր . ալթը իւղ

Եօթն հարիւր , եօթը հարիւր . եէաի իւղ

Ութն հարիւր , ութն հարիւր . սէքիւղ իւղ

Ինն հարիւր , ինը հարիւր . ասքուղ իւղ

Ասոնք ալ երկերիւրին պէս կը հօլովուին :

Հազար . ըի . հազարք . բաց . հազար պին .

Բիւր . բու . բիւրք . բուց . տասն հազար . օն պին .

38. Պոյականին կարգը կամ քանի երրորդ

ըլլալը ջըջընող ածականներուն դասական կըս-

ուին :

36. Թուական ամսականներուն վերջը երորդ-
կամ յոթրդ մասնիկ մը բակցընելով կըլլայ Ռա-
սական թուական . որոնք ամէնն ալ մի և նոյն
կերպով կը հոլովուին . ինչպէս :

Առաջներորդ . ներորդի . դու . առաջին պի-
րինճի

Առաջներորդք . դայ դօք .

Երկրորդ . դի . դու . երկրորդ . իքինճի .

Երկրորդք . դայ . դօք : և այլն :

40. Մի թուականին դասականը Առաջին աշ-
կըլլայ և այսպէս կը հոլովուի . առաջին , ա-
ռաջնայ . առաջնով . Առաջինք , առաջնոց . ա-
ռաջնովք . առաջին պիրինճի . ասոր պէս կը
հոլովուի Ա.երջին . սոնունճու դասական թուա-
կանն ալ :

41. Երկու հաս թուական անունները դա-
սական շինես նէ . երկուքին վրայ ալ յորդ-
մանովի կը կրնայ աւելնալ . այսպէս , քսանե-
րորդ երեսներորդ . քսասներորդ . առաջնե-
րորդ . և այլն :

42. Գոյականին քանի հաս ըլլալը ամէնը
ձէկէն ցըցընող ամսականներուն Անճներական
կըսուին :

42. Թուական ամականներուն վերջը եքին կամ եքեան մասնիկ մը աւելցընելով կըլլան Անձներական ինչպէս երկու . երկուքին . երկուքն ալ . իքիսիսէ . չորեքին . չորսն ալ . տէօրտիւ տէ . ասոնք յոգնական ըլլալով ամենքն ալ հետեւեալ կերպով կը հօլովուին :

Ո. Երկուքին Երկուքեան Երեքին Երեքեան

Ս. Երկոցունց Երկոցունց

Տ. Երկոցունց Երկոցունց

Հ զ-Երկոսին զ-Երկոսեան զ-Երեսին զ-Երեսեան

Բ. յԵրկոցունց յԵրկոցունց

Գ. Երկուքումք Երեքումքք .

43. Մի . Թուական ամականը կուզէ գոյականէն առաջ ըլլայ կուզէ ետքը միշտ կը հօլովուի գոյականին հետ . իսկ միւս թուականները երբեմն գոյականին հետ կը հօլովուին երբեմն չեն հօլովուիր . Պասական և Անձներական թուական ամականներն ալ միշտ գոյականին հետ կը հօլովուին . առաջ գրուած ալ ըլլան ետքն ալ մնան :

44. Թուական ամականներուն կին կամ պատիկ մասնիկ մը աւելցընելով թուական ամականին թուոյն չափ կըկնուած կը ցըցունէ .

ինչպէս երկպատիկ բան մը երկու անգամ
կըրկնուած կըցուցընէ . երեք կին կամ երեք
պատիկ . և այլն :

45. Կին վերջաւորուածները Ռ. հոլովման
պէս կը հոլովուի . իսկ պատիկ վերջաւորուած-
ները Ք. հոլովման պէս կը հոլովուին :

46. Թուական ածականներուն եակ մասնիկ
մը աւելցընելով մէկ բանին քանի հատէ բազ-
կացեալ ըլլալը կըցըցընէ . ինչպէս երկեակ բան
մը երկու հատէ բազկացեալ կըցըցընէ , նոյն-
պէս երկեակ . քառեակ և այլն . ասոնք ալ Ք.
հոլովման պէս կը հոլովուին :

47. Երկաքանչիւր . բառ մի ալ կայ երկու-
քըն ալ . իքիսիտէ կընըշանակէ . բայց գոր-
ծածութիւնը անսովոր է . ասը տեղը երկօք-
եան կը գործածուի :

38. Աւրիշ տեսակ ածական մի ալ կայ որ
անորոշ ածական կըսուի . և հետեւեալներն են
Ս.մենայն, ամենայնի, յամէնայնէ, ամենայնիւ
Ս.յլ, այլոյ , լու՛մ , այլք , լոց .

Իւրաքանչիւր , ըոյ , ըու՛մ , իւրք , ըոց , ըովք .
Միւս , սոյ , սու՛մ , սմէ , միւսք , սոց , սովք .

Ոմն , ուրումն , ումնմն , յումնմն , Ոմամբ , ոմանք
ոմանց , ոմամքք .

Ոք, ուրուք, ումէք, քէ, ոմամք, Ոմանք, ոմանց
մամքք .

Իմն , Ինչ , իրիք, իմիք, յիմէքէ, իմիք .

Նոյն նորին նմին նովին կամ նովիմք .

Նօքին, նոյին, կամ նոցունց, զնսսին, ի նոցունց
նօքիմքք .

Սոյն , Դոյն Նոյնին պէս կը հոլովուին .

Ո՞վ կամ ս . զո՞վ կամ զո՞ , ո՞յք . ս՞ւմ . յո՞ւմէ

Ո՞յք, ո՞յց, ո՞րովք .

Ոք , որոյ , որում, յորմէ , որով .

Ոքք , որոց , որովք .

Զի՞նչ , է՞ր , ի՞մ , առի՞մէ , ի՞ւ :

ԷԳ. Միմեանց և Իրերաց բառերը գոյականա-
բար կը գործածուին . և ուղղական շունենալով
հեռեեալ կերպով կը հոլովուին :

Ս.	Միմեանց	Իրերաց
Տ.	Միմեանց	Իրերաց
Հ.	զՄիմեանս	զԻրերաց
Ի.	իՄիմեանց	իԻրերաց
Պ.	Միմեամքք	Իրերոքք

ԴԵՐԱՆՈՒՆ

50. Արդէն անուն մը նորէն չի կրկնելու համար անոր տեղը գրուած բառին Գերանուն կըսուի . որ անունի տեղ ըսել է , ինչպէս .

Աստուած արդար է . Անիկայ յանցաւորները կը պատժէ :

Տեսայ այն մարդը Որ քեզի հետ էր :

Հոս Անիկայ գերանունը Աստուած գոյականը չի կրկնելու համար գրուած է . Աստուած արդար է . Աստուած յանցաւորները կը պատժէ կրնայ ըսուիլ ըսոյց անուշ չըլլար Աստուած բառը կրկնուելուն համար , նմանապէս երկրորդ խօսքին մէջ ալ Որ գերանունը մարդ գոյականին տեղը գրուած է :

51. Գերանունները գոյականի պէս թիւ և հարով ունենալէն զատ գէմք ալ ունին :

Գէմքը երեք է , Ա . գէմքը խօսողը կը ցըցընէ , Բը . որու հետ որ կը խօսուի նէ և Գը որու կամ ինչի վրայ որ կը խօսինէ այն :
 Գօր օրինակ ,

Ես եկած ժամանակս Գուն երթալովք Այն կարծեց թէ ներդուծիւն մը ունիս :

Հոս Ես Ա. դէմք խօսողն : Գուն Բ. դէմք որու հետ որ կը խօսուի նէ : Այն Գ. դէմք խօսքը որի վրայ էնէ այն կը ցըցընէ :

52. Գերանունները շորս տեսակ են. Էական Ծուցական. Ստացական և Յարարերական :

53. Էական գերանունները եթէ մարդ ցուցընեն Անձնական ալ կըսուին , և հետևեալներն են, Ես առաջին դէմք. Գու երկրորդ դէմք. Սա Գա Նա Ինքն, Իւր . երրորդ դէմք , ասոնք միշտ գոյականի զօրութիւն ունին , և հօլովնին արատղի է :

Եզակի Յոգնակի Եզակի Յոգնակի Եզակի Յոգնակի

Ո.	Ես	Մեք	Գու	Գուք	Նա	Նոքա
Ս.	Իմ	Մեր	Քո	Ձեր	Նորա	Նոցա
Տ.	Իմ	Մեր	Քո	Ձեր	Նորա	Նոցա
Հ.	զիս	զՄեզ	զԻնզ	զՁեզ	զՆա	զՆոսա
Բ.	յինէն	իՄէն	իՔէն	իՁէն	իՆմանէ	իՆոցանէ
Գ.	ինև	Մեօք	Քև	Ձեօք	Նովա	Նօքօք

Սա Գա Գ. դէմք գերանունները Նա ին պէս կը հօլովուին :

Եզակի

Յոգնակի

Ո.	Ինքն	Ինքեանք
Ս.	Ինքեան	Ինքեանց
Տ.	յԻնքն. Ինքեան	յԻնքեանս Ինքեանց
Հ.	զ-Ինքն	զ-Ինքեանս
Բ.	յ-Ինքենէ	յ-Ինքեանց
Գ.	Ինքեամբ	Ինքեամբք

Եզակի

Յոգնակի

Ո.	Չունի	Իւրեանք
Ս.	Իւր. իւրեան	Իւրեանց
Տ.	Իւր, իւրեան	յ-Իւրեանս Իւրեանց
Հ.	Չունի	զ-Իւրեանս
Բ.	յ-Իւրմէ	յ-Իւրեանց
Գ.	Իւրե., Իւրեաւ, Իւրեամբ	Իւրեամբք

34. Յուցական դերանուններն են. Ա,յս. Ա,յդ. Ա,յն. Աոյն, Գոյն. Նոյն և հետևեալ կերպով կը հոլովուին .

Եզակի

Յոգնակի

Ո.	Ա,յս	Ա,յսոքիկ
Ս.	Ա,յսք, Ա,յսորիկ	Ա,յսց Ա,յսոցիկ

Տ, յԱ,այս . Ա,յամ
Ա,յամիկ

յԱ,յաստիկ Ա,յաց
յԱ,յացիկ

Հ, զԱ,յս

զԱ,յաստիկ

Բ, յԱ,յամ, յԱ,յամանէ

յԱ,յաց յԱ,յացանէ

Գ, Ա,յառ Ա,յառիկ

Ա,յառ Ա,յառքիւք

Ա,յդ և Ա,յն գերանուններն ալ ասոր պէս կը հոլովուին :

Եզական

Տոգնական

Ո, Աոյն

Աքին

Ս, Աորին Աորուն

Աոցին Աոցուն Աոցունց

Տ, ԻՍոյն Սմին

ԻՍոսին Աոցին Աոցուն
Աոցունց

Հ, զՍոյն

զՍոսին

Բ, ԻՍմին

ԻՍոցուն ԻՍոցունց

Գ, Սովին Սովիմք

Սովիմքք Աքիմքք
Աքումքք

Գոյն . և Նոյն գերանուններն ալ ասոր պէս կը հոլովուին : Ա,յս երեք գերանունները Իրենց հասուկ և զական բացառական չունին պէտք ըլլայ նէ վերջահոլով տրականէն կառնէ : Յետին ժամանակի գրոց մէջ Գ . հոլով-

ման պէս հարստամ կան. բայց անկանան են :

53. Եւ յախանի գերանունները իբրև Ածա-
կան, Գոյախաններու հետ մէկ անդ հարստա-
լով թէ՛ս ասալ և թէ՛ ևաքը կը գործածուին .
միայն թէ երբ ասալ գրուին կարճ հարստները
կը գործածուին . ևաքը մնան 'նէ' երկար հո-
լովները գործածուելով գոյախանին վրայ ալ
Ա. Գ. Ն. գիմերոշ գրերէն մէկը կեւելնայ :

ԱՅՈՒՆ ԴՐՈՒՄ

Եւրօկի

Յ գճակի

Ա. Ա.յա	Տա՛ն	Ա.յա	Տա՛նք
Ա. Ա.յոք	Տա՛ն	Ա.յոյ	Տա՛նց
Տ. յԱ.յա	Տա՛ն	յԱ.յա	Տա՛նս
		Ա.յոյ	Տա՛նց
Հ. զԱ.յա	Տա՛ն	զԱ.յա	Տա՛նս
Բ. յԱ.յա՛	Տա՛նէ	յԱ.յոյ	Տա՛նց
Գ. Ա.յառ	Տա՛նը	Ա.յառ	Տա՛նք

ԱՅՈՒՆ ԴՐՈՒՄ

Եւրօկի

Յ գճակի

Ա. Տա՛նս	Ա.յա	Տա՛նքս	Ա.յաքրիկ
Ա. Տա՛նս	Ա.յաքրիկ	Տա՛նցս	Ա.յաոյիկ

Տ. ԻՏուհա յԱյս	ԻՏուհա յԱյստիկ
Տանա Սյամիկ	Տանցա Սյացիկ
Հ. զՏուհա զԱյս	զՏուհա զԱյստիկ
Բ. ԻՏանէս յԱյամանէ	ԻՏանցա յԱյցանէ
Գ. Տամբա Սյամիկ	Տամբա Սյամբիք

56. Գիմորոշ ըսուած Ս. Գ. Ն. գրերը այսպիսի, այն. գերանուններուն կը բնատուածն են. և բանի մը վրայ կը շարունակուի անոր գէմբը կամ որ գէմբին մտաւոր ըլլալը, կը շարունակեն. Ս. ա գէմբ. Գ. բ. և. Ն. գ. գէմբ են:

57. Ստացական գերանունները ասոնք են. Իմ. Բո. Մեր. Չեր. Իւր. Սորա. Սոցա. Գորա. Գոցա. Նորա. Նոցա. ասոնք ամենն ալ թէ եղական և թէ յոգնական Գ. հոլովման պէս կը հոլովուին:

Վերջին գիրը Ս. եղածներէն զատ ամենուն ալ արականը Ռւմ և բացառականը Մէ կը վերջանայ. ինչպէս՝ Իմ, Իմոյ, Իմում, զԻմ, յԻմէ, իմով:

Բո Ստացականին հոլովը քիչ մը արտուր ըլլալով հոս կը գնեմք:

Էրգական

Յգական

Ո. Քո	Քոյք
Ս. Քո Քոյոյ	Քոց Քոյոց
Տ. ԻՔո Քում Քոյում	ԻՔոյս Քոց Քոյոց
Հ. ՂՔո	ՂՔոյս
Բ. ԻՔումմէ ԻՔոյ ԻՔոյոյ	ԻՔոց ԻՔոյոց
Գ. Քով Քոյով	Քովք Քոյովք

58. Ստացական գերանունները գոյականէն կուզեն առաջ գրուին՝ կուզեն իտքը միշտ մէկ տեղ կը հոլովուին :

59. Յարարերական գերանունն է Որ . կամ Ո . հետեւեալ կերպով կը հոլովուի :

Ո. Որ, Ո	Որ, Որք, Ոյք
Ս. Որոյ Ոյք	Որոց Ոյց
Տ. յՈր յՈ Որում	յՈր յՈրս յՈյս Որոց
Ում	Ոյց
Հ. ՂՈր ՂՈ	ՂՈր ՂՈրս ՂՈյս
Բ. յՈրմէ յՈւմմէ	յՈրոց յՈյց
Գ. Որով	Որովք

60. Միմեանց . կամ Իրերաց . ասոնք ալ թէպէտ գէմք չունին . քայց իբրև գերանուն կը

Վարտին, որոնք ազգական չունենալով այսպէս
կը հարմարին :

Ս.	Միմեանց	Իրերաց	
Տ.	ԻՄիմեանս Միմեանց	Երբեքս	Իրերաց
Հ.	ՉՄիմեանս	ՉԻրերաց	
Բ.	ԻՄիմեանց	Երբեքաց	
Գ.	Միմեանքք	Իրերքք	

ՊԼՈՒԽ Պ. Գ. Գ. Գ.

ՆԱԽԴԻՔ ԿԱՄ, ՆԱԽԵՂԵՈՒԹԻՒՆ

61. Հարմար թառի մը հետեղած թառեր որ
հարմար թառին մէկ պարագան, այսինքն պատ-
ճառը կամ կերպը կամ ժամանակը կայն, ջը-
յընող թառերուն, Նախդիր կըսուին :

62. Նախդիրները մինակ չեն դարձած ուր,
միշտ իրենց 1/2 կողք, հարմար թառ մը կուղեն,
երբոր Վասն, Համար, քանք Նախադրութիւն
մը ըսալով քան մը չի հասկցուիր. բայց երբ
Վասն Աստուծոյ, Վասն սիրոյ, կայն ըսել կըլ-

լայ Աստուծոյ կամ Սիրոյ համար : Աստուծոյ
և Սիրոյ . բառերը նախադրութեան խնդիր
կրտսին :

63. Նախդիր ստաջ դրուել ըսել է . և եր-
կու կերպ են . մէկը հարմարեալ նախդիր (աւել
19) . և միւսը հարմարու նախդիր սը հարմարած
բառեր կանեն :

64. Հարմարու նախդիրներն ալ երկու կերպ
են . մէկը թուն նախդիր կրտսի . սը ուրիշ բա-
ռէ աւնուած շրջալով , իրենք իրենց նախդիր-
ներ են . և միւսը , Միասկ նախդիր . սը նոր
անունի հարմարեալ ելած բառեր ըլլալով քովեր-
նին ուրիշ հարմարած բառ մը ըլլայ նէ անոր
մէկ պարագան կը ցըցնեն :

65. Հարմարու թուն նախդիրներն ասանք են .
Առ . ընդ . ըստ . իբր . իբրև . հանդերձ . մինչ
մինչև . վասն . քան . առանց .

66. Հարմարու Միասկ նախդիրներն ասանք
են . առաջի . արտաքայ . բայ . դադն . դեր . դէպ
գատ . զկնի . զհետ . օրէն . ընկեր . ընդդէմ
ի վերայ . կողմն . կոյս . հանդէպ . հետի . հետե
հուպ . մէկուսի . մերձ . մտա . յարագոս . յան-
դիման . յետ . ներքոյ . շուրջ . որպէս . շախ .

տակա , ի տակառ , փոխան , փոխանակ , փոխա-
րէն , քառ :

67. Կան քանի մի նախադրութիւններ որ եր-
բեմն գործածեր են բայց հիմայ չի գործած-
ուիր և խափանեալ նախդիր կըսուին . ասոնց
հոլովակերաներն են . ապ . արտ . ըն ն . ւ . այս
վերջինս երբեմն այբ ու բենի ստանաւորներուն
մէջ կը գործածուի . Ի գիրով սկսած բառ քիչ
դանուելուն : Եւ Ի նախդիրին տեղը կը գոր-
ծածուի :

Խափանեալ հոլովաւու նախդիրներն են . ենթ
զերգ . զերթ . թանց . թարց . մակ . ներ .

68. Հոլովաւու նախադրութիւններուն մէջէն
կան որ մէկ հոլով խնդիր առնելով՝ երկու կերպ
նշանակութիւն տայ . ինչպէս առ սէր . սիրոյ հա-
մար , մահապղծի իշիւն : Առ եղբ գեաց . գե-
տին քովը , ըրմազքն քենարընաայ :

Կան որ մի և նոյն նախդիրը մէկ հոլով խըն-
դիր առնելով՝ մէկ կերպ նշանակէ , և ուրիշ հոլով
խնդիր առնելով ուրիշ կերպ նշանակէ . ինչպէս .
Բնդ նախդիրը երբ սեռական հոլովով խնդիր
նէ տեղը , եէրինէ . կը նշանակէ . զոր օրի-
ւ ալն ընդ ախան . աչքի տեղ աչք . կէօղ

եկերինէ կէօղ . բայց երբ դորժիական թլլայ խըն-
դիրը, տակը . ներքե . ավթընտա . կը նշանակէ .
ինչպէս ընդ իշխանութեամբ . իշխանութեան ներ-
քե . հէօքմլանին ավթընտա . և այլն .

Կան ալ որ միայն մէկ հօրով մը խնդիր կան-
նեն . և մէկ կերպ կը նշանակեն . ինչպէս Ա. ան
նախդիրը միշտ սեռական հօրով խնդիր կանեն,
գոր օրինակ Ա. ան մարդոյ . Աարդու համար:
Ա. տամ իշխան . այս նախդիրիս դերանուն խնդիր
տալ պէտք ըլլայ նէ . երբեմն յայանի շի դրուիր .
գոր օրինակ . վանն դի . ըսել կըլլայ վանն Այ-
նօրիկ դի . կամ վանն Ա. յօրիկ դի .

Մինչև , միշտ Յ նախդիրով արական խնդիր
կանեն , ինչպէս մինչև ցառաւօտ . մինչև աւառ .
ապաւհատէք :

69. Որ նախդիրն ինչ հօրով խնդիր առնելն և
ինչ կերպ նշանակութիւն ունենալը բառարա-
նէն կը սորվուի .

ԳԼՈՒԽ Ե.

ԲԱՅ

70 Ընել կամ ըլլուիլ ցըցընող բայերը Բայ կրտսին. ինչպէս սիրեմ. կը սիրեմ. սիրիմ կը սիրուիմ :

71. Բայերը շորս տեսակ են. կշական. Ներգործական, Արատորական և Չեղօք :

Կշական բայըն է. Նմ.

Ներգործական բայը գործողութիւն մը ընել կը ցըցընէ. ինչպէս սիրեմ. կը սիրեմ. ներգործական բայ է. ես սիրեմնէ հարկաւ մէկն ալ կը սիրուի : Այն որ գործողութիւնը կրել կամ ըլլուիլ կը ցըցընէ, կրտսի Արատորական. ինչպէս սիրիմ. կը սիրուիմ :

Ներգործական բայերը հարկաւ Արատորական կուսենան և Նմ կը վերջանան :

Չեղօք բայերը թէ ընելն և թէ ըլլուիլն ինքն իրմով կը ըլլմընցընեն. ինչպէս երթամ. կերթամ :

72. Բայերը թիւ. դեմք. ժամանակ. և եղանակ տւնին :

73. Թիւր գոտականի պէս երկուք է. եզա-
կան և յոգնական:

74. Ղեմքը գերանունի պէս երեք է. Ա.
Բ. և Գ.

7. Գործողութիւնս, երբ բլլայր ցրցրնողը
ժամանակն է. և երեք է. Ներկայ. Անցեալ.
Ապառնի: Ներկայ ժամանակը կըցըցընէ գոր-
ծողութիւնը գեռ. կըլլայ. կոր. չէ լրննցած
խնչպէս. գրեմ. կը գրեմ. կոր. եազայտում.

Անցեալը երկուք է անկատար անցեալ.
որ գործը չը լրննցած վրայէն ժամանակ ան-
ցեր է. և պակաս մնացեր է. խնչպէս գրէի.
կը գրէի կոր. եազայտում:

Կատարեալ անցեալ. որ գործը եղեր լը-
մընցեր է. գրեցի. գրեցի. եազարմ:

Ապառնի ժամանակը կըցըցընէ որ գոր-
ծողութիւնը եաքը պիտի ըլլայ. խնչպէս. գը-
րեցեց. կը գրեմ. եազարմ:

76. Ներկան և Անկատարն. իրարմէ սա տար-
բերութիւնը ունին որ. Ներկան գործ մը ըս-
կըսում և լննցում չէ ու գեռ կշարունակէ:
Անցեալ անկատարը. գործը սկսեր և պակաս
ցըգեցով վրայէն ժամանակ ունծեր է:

77. Եղանակը չորս է Սահմանական , Հրամայական , Ստորագասական , և Գերբայ .

Սահմանական եղանակը գործ մը հասկը ցընելու կերպով մը կը ցըցընէ ինչպէս . գրեցի . գրած ըլլալը . և գրեսցես գրել պէտք ըլլալը կիմացընէ . այս եղանակը երեք ժամանակն ալ ունի .

Հրամայական եղանակը խօսքը հրամայելու կերպով մը կը հասկըցընէ , ինչպէս՝ գրեա՛ . գրէ՛ . եա՛ղ . միայն ապառնի ժամանակ ունի : Վասն զի գեռ պիտի գրուի :

Ստորագասական եղանակը խօսքը կախ ցըգած կը հասկըցընէ . ինչպէս գրիցեմ . գրեմ նէ . եազարսամ : Այս եղանակն ալ միայն ապառնի ժամանակ ունի : Վերջէն ըլլուելուն համար . այս եղանակներուս երեքն ալ դէմք և թիւ ունին : Գեր բայ եղանակը , դէմք չունի , և երեք է . Անորոշ , Անցեալ և ապառնի :

78. Բայի մը թիւը , դէմքը , ժամանակը և եղանակը իւր վերջաւորութենէն կը ճանչցուի : և այս վ՛րջաւորութեանս լծորդութիւն կըսուի :

79. Լծորդութիւնը չորս է , Եմ , Իմ , Ամ , և Ում :

80. Լ ծորդութեան կերպ կերպ փոխուելուն
խանարհումն կըսուի . որ երկու կերպ է . Կանոն
նաւոր և Արատուղի :

ԽՈՆԱՐՀՈՒՄՆ ԷՍԿԱՆ ԲԱՅԻ ԵՄ

Սահմանական Եզանակ Դերկայ Ժամանակ

		Եզակի .	
Ա . գէմք եմ		եմ	Պէն իմ
Բ . " ես		ես	Սէն սին
Գ . " է		է	Օ աուր

		Յոգնակի .	
Ա . գէմք եմք		եմք	Պիզ իզ
Բ . " էք		էք	Սիզսինիզ
Գ . " են		են	Օնլար արըր .

Անկատար Անցեալ Ժամանակ

		Եզական .	
Ա . գէմք էի		էի	Պէն իաիմ
Բ . " էիր		էիր	Սեն իաին
Գ . " էր		էր	Օ իաի .

Յոգնահան :

Ա . դէմք	Եւք	Պիղ խաիք
Բ . " Եիք	Եիք	Սիղ խաիճիղ
Գ . " Եին	Եին	Սեւար խաի

Կարասի ալ Անցեալ Դամանակ :

Ելակի

Ա . դէմք	Եղէ	Սղաու մ
Բ . " Եղեր	Եղար	Սղաու ն
Գ . " Եղև	Եղաւ	Սղաու

Յոգնակի :

Ա . դէմք	Եղաք	Սղաու ք
Բ . " Եղէք	Եղաք	Սղաու նաղ
Գ . " Եղևն	Եղան	Սղաու լար

Ազատի Դամանակ :

Ելակի :

Ա . դէմք	Եղեց	պիաի	Ըլլամ	Սղաճարըմ
Բ . " Եղեցիս	"	"	Ըլլաս	Սղաճարդսըն
Գ . " Եղեցի	"	"	Ըլլայ	Սղաճար

Յոգնակի:

Ա. գէժք Եղիցուք պիտի Ըլանք Օլանադրդ
 Բ. զնոս Եղիջիք զուր Ըլանք Օլանադսք
 Գ. ,, Եղիցին ,, Ըլան Օլանադսք

Հրահանական Եղանակ Ապրանի Ժամանակ

Եղակի:

Լեր, Լիջիբ, Եղեր ՕԼ
 Ա. Բ. գէժք, Մի Լինիբ Մի Ըլանք Օլան

Յոգնակի:

Եղերուք
 Լերուք Եղիք Օլան
 Լիջիբ

Ա. Բ. գէժք, Մի Լինիբ Մի Ըլանք Օլանադը

Մտադասական Եղանակ Ապրանի ժամանակ

Եղակի:

Ա. գէժք Եղեմ Ըլանք Օլանադ
 Բ. ,, Եղես Ըլանք Օլանադ
 Գ. ,, Եղէ Ըլանք Օլան

Տ Գ Կ ա կ ե

Ա. Դէմք Իցեմք	Ըլլանք	Օլայրմ
Բ. ,, Իցէք	Ըլլաք	Օլասընըզ
Գ. ,, Իցեն	Ըլլան	Օլսունլար
Անորոշ դերբայ	Լինել ըլլալ	օրմաք
Անցեալ ,,	Եղեալ լեալ	եղած օրուշ
Ապառնի ,,	Լինելոց	ըլլալու օլանադ

Ա.Ռ.Ա.Զ.Ի.Ն Լ ՇՈՐԴՈՒԹ Ի Ի.Ն

Ն ե Ր գ ո Ր ծ ա կ ն

Ս Ի Ր — Ե մ

Ս ա ճ մ ա մ ա շ ա ն Ն ե Ր կ ա յ

Է գ ա կ ե

Ա. Դէմք Սիրեմ	Կը Սիրեմ	Սէվէրիմ
Բ. ,, Սիրես	Կը Սիրես	Սէվէրսին
Գ. ,, Սիրէ	Կը Սիրէ	Սէվէր

Յոգնակի

Ա.	դէմք	Սիրեմք	կը սիրեմք	Սէվերիզ
Բ.	„	Սիրէք	կը սիրէք	Սէվերսինիզ
Գ.	„	Սիրեն	կը սիրեն	Սէվերէք

Աջեալ անկառար

Եզակի

Ա.	դէմք	Սիրէի	կը սիրէի	Սէվեր իտիմ
Բ.	„	Սիրէիր	կը սիրէր	„ իտին
Գ.	„	Սիրէր	կը սիրէր	„ իտի

Յոգնակի

Ա.	դէմք	Սիրեաք	կը սիրէինք	Սէվեր իտիք
Բ.	„	Սիրէիք	կը սիրէիք	„ իտինիք
Գ.	„	Սիրէին	կը սիրէին	„ իտիէք

Աջեալ կառարեալ

Եզակի

Ա.	դէմք	Սիրեցի	սիրեցի	Սէվաիմ
Բ.	„	Սիրեցիր	սիրեցիր	Սէվաին
Գ.	„	Սիրեաց	սիրեց	Սէվաի

Յոգնակի

Ա.	դէմք	Սիրեցաք	սիրեցինք	Սէվաիք
----	------	---------	----------	--------

Բ.	„	Արբեցէք	Արբեցիք	Սէվանիզ
Գ.	„	Արբեցեն	Արբեցին	Սէվանէք

Ազատնի

Եզակի

Ա.	դէմք	Արբեցից	պիտի Արբեմ	Սէվէճէյիմ
Բ.	„	Արբեցես	„ Արբես	Սէվէճէքսին
Գ.	„	Արբեցէ	„ Արբէ	Սէվէճէք

Յոգնակի

Ա.	դէմք	Արբեացուք	պիտի Արբենք	Սէվէճէյիզ
Բ.	„	Արբեալիք	„ Արբեք	Սէվէճէքսի-
Գ.	„	Արբեացեն	„ Արբեն	Սէվէճէքէք

Հրամայական եզանակ

Եզակի'

Արբես , Արբեալիք Արբէ Սէվ

մի Արբեք մի Արբէք Սէվմէք

Յոգնակի

Արբեցէք , Արբեալիք Արբեցէք Սէվին

մի Արբեք մի Արբէք Սէվմէյին

Ստորագրասանան Եզրանակ

Եզրակ

- Ա. գեմք Սիրիցեմ սիրեմ Սէվէլիմ
- Բ. ,, Սիրիցեա սիրեա Սէվէսին
- Գ. ,, Սիրիցէ սիրէ Սէվսին

Յոգնակի

- Ա. գեմք Սիրիցեմք սիրենք Սէվէլիմ
- Բ. ,, Սիրիցէք սիրենք Սէվէսինդ
- Գ. ,, Սիրիցեն սիրեն Սէվսինէք

- Ա. նորոշ գերբայ Սիրել սիրել Սէվմէք
- Անցեալ ,, Սիրեալ սիրած Սէվմիշ
- Ապագանի ,, Սիրելոց սիրելու Սէվմճէք

Ներքործական 262ք

Ա. դատեմ , տեցի Ա. մաշեմ , շիցի
 Բ. ճշկեմ , կեցի Գ. ոչեմ , չիցի

Կրօն սրբական

Սեր — Իմ

Իմ հանձնարան Ներկայ

Երգակի

Ա.	դէմք	Սերիմ	կը Սերու իմ	Սէվիւրիմ
Բ.	„	Սերիս	կը Սերու իս	Սէվիւրսին
Գ.	„	Սերի	կը Սերու ի	Սէվիւր

Յ գնակի

Ա.	դէմք	Սերիմք	կը Սերու ինք	Սէվիւրիք
Բ.	„	Սերիք	կը Սերու իք	Սէվիւրսինիք
Գ.	„	Սերին	կը Սերու ին	Սէվիւրէք

Անցեալ Անկատար

Երգակի

Ա.	դէմք	Սերէի	կը Սերու էի	Սէվիւր իտիմ
„	„	Սերէիք	կը Սերու էիք	Սէվիւր իտին
Գ.	„	Սերէք	կը Սերու էք	Սէվիւր իտի

Յոգնակի

Ա. գէմք	Սիրէաք	կը Սիրուէինք	Սէվիւք Խտք
Բ. " "	Սիրէիք	կը Սիրուէիք	Սէվիւք Խտինիչ
Գ. " "	Սիրէին	կը Սիրուէին	Սէվիւք Խտիւք

Սնցնալ Կառարեալ

Եղակի

Ա. գէմք	Սիրեցայ	Սիրուեցայ	Սէվիլ ախմ
Բ. " "	Սիրեցարք	Սիրուեցարք	Սէվիլ ախն
Գ. " "	Սիրեցաւ	Սիրուեցաւ	Սէվիլ ախ

Յոգնակի

Ա. գէմք	Սիրեցաք	Սիրուեցանք	Սէվիլ ախք
Բ. " "	Սիրեցայք	Սիրուեցաք	Սէվիլ ախնիչ
Գ. " "	Սիրեցան	Սիրուեցան	Սէվիլ ախիւք

Սպառնի

Եղակի

Ա. գէմք	Սիրեցայց	պխախ Սիրուխմ	Սէվիլէ ճէ յիմ
Բ. " "	Սիրեցայիս	պխախ Սիրուիս	" ճէքսին
Գ. " "	Սիրեցայի	պխախ Սիրուի	" ճէքախիք

Յոգնակի

Ա. զէմք Սիրեացուք պիտի Սիրուիմք Սէվիլէ-
յան ՅՄ զՅՅ. Երկրի զՅ Գամպոնի Սէվիլի

Բ. ,, Սիրեալիք ,, Սիրուիք Սէվիլէ-
յան ՅՄ զՅՅ. Երկրի զՅ Գամպոնի Սէվիլի

Գ. ,, Սիրեացին ,, Սիրուին Սէվիլէ-
յան ՅՄ զՅՅ. Երկրի զՅ Գամպոնի Սէվիլի

Հրամայական Երանակ

Երանի

Բ. զէմք Սիրեաց Սիրուէ Սէվիլ
Սի Սիրի Սի Սիրուիք Սէվիլի

Յոգնակի

Բ. զէմք Սիրեացարուք Սիրուեցեք Սէվիլին
Սի Սիրիք Սի Սիրուիք Սէվիլէին

Ստորադասական Երանակ

Երանի

Ա. զէմք Սիրեցիմ Սիրուիմ Սէվիլէյիմ

Բ. ,, Սիրեցիս Սիրուիս Սէվիլէսին

Գ. ,, Սիրեցի Սիրուի Սէվիլին

Ս. գէճք Սերեցիճք Սիրուինք Սէփրէլիճ
 Բ. " Սերեցիք Սիրուիք Սէփրէսինիք
 Գ. " Սերեցին Սիրուին Սէփրէսինէք

Անորոշ գերբայ Սիրել Սիրուիլ Սէփրէլէք
 Անցեալ Սիրելալ Սիրուած Սէփրէլիշ
 Ապաանի Սիրելոց Սիրուելու Սէփրէլէճէք

Բ. ՕՐԻՆՍԿ

Հատանեճ	Հատանիճ
Հատանեա	Հատանիա
Հատանէ	Հատանի
Հատանիճք	Հատանիճք
Հատանէք	Հատանիք
Հատանեն	Հատանին

Հատանելի	Հատանելի
Հատանելիք	Հատանելիք
Հատանելք	Հատանելք

Հատանէ աք

Հատանէ աք

Հատանէ իք

Հատանէ իք

Հատանէ ին

Հատանէ ին

Անցնելու Կատարակ աւ

Հատի

Հատայ

Հատեր

Հատար

Հատ կամ եւ Հատ

Հատաւ

Հատաք

Հատաք

Հատէք

Հատայք

Հատին

Հատան

Աղաւթի

Հատից

Հատայց

Հատցեալ

Հատցիս

Հատցէ

Հատցի

Հատցուք

Հատցուք

Հատղիք

Հատղիք

Հատցեն

Հատցին

Հրամայական Եզրակ

Հատ.

Հատղիք.

Հատանիղիք

Հատիք

Մի Հատաներ

Մի Հատանիք

Հատեք

Հատղիք

Հատանիղիք

Հատարուք

Մի Հատանէք

Մի Հատանիք

Ստորագրաստիան Եզանակ

Հատանիցեմ		Հատանիցիմ
Հատանիցես		Հատանիցիս
Հատանիցէ		Հատանիցի
Հատանիցեմք		Հատանիցիմք
Հատանիցէք		Հատանիցիք
Հատանիցեն		Հատանիցին
Անորոշ դերբայ	Հատանել	Հատանիլ
Անցեալ	Հատեալ	Հատեալ
Սպառնի	Հատանելոց	Հատանելոց

Ներգործական

Չեղք

Արկանեմ . կի .
Տեսանեմ . սի .

Անցանեմ . ջի .
Հասանեմ . սի .

ՅՏ. Այս օրինակին մէջ անցեալ կատարեալի եզակի գ. գէմքը Եհատ եզաւ. Հատ ին առաջին գիրը բազաձայն ըլլալուն. իսկ եթէ ձայնաւոր ըլլայ է կառնէ. ինչպէս ասում բային անցեալ կատարեալ եզակի գ. գէմքը էտակըւայ :

Գ. ՕՐԻՆՍԱԿ

Սահմանական և երկայ

Ասեմ

Ասես

Ասէ

Ասեմք

Ասէք

Ասեն

Անցեալ Անկատար

Ասէի

Ասէիր

Ասեր

Ասեաք

Ասէք

Ասին

Անցեալ Դատարեալ

Ասացի

Ասացիր

Ասայ

Ասացաք

Ասացէք

Ասացին

Ասացից

Ասացեա

Ասացէ

Ասացումք

Ասացիրք

Ասացեն

Համարական Եղանակ

Ասի

Մի

Ասեր

Ասացէք

Մի

Ասէք

Ստորագրասական Եղանակ

Ասիցեմ

Ասիցես

Ասիցէ

Ասիցեմք

Ասիցէք

Ասիցեն

Ա. նորոշ գերբայ

Ա. սել

Ա. նոյեալ "

Ա. սայեալ

Ա. սառնի "

Ա. սելոց

Ներգործական

Չնշեք

Գիտեմ

Գարեմ

Բ. ԼՍՈՐԳՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՕՐԻՆԱԿ

Բ. ՕՐԻՆԱԿ

Սահմանական Ներկայ

Խօսիմ

Ուսանիմ

Խօսիս

Ուսանիս

Խօսիք

Ուսանիք

Խօսիմք

Ուսանիմք

Խօսիք

Ուսանիք

Խօսին

Ուսանին

Մշտալ Միասարկալ

Խօսեի

Ուսանեի

Խօսեիր

Ուսանեիր

Խօսեք

Ուսանեք

Խօսեաք

Ուսանեաք

Խօսեիք

Ուսանեիք

Խօսեին

Ուսանեին

Անցեալ կատարեալ

Խօսեցայ	Ուսայ
Խօսեցար	Ուսար
Խօսեցաւ	Ուսաւ
Խօսեցաք	Ուսաք
Խօսեցայք	Ուսայք
Խօսեցան	Ուսան

Երբեմն

Խօսեցայց	Ուսայց
Խօսեցիս	Ուսցիս
Խօսեցի	Ուսցի
Խօսեցաւք	Ուսցաւք
Խօսեցա՞իք	Ուս՞իք
Խօսեցին	Ուսցին

Հրահրեցան Երբեմն

Խօսեաց	Խօսեա՞իք	Ուսիր	Ուս՞իր
Մի	Խօսիր	Մի	Ուսանիր
Խօսեցարուք	Խօսեա՞իք	Ուս՞իք	Ուսարուք
Մի	Խօսիք	Մի	Ուսանիք

Ստորագրեալն Երբեմն

Խօսիցիմ	Ուսանիցիմ
Խօսիցիս	Ուսանիցիս
Խօսիցի	Ուսանիցի

Խօսիցիմք

Խօսիցիք

Խօսիցին

Անորոշ գերբայ Խօսիլ

Անցեալ գերբայ Խօսեալ

Ապառնի գերբայ Խօսելոց

Ներգրութեան

Խօստովանիմ ներցայ

Համարիմ բերցայ

Մնանիմ ծնայ

Ուսանիցիմք

Ուսանիցիք

Ուսանիցին

Ուսանել

Ուսեալ

Ուսանելոց

Չէզոք

Աշխատիմ տեցայ

Անկանիմ անկայ

Մեռանիմ մեռայ :

Գ ՕՐԻՆԱԿ

Սուլժանական Ներկայ

Թագ չիմ

Թագ չիմք

Թագ չիս

Թագ չիք

Թագ չի

Թագ չին

Աջեալ Ահաաար

Թագ չէի

Թագ չէաք

Թագ չէիր

Թագ չէիք

Թագ չէր

Թագ չէին

Անցեալ Կատարեալ

Թագ եայ

Թագ եաք

Թագ եար

Թագ եայք

Թագ եաւ

Թագ եան

Ապառնի

Թագեայց

Թագիցես

Թագիցէ

Թագիցուք

Թագիցիք

Թագիցեն

Համարական Երանակ

Թագիր Մի

Թագչիր

Մի Թագչիք

Ստորագրասական Երանակ

Թագչիցիմ

Թագչիցիս

Թագչիցի

Թագչիցիմք

Թագչիցիք

Թագչիցին

Անորոշ դերբայ

Թագչի

Անցեալ

Թագուցեալ

Ապառնի

Թագչերոյ

Թագչիմ

Երկնչիմ և այլն

82. Թագնում Բայ միալ կայ որուն խմբորհմանքը ճիշտ Թագչիմ Բային պէս է. իրեն Հասակ ունի միայն Սահ. Ներ. Թագնում. Թագնուս և այլն, անցեալ անկատար. Թագնուի և այլն և Ստորագրասական Երանակ Թագնուցում: և Անորոշ դերբայ Թագնուլ և Ապառնի Թագներոյ:

83. Իմ և Անիմ վերջու որում Բայերուն Կրանորականը Ներգործականին հետ մոյն ըլ-

լալով Հասարակ Բայ կըսուին : Խօսիմ. Բայը
թէ կը Խօսիմ և թէ կը Խօսուիմ ըսել է.
Հասարակ Բայերուն Ներդործական կամ կը-
րատորական ըսալը քովի բառերէն կը հասկըցուի :

Գ. ԼՍՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՕՐԻՆԱԿ

Բ. ՕՐԻՆԱԿ

Ստիճանական Ներկայ

Ա. դամ

Գողանամ

Ա. դաս

Գողանաս

Ա. դա

Գողանայ

Ա. դամք

Գողանամք

Ա. դայք

Գողանայք

Ա. դան

Գողանան

Ա. դայի

Գողանայի

Ա. դայիք

Գողանայիք

Ա. դայր

Գողանայր

Ա. դայաք

Գողանայաք

Ա. դայիք

Գողանայիք

Ա. դային

Գողանային

Անցեալ կատարեալ

Ա. դացի	Գ. ողացայ
Ա. դացեր	Գ. ողացար
Ա. դաց	Գ. ողացաւ.
Ա. դացաք	Գ. ողացաք
Ա. դացէք	Գ. ողացայք
Ա. դացին	Գ. ողացան

Ա. դ. առնի

Ա. դացից	Գ. ողացայց
Ա. դացերս	Գ. ողացախ
Ա. դացէ	Գ. ողացի
Ա. դացուք	Գ. ողացաւք
Ա. դացիք	Գ. ողացիք
Ա. դացեն	Գ. ողացին

Հրամայական Նշանակ

Ա. դա	Ա. դացիր	Գ. ողացիր	Գ. ողացիք
Մի	Ա. դար	Մի	Գ. ողանար
Ա. դացէք	Ա. դացիք	Գ. ողացարուք	Գ. ողացիք
Մի	Ա. դայք	Մի	Գ. ողանայք

Ստորագրական Նշանակ

Ա. դայցեմ	Գ. ողանայցեմ
Ա. դայցես	Գ. ողանայցես
Ա. դայցէ	Գ. ողանայցէ

Աղայցեմք

Պողանայցեմք

Աղայցէք

Պողանայցէք

Աղայցեն

Պողանայցեն

Անորոշ գերբայ

Աղալ

Պողանալ

Անցեալ

Աղացեալ

Պողացեալ

ապառնի

Աղալոց

Պողանալոց

Ներգործակատ

Չեղք

Կարդամ. դացի Պնամ. նացի

Հաւատամ. տացի Խաղամ դացի

Խոստանամ. տացայ Պոհանամ հացայ

Մերկանամ. մերկացայ Հեռանամ հեռացայ

Գ. ՕՐԻՆՍԱԿ

Մահմանական Ներկայ

Լամ

Լամ

Լայ

Լամք

Լայք

Լան

Լայի

Լայիր

Լայք

Լայաք

Լայիք

Լային

Այցեալ Կատարեալ

Լացի

Լացեր

Լաց եւ Լայ

Լացաք

Լացէք

Լացին

Ապառնի

Լացից

Լացցես

Լացցէ

Լացցուք

Լացիք

Լացցեն

Չբանաստեանն եղանակ

Լաց Մի

Լարս Լացէք

Միս Լարս

Ստորաշտապանն եղանակ

Լայցեմ

Լայցես

Լացցէ

Լայցեմք

Լայցէք

Լայցեն

Անորոշ

դերբայ

Լալ

Անցեալ

Լաղեալ

Ապառնի

Լալոց

Պ. ԼՄՈՐԳՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՕՐԻՆԱԿ

Բ. ՕՐԻՆԱԿ

Սահմանախան՝ Աերկայ

Թողում

Չգենում

Թողուս

Չգենուս

Թողու

Չգենու

Թողու՛մք

Զգե՛նու՛մք

Թողու՛ք

Զգե՛նու՛ք

Թողու՛ն

Զգե՛նու՛ն

Թողու՛ի

Զգե՛նու՛ի

Թողու՛իք

Զգե՛նու՛իք

Թողո՛ւք

Զգե՛նո՛ւք

Թողու՛աք

Զգե՛նու՛աք

Թողու՛իք

Զգե՛նու՛իք

Թողու՛ին

Զգե՛նու՛ին

Թողե՛ք

Զգե՛նե՛ք

Թողե՛ք

Զգե՛նե՛ք

Թողե՛ք

Զգե՛նե՛ք

Թողե՛ք

Զգե՛նե՛ք

Թողե՛ք

Զգե՛նե՛ք

Թողե՛ն

Զգե՛նե՛ն

Ազա՛նի

Թողե՛ց

Զգե՛նե՛ց

Թողե՛ն

Զգե՛նե՛ն

Թողե՛նու՛մք

Զգե՛նե՛ն

Թողե՛նու՛ք

Զգե՛նե՛ն

Թողե՛նու՛ն

Զգե՛նե՛ն

Թողե՛նու՛ի

Զգե՛նե՛ն

Թողե՛նու՛իք

Զգե՛նե՛ն

Հրամայական Եղանակ

Թող	Թողի՛ր	Չգեցի՛ր
Մի	Թողու՛ր	Մի Չգենու՛ր
Թողէ՛ք	Թողի՛նք	Չգեցարու՛ք
Մի	Թողու՛ք	Մի Չգենու՛ք

Ստորագրական Եղանակ

Թողուցու՛մ	Չգենուցու՛մ
Թողուցու՛ս	Չգենուցու՛ս
Թողուցու՛	Չգենուցու՛
Թողուցում՛ք	Չգենուցում՛ք
Թողուցու՛ք	Չգենուցու՛ք
Թողուցուն՛	Չգենուցուն՛

Անորոշ գերբայ	Թողու՛	Չգենու՛
Անցեալ ..	Թողեալ	Չգեցեալ
Ապառնի ..	Թողլոց	Չգենլոց

Ներգծական

Զեջք

Արգելում . գելի	Զբռնում . դբում
Հեղում . զի	Զերծում . դերծում
Սկանում . սկսայ	Զբռնում . սայ
Ընթեանում ընթերկայ	Ընթերնում ընթերցայ

Գ ՅԻՆԳԿ

Սահմանական Ներկայ

Ս.յանուհ

Ս.յանուս

Ս.յանու

Ս.յանուհք

Ս.յանուք

Ս.յանուն

Անցեալ Անկատար

Ս.յանուի

Ս.յանուիր

Ս.յանոյր

Ս.յանուաք

Ս.յանուիք

Ս.յանուին

Անցեալ Կատարեալ

Ս.յանայ

Ս.յանար

Ս.յանաւ

Ս.յանաք

Ս.յանայք

Ս.յանան

Ապառնի

Ս.յանայց

Ս.յանիցս

Ս.յանիցէ

Ս.յանիցք

Ս.յանիցիք

Ս.յանիցն

Հրամայական Եղանակ

Ս.յանից Մի Ս.յանուր Ս.յանրուք Մի Ս.յանուք

Ուսուցանանք Եզրանակ

Ա. յանուցում	Ա. յանուցում	Ա. յանուցու
Ա. յանուցումք	Ա. յանուցուք	Ա. յանուցուն
Անորոշ գերբայ		Ա. յանուլ
Անցեալ	»	Ա. յաուցեալ
Ապանի	»	Ա. յալ լոց
Ոսանում	Յանում	Եայն

ՏՂ. Ինչպէս որ ամէն լծորդութեանց Բ և Գ օրինակներուն մէջ տեսար . բայերնալ իրենց խոնարհումներուն մէջ գից կորսընցրնել կամ զիր փոխել ունին անուններուն պէս . (տես 27.)

ԱՐՏՈՒՂԻ ԽՈՆՍՐՀՄՈՒՆՔ

Սահմանական Կերպայ

Աանմ	Աանիմ
Աանես	Աանիս
Աանէ	Աանի
Աանեմք	Աանիմք
Աանէք	Աանիք
Աանեն	Աանին

Անկախ Անկախ

Ա.անկ

Ա.անկ

Ա.անկի

Ա.անկի

Ա.անկը

Ա.անկը

Ա.անկաք

Ա.անկաք

Ա.անկիք

Ա.անկիք

Ա.անկին

Ա.անկին

Անցեալ Կատարեալ

Ա.բարի

Ա.բարի

Ա.բարեք

Ա.բարեք

Ա.բար

Ա.բարա

Ա.բարաք

Ա.բարաք

Ա.բարիք

Ա.բարիք

Ա.բարին

Ա.բարան

Ապառի

Ա.բարից

Ա.բարաց

Ա.բարացեա

Ա.բարացեա

Ա.բարացէ

Ա.բարացի

Ա.բարացաք

Ա.բարացաք

Ա.բարացիք

Ա.բարացիք

Ա.բարացին

Ա.բարացին

Հրամայական Եզրնակ

Արա Մի Առնեբ Առնիջիբ Մի Առնիբ
 Արարէք Մի Առնէք Առնիջիք Մի Առնիք

Ստորագ առական Եզրնակ

Առնիցեմ	Առնիցիմ
Առնիցես	Առնիցիս
Առնիցէ	Առնիցի
Առնիցեմք	Առնիցիմք
Առնիցէք	Առնիցիք
Առնիցեն	Առնիցին

Անորոշ գերբայ	Առնել	Առնիլ
Անցեալ	Արարեալ	Արարեալ
Ապառնի	Առնելոց	Առնելոց

Սահմանական Եզրկայ

Յառնեմ	Եղանիմ	Տանիմ
Յառնես	Եղանիս	Տանիս
Յառնէ	Եղանի	Տանի
Յառնեմք	Եղանիմք	Տանիմք
Յառնէք	Եղանիք	Տանիք
Յառնեն	Եղանին	Տանին

Աջեալ Անկառար

Յառնէի	Եղանէի	Տանէի
Յառնէիր	Եղանէիր	Տանէիր
Յառնէր	Եղանէր	Տանէր
Յառնէաք	Եղանէաք	Տանէաք
Յառնէիք	Եղանէիք	Տանէիք
Յառնէին	Եղանէին	Տանէին

Աջեալ Կառարեալ

Յարեայ	Եղէ	Տարայ
Յարեար	Եղեր	Տարար
Յարեաւ	Եղեւ	Տարաւ
Յարեայք	Եղաք	Տարաք
Յարեաք	Եղեք	Տարայք
Կամ՝ Յարերուք		
Յարեան	Եղեն	Տարան

Ազաւթ

Յարեայց	Եղէց	Տարայց
Յարիցես	Եղիցես	Տարիցես
Յարիցէ	Եղիցի	Տարիցի

Յարիցու ք	Եղիցու ք	Տարցու ք
Յարիջի ք	Եղիջի ք	Տարջի ք
Յարիցին	Եղիցին	Տարցին

Հրամայեցինք Եղանակ

Արի	Եղիլի	Տար
Մի Յառներ	Մի Եղանի	Մի Տանի
Սրի ք	Եղերու ք	Տարէ ք
Մի Յառնէ ք	Մի Եղանի ք	Մի Տանի ք

Ստորագանական Եղանակ

Յառնիցեմ	Եղանիցիմ	Տանիցիմ
Յառնիցես	Եղանիցես	Տանիցես
Յառնիցէ	Եղանիցի	Տանիցի
Յառնիցեմք	Եղանիցիմք	Տանիցիմք
Յառնիցէք	Եղանիցիք	Տանիցիք
Յառնիցին	Եղանիցին	Տանիցին

Անորոշ գերշայ	Յառնել	Եղանիլ	Տանել
Անցեալ	Յարեալ	Եղեալ	Տարեալ
Ապառնի	Յառնելոց	Եղանելոց	Տանելոց

Ներքին Գրասենյակ

Վերջապահ

Արտաքին Գրասենյակ

ԱՄՆ

Սահմանական Ներկայ

ԱՄՆ

Գնեմ

Գնիմ

Գնեա

Գնիա

Գնէ

Գնի

Գնեմք

Գնիմք

Գնէք

Գնիք

Գնեն

Գնանք և մտնանք

Գնին

Անցեալ Անհառար

Գնէի

Գնեմք Գնեմք

Գնէի

Գնէիր

Գնեմք Գնեմք

Գնէիր

Գնէր

Գնեմք Գնեմք

Գնէր

Գնէաք

Գնեմք Գնեմք

Գնէաք

Գնէիք

Գնեմք Գնեմք

Գնէիք

Գնէին

Գնեմք Գնեմք

Գնէին

Անցեալ Կատարեալ

Եղի

Եղայ

Եղեր

Եղար

Եղ

Եղաւ

Եղաք

Եղեմք Եղեմք

Եղաք

Եղիք

Եղեմք Եղեմք

Եղիք

Եղին

Եղեմք Եղեմք

Եղին

Ազատնի

Եզից

Դիցես

Դիցէ

Դիցուք

Դիջիք

Դիցին

Եզայց

Դիցես

Դիցէ

Դիցուք

Դիջիք

Դիցին

Հըսմայտիան Եզանայ

Դիբ

Մի

Դներ

Դնիջիք

Մի

Դնիբ

Դիք

Մի

Դնէք

Դնիջիք

Մի

Դնիք

Ստորագրութեան Եզանայ

Դնիցեմ

Դնիցես

Դնիցէ

Դնիցումք

Դնիցիք

Դնիցին

Դնիցիմ

Դնիցես

Դնիցէ

Դնիցումք

Դնիցիք

Դնիցին

Անորոյ գերբայ

Դնել

Դնիլ

Անցեալ ..

Եդեալ

Եդեալ

Ազատնի ..

Դնելոց

Դնելոց

Ներքորեական

Կրտսերական

Սահմանական Ներկայ

Լսեմ

Լսիմ

Լսես

Լսիս

Լսէ

Լսի

Լսեմք

Լսիմք

Լսէք

Լսիք

Լսեն

Լսին

Անշեռլ Անկատար

Լսեի

Լսէի

Լսեիր

Լսեիր

Լսէր

Լսէր

Լսեաք

Լսեաք

Լսէք

Լսէք

Լսին

Լսին

Անշեռլ Կատարեալ

Լուայ

Լուայ

Լուար

Լուար

Լուա

Լուա

Լուաք

Լուաք

Լուայք

Լուայք

Լուան

Լուան

Ապառնի

Լ ա ալց

Լ ա իցե ս

Լ ա իցէ

Լ ա իցու ք

Լ ա ի թի ք

Լ ա իցին

Լ ա ալց

Լ ա իցե ա

Լ ա իցի

Լ ա իցու ք

Լ ա ի թ ք

Լ ա իցին

Հրամայական Եղանակ

Լ ա ւ ք

Մ ի Լ ս ե ք Լ ա ւ ք

Մ ի Լ ս ի ք

Լ ա ւ արու ք Մ ի Լ ս է ք Լ ա ւ արու ք Մ ի Լ ս ի ք

Ստորագասական Եղանակ

Լ ս իցե մ

Լ ս իցե ս

Լ ս իցէ

Լ ս իցե մ ք

Լ ս իցէ ք

Լ ս իցին

Լ ս իցի մ

Լ ս իցի ա

Լ ս իցի

Լ ս իցի մ ք

Լ ս իցի ք

Լ ս իցին

Անորոշ գերբայ

Լ ս ե լ

Լ ս ի լ

Սնցեալ

„

Լ ա ե ա լ

Լ ա ե ա լ

Սպառնի

„

Լ ս ե լ ոց

Լ ս ե լ ոց

Ապառնի

Կերայց

Կերիցեա

Կերիցէ

Կերիցուք

Կերիջիք

Կերիցեն

Կերայց

Կերիցեա

Կերիցէ

Կերիցուք

Կերիջիք

Կերիցեն

ճիւղ

Հրամայեմ եղանակ

ճիւղ

Կեր

Մի Աւտեր

Կերիջիր

Մի Աւտեր

Կերեք

Մի Աւտէք

Կերիջիք

Մի Աւտէք

Աւտիցեմ

Աւտիցեա

Աւտիցէ

Աւտիցեմք

Աւտիցէք

Աւտիցեն

Աւտիցեմ

Աւտիցեա

Աւտիցէ

Աւտիցեմք

Աւտիցէք

Աւտիցեն

Սնորոյ գերբայ

Սնցեալ

Սպառնի

Աւտել

Կերեալ

Աւտելոց

Աւտիլ

Կերեալ

Աւտելոց

Ներք սքծական

Պատ. սքական

Պատ. ճանաչան Ներքայ

Լճայեմ

Լճայեմ

Լճայեա

Լճայեա

Լճայէ

Լճայի

Լճայեմք

Լճայեմք

Լճայեք

Լճայիք

Լճայեն

Լճային

Անքեալ Անկաւար

Լճայէի

Լճայէի

Լճայէիք

Լճայէիք

Լճայէր

Լճայէր

Լճայէաք

Լճայէաք

Լճայէիք

Լճայէիք

Լճայէին

Լճայէին

Անքեալ Կառայինայ

Ա.բբի

Ա.բբայ

Ա.բբեր

Ա.բբար

Ա.բբ է Ա.բբ

Ա.բբաւ

Ա.բբաք

Ա.բբաք

Ա.բբէք

Ա.բբայք

Ա.բբին

Ա.բբան

Արքայական

Արքայական

Արքայական

Արքայ

Արքայն

Արքայէ

Արքայութիւն

Արքայիք

Արքայներ

Արքայ

Արքայական Արքայական

Արքայ

Արքայն

Արքայէ

Արքայութիւն

Արքայիք

Արքայներ

Արքայ

Արքայ Արքայն Արքայէ Արքայութիւն

Արքայութիւն Արքայիք Արքայներ Արքայներ

Արքայ

Արքայական Արքայական

Արքայ

Արքայներ

Արքայներ

Արքայն

Արքայն

Արքայէ

Արքայէ

Արքայութիւն

Արքայութիւն

Արքայիք

Արքայիք

Արքայներ

Արքայներ

Արքայ

Արքայ Արքայ

Արքայն Արքայն

Արքայն Արքայն

Արքայէ Արքայէ

Արքայէ Արքայէ

Արքայութիւն Արքայութիւն

Արքայութիւն Արքայութիւն

Արքայիք Արքայիք

Արքայիք Արքայիք

ՅԵՐԵՄԻԱ

Ներք որ ըստ կան

Երբ արժանի լինի

Սահմանական Ներքայ

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Ներք որ ըստ կան

Երբ արժանի լինի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Տան արժանի

Ազատնի

Մանեայց

Մանիցես

Մանիցէ

Մանիցուք

Մանիլիք

Մանիցեն

Մանիցուք Զբաժայական Եղանակ

Մանուցայց

Մանուցիս

Մանուցի

Մանուցուք

Մանուցիք

Մանուցին

Մանիք Մի ձանաչէր Մանիք Մի ձանաչիք

Մաներուք Մի ձանաչէք Մաներուք Մի ձանաչիք

Մանիք Մտորաց աստիան Եղանակ

ձանաչիցես

ձանաչիցես

ձանաչիցէ

ձանաչիցեսք

ձանաչիցէք

ձանաչիցեն

ձանաչիցիս

ձանաչիցիս

ձանաչիցի

ձանաչիցիսք

ձանաչիցիք

ձանաչիցին

Մտորաց Գեորգի

Մեղեալք

Մարտի

ձանաչել

Մանուցեալ

ձանաչելոց

ձանաչիլ

Մանուցեալ

ձանաչելոց

Սահմանական Ներկայ

Մարթիմ	Ունիմ	Լինիմ
Մարթիս	Ունիս	Լինիս
Մարթի	Ունի	Լինի
Մարթիմք	Ունիմք	Լինիմք
Մարթիք	Ունիք	Լինիք
Մարթին	Ունին	Լինին

Անցեալ Անկատար

Մարթէի	Ունէի	Լինէի
Մարթէիր	Ունէիր	Լինէիր
Մարթէր	Ունէր	Լինէր
Մարթէաք	Ունէաք	Լինէաք
Մարթէիք	Ունէիք	Լինէիք
Մարթէին	Ունէին	Լինէին

Անցեալ Կատարեալ

Մարթացայ	Կայայ	Եղէս
Մարթացար	Կայար	Եղէսեացի
Մարթացաւ	Կայաւ	

Մարթացաք	Կալաք	Չունի
Մարթացայք	Կալայք	„
Մարթացան	Կալան	„

	Եպարնի	ՆիկիաՄ
Մարթացայց	Կալայց	Եղէք
Մարթացիա	Կալցիա	Եղիցիա
Մարթացի	Կալցի	Կալին
Մարթացուք	Կալցուք	
Մարթացիք	Կալիք	
Մարթացին	Կալցին	

Հրամայական Եզանակ

Մարթացիր	Կալ Կա	Լեք
Մի Մարթանար	Մի Ունիր	Մի Լինիրք
Մարթացարուք	Կալարուք	Լէրուք
Մի Մարթանաք	Մի Ունիք	Մի Լինիք

Ստորագրական Եզանակ

Մարթայցեմ	Ունիցեմ	Լինիցեմ	Կամ	Լիցեմ
Մարթայցեա	Ունիցիա	Լինիցիա		Լիցիա
Մարթայցէ	Ունիցի	Լինիցի		Լիցի

Մարթայցեմք Ունիցեմք Լինիցեմք Կմ Լիցեմք

Մարթայցէք Ունիցեք Լինիցեք ,, Լիցեք

Մարթայցեն Ունիցին Լինիցին ,, Լիցին

Անորոշ դերբայ Մարթիւ Ունիւ Լինիւ

Անցեալ ,, Մարթացեալ Կալեալ Լեալ

Ապրանի ,, Մարթանալոց Ունեւոց Լինեւոց

Սահմանական Ներկայ

Ընդունիմ

Պարտիմ

Տամ

Ընդունիս

Պարտիս

Տաս

Ընդունի

Պարտի

Տայ

Ընդունիմք

Պարտիմք

Տամք

Ընդունիք

Պարտիք

Տայք

Ընդունին

Պարտին

Տան

Անցեալ Անկատար

Ընդունէի

Պարտէի

Տայի

Ընդունէիր

Պարտէիր

Տայիք

Ընդունէր

Պարտէր

Տայք

Ընդունէաք

Պարտէաք

Տայաք

Ընդունէիք

Պարտէիք

Տայիք

Ընդունէին

Պարտէին

Տային

Անկախ Կատարեալ

Ընկալայ

Ետու

Ընկալար

Ետուք

Ընկալաւ

Ետ

Ընկալարք

Տուաք

Ընկալայք

Ետուք

Ընկալանք

Ետունք

Ապանի

Ընկալաց

Պարտեցաց

Տաց

Ընկալցիս

Պարտիցիս

Տացիս

Ընկալցի

Պարտիցի

Տացի

Ընկալցուք

Պարտիցիք

Տացուք

Ընկալցիք

Պարտիցիք

Տացիք

Ընկալցինք

Պարտիցինք

Տացինք

Հրամայական եղանակ

Ընկալ

Տուք

Մի Ընդունի

ՄիՏարք

Ընկալարուք

Տուք

Մի Ընդունիք

ՄիՏարք

Ստորագաստիան Եղանայ

Ընդունիցիմ
Ընդունիցիս
Ընդունիցի
Ընդունիցիմք
Ընդունիցիք
Ընդունիցին

Պարտիցիմ
Պարտիցիս
Պարտիցի
Պարտիցիմք
Պարտիցիք
Պարտիցին

Տայցեմ
Տայցես
Տայցէ
Տայցեմք
Տայցէք
Տայցեն

Անորոշ գերբայ
Անցեալ
Ապառնի

Ընդունել Պարտել Պարտիլ Տա
Ընկալեալ Պարտեալ Տուեալ
Ընդունելոց Պարտելոց Տալոց

Գամ
Գաս
Գայ
Գամք
Գայք
Գան

Սահմանակամ ներկայ
Բառնամ
Բառնաս
Բառնայ
Բառնամք
Բառնայք
Բառնան

Երդնամ
Երդնուս
Երդնու
Երդնուսէ
Երդնուք
Երդնուն

Անցեալ Անհատայր

Գայի	Բառնայի	Երդնուի
Գայիբ	Բառնայիբ	Երդնուիբ
Գայր	Բառնայր	Երդնայր
Գայաք	Բառնայաք	Երդնուաք
Գայիք	Բառնայիք	Երդնուիք
Գային	Բառնային	Երդնուին

Անցեալ Կատարեալ

Եկի	Բարձի	Երդուայ
Եկեր	Բարձեր	Երդուար
Եկն	Բարձ եֆարձ	Երդուա
Եկաք	Բարձաք	Երդուաք
Եկայք	Բարձիք	Երդուայք
Եկինք	Բարձինք	Երդուանք
Եկից	Բարձից	Երդուայց
Եկեցեք	Բարձցեք	Երդուիցեք
Եկեցէ	Բարձցէ	Երդուիցէ

Եկեացուք Բարձցուք Երգուիցուք

Եկեալիք Բարձլիք Երգուիլիք

Եկեացեն Բարձցեն Երգուիցեն

Նոք
Նոք
Նոք
Հրամայ ահան Երանակ

Եկ Բարձ Երգուիք

Մի Գար Մի Բառնարք Մի Երգնարք

Եկէք Բարձէք Երգուարք

Մի Գայք Մի Բառնայք Մի Երգնուք

Ստորագ ահան Երանակ

Գայցեմ Բառնայցեմ Երգնուցում

Գայցես Բառնայցես Երգնուցուս

Գայցէ Բառնայցէ Երգնուցու

Գայցեմք Բառնայցեմք Երգնուցումք

Գայցէք Բառնայցէք Երգնուցուք

Գայցեն Բառնայցեն Երգնուցուն

Սնորոյ դերբայ Գալ Բառնալ Երգնուլ

Սնցեալ ,, Եկեալ Բարձեալ Երգուեալ

Սպաանի ,, Գալոյ Բառնալոյ Երգնլոյ

Սահմանափակ եզրանակ

Գոս Գոյ
Գոսք Գոյք Գոն

Անցեալ Անգատար

Գոյիք Գոյիք Գոյիք
Գոյիք Գոյիք Գոյիք

Ապաստի

Գոգ Գոգիս

Գոգչաք Գոգիք Գոգիք

Համապատասխան եզրանակ

Գոգ Գոգիք

Ստորանկարան եզրանակ

Գուցեմ Գուցես Գուցէ

Գուցեմք Գուցէք Գուցենք

Անորոշ գործարար Գուք

85. Արտուղի խոնարհմունք ունեցող բայ-
 երուն մէջէն ոմանք իրենց յատուկ անցեալ կա-
 տարեալ մայրն փամանակները չունենալով նշա-
 նակութիւնը մտաեղած ուրիշ բառերէ շինուած
 են . ոմանք ալ պէտք մը չունենալով շինուած չեն
 և պակաս մնացած են . ինչպէս որ օրինակնե-
 րուն մէջ ալ անոնց տեղը բաց մնացած է :

86. Արտուղի բայերուն ոմանց խոնարհ-
 մունքը երկու կերպ կըլլայ , որոնց մէկը կա-
 նոնաւոր խոնարհմունք ըլլալով հոս չի գրինք :

87. Կան ուրիշ տեսակ մը բայեր ալ որ
 անցողական կըսուի և գործողութիւն մը ուրիշի
 ընել տալ կը նշանակեն , ինչպէս Լնում ըսել է
 կը լեցընեմ . ասոր անցողականը կըլլայ Լցու-
 ցանեմ ըսել է ուրիշի մը լեցընել կուտամ .
 ասորմը ըստուրու յորում : Ասոնք ընդհանրապէս
 ուցանեմ մերջաւորութիւնը ունին որ երբեմն
 ուսանեմ և ուզանեմ . ալ կըլլայ . ինչպէս կո-
 բուսանեմ , կը կորսընցընեմ , գայտ էտերիմ .
 ելուզանեմ . ելլել կուտամ . չըքալթալըրըրմ .
 ասոնք ալ կըբաւորական ունին . և իմ վերջա-
 ւորուած բայերուն պէս կը խոնարհին . զոր օրի-
 նակ . ճանաչեմ . կը ճանչնամ . թանը յորում .

Տանու ցանեմ կը հանչուիմ . թանրը յօրում .
որինակի համար եմ և իմ վերջաւորութեանը
եղիւ հաս իսնարհեմք արձամուսնի ցանկեւորում

Սահմանափակ Ներկայումս ստիպուցի մ

Մատուցանեմ

Մատուցանիմ

Մատուցանեա

Մատուցանիա

Մատուցանէ

Մատուցանիւ

Մատուցանեմք

Մատուցանիմք

Մատուցանէք

Մատուցանիք

Մատուցանեն

Մատուցանին

Անկալ Անկատար

Մատուցանէի

Մատուցանէիմա

Մատուցանէիր

Մատուցանէիրա

Մատուցանէր

Մատուցանէրա

Մատուցանէաք

Մատուցանէաքա

Մատուցանէիք

Մատուցանէիքա

Մատուցանէին

Մատուցանէինա

Անցեալ Կատարեալ

Մատուցի

Մատուցիւ

Մատուցեր

Մատուցերա

Մատուց

Մատուցաւ

Մատուցաք

Մտաուցաք

Մատուցայք

Մատուցիք

Մատուցանք

Մատուցինք

Մատուցից

Մատուցայց

Մատուցես

Մատուցես

Մատուցէ

Մատուցի

Մատուցուք

Մատուցուք

Մատուցիք

Մատուցիք

Մատուցենք

Մատուցինք

Մատուցանիք

Մատուցիք

Մի Մատուցաներք

Մի Մատուցանիք

Մատուցէք

Մատուցիք

Մի Մատուցանէք

Մի Մատուցանիք

Մատուցանիցեմք

Մատուցանիցեմք

Մատուցանիցես

Մատուցանիցես

Մատուցանիցէ

Մատուցանիցի

Մատուցանիցեմք

Մատուցանիցիմք

Մատուցանիցէք

Մատուցանիցիք

Մատուցանիցենք

Մատուցանիցինք

Մատուցանել

Մատուցանիլ

Մատուցեալ

Մատուցեալ

Մատուցանելոց

Մատուցանելոց

88. Անցողական բայերուն կրաւորականները շատ չեն գործածուիր, պէտք ըլլայ նէ իրենց պարզը կը գործածուի. ինչպէս, մատուցանիմին տեղը մատչիմ. ելուզանիմին տեղը ելանեմ և այլն: Անոր համար անցողական բայերուն կրաւորականի խոնարհմունքը անսովոր է:

Գերբայները երկու կերպ կը վարուին մէյժը գ. հոլովման վրայ հոլովվելով, որոնոր անորիչները գոյական ըլլալով մինակ եզական ունին իսկ անցեալը թէ եզական և թէ յոգնական կը հոլովուին և ապաւնին չի հոլովուիր մէկ միայլ եմ. ինիմ. եզանիմ բայերուն ժամանակներուն չեա վարուելով անոնց նշանակութեանք վրայ իսփոխութիւն մը կուտայ որ բայը իւրաւանին վերջովը չի կրնար ընել. ինչպէս:

Գործք Գերբայ

- Գործել է Գործուելու է Իշլէմէլի արք
- Գործել էր Գործուելու էր Իշլէմէլի իսի
- Գործելիցէ Գործուելունէ Իշլէմէլի իսէ

Յոնայ Գրքի Գերբայ

Սոսանանականի Գերբայ Չամ Յարանատար

Եւ զիսկիսկիս յամս

Գործեալ եմ Գործած եմ Իշխմիշ Իմ

« ես « ես « Սին

« է « է « Տիբ

« Եմք « Եմք « Իշ

« Էք « Էք « Սինիշ

« Են « Են Իշխմիշէք Տիբ

« Են « Են «

Սոսանանականի Գերբայ Չամ Գերանատար

Գործեալ էի Գործած էի Իշխմիշ Իտիմ

« Էբ « Էբ « Իտին

« Էք « Էք « Իտի

« Էքք « Էքք « Իտիք

« Էքն « Էքն « Իտինիշ

« Էն « Էն Իշխմիշէք Իտի

Սոսանանականի Գերբայ Չամ Սոսանանականի Գերբայ

Գործեալ Իցեմ Գործած Եմեկ Իշխմիշ Իտեմ

« Իցեա « Եմեկ « Իտեն

« Իցե « Իտե « Իտե

Է Իցեմք Ենքնէ Իսէք

Է Իցէք Կքնէ Իսէնիդ

Է Իցեն Եննէ Իշէմիշէր Իսէ

Է Իցեն Եննէ Իշէմիշէր Իսէ

Է Իցեն Եննէ Իշէմիշէր Իսէ

Գործեալ Եղէ Գործած Եղայ Իշէմիշ Ծլաուս

Եղեր Եղար Ծլաուս

Եղե Եղաւ Ծլաու

Եղաք Եղանք Ծլաուք

Եղեք Եղաք Ծլաուք

Եղեն Եղանք Ծլաուք

Եղեն Եղանք Ծլաուք

Եղեն Եղանք Ծլաուք

Եղեն Եղանք Ծլաուք

Գործեալ Եղէց Գործուած Կըլամ Իշէմիշ Ծլաուս

Եղեցի Կըլաս Ծլաուս

Եղեցի Կըլայ Ծլաուք

Եղեցուք Կըլանք Ծլաուք

Եղեցիք Կըլան Ծլաուք

Եղեցին Կըլան Ծլաուք

Հրատարակման Եզրանակ

Գործեալ Լեր Գործուած Եղիբ Իշխանիչ օլ
 Մի " Լինիբ " մ' Լլաբ " օլմա
 " Լերուբ " Եղեբ " օլմն
 Մի " Լինիբ " մ' Լլաբ " օրեայլն
 Գործելի է Գործուելու է Իշխանէնէբ աիբ
 " էբ " Եբ " Եբ " Խաի
 " Իցէ " Էնէ " Խաէ

Սահմանայան Երկայ Կամ Ազատնի

Գործելոց Եմ Պիաի Գործեմ Իշխանէնէբ իմ
 " Ես " Գործես " սին
 " է " Գործէ " աիբ
 " Եմբ " Գործեմբ " Եղ
 " Էբ " Գործէբ " սինիղ
 " Են " Գործեն " աիբլէբ

Աջեալ Անկատար Կամ Ազատնի

Գործելոց Էի Պիաի Գործէի Իշխանէնէբ իաիմ
 " Էիբ " Գործէիբ " Խաի
 " Էբ " Գործէբ " Խաի

“	Էաք Պիտի Գործէինք	“	Իտիք
“	Էիք “ Գործէիք	“	Իտինիզ
“	Էին “ Գործէին իշլէյէճէքլէր Իտի		

Ստորագ առական Եղանակ Ազատի Ժամանակ

Պործելոց	Իցեմ	Պիտի Գործեմ	նէ իշլէյէճէք	Իտէմ
“	Իցես	“ Գործես	“	“ Իտէն
“	Իցէ	“ Գործէ	“	“ Իտէ
“	Իցեմք	“ Գործեմք	“	“ Իտէք
“	Իցէք	“ Գործէք	“	“ Իտէնիզ
“	Իցեն	“ Գործեն	“ իշլէյէճէք-	էր Իտէ

ԳԼՈՒԽ Զ

ՄԱԿՐԱՅ

89. Մակրայ կըսուին այն բաները որ բային նշանակած գործ ոգու թեանը մէկ պարագան կամ մէկ որպիսութիւնը կըցըցընեն . ինչպէս որ ածականն ալ գոյականին որպիսութիւնը կը ցըցընէր . զոր օրինակ Անդէն վնասի . Հոն կը

Ֆրասուի : Այս օրինակիս մէջ Անդէն մակրայը
Ֆրասուելուն ուր ըլլալը կըցըցընէ : Այժմ գայ,
Հիմա կուգայ . Այժմ մակրայը գալու ժամա-
նակը կըցըցընէ :

90. Մակրայները երկու կերպ են մէկ
տեսակները Բուն Մակրայ կըսուին , որ ուրիշ
տեսակ մասն բանի չըլլալով միշտ մակրայ են ,
և միւսները Պիտակ Մակրայ կըսուին , որ
յականէ կամ ուրիշ տեսակ բառերէ առնուելով
գործողութեան մը պարագան ցըցընելուն
Մակրայ եղած են :

91. Բուն մակրայները բոլորը ասոնք են :

Ահա , ահա . իշտէ

Ահաւասիկ կամ կարծըցընելով Աւասիկ

Ահաւաղիկ ,, ,, Աւաղիկ

Ահաւանիկ ,, ,, Աւանիկ

Ասոնք Ահա մակրային նշանակութիւնը ունին
գիմօրոշներուն կարգովը :

Ամէն . իբաւ . կէրչէք

Այժմ . հիմա . շիմտի

Այժմէն . հիմակուց շիմտիտէն

Այժմիկ . հիմիկ . շիմտիճիք

Այո . հա՛ . պէլի

Անդ . հոն . օնտա

- Անդանօր . հօն . ծնարա
- Անդէն . խեղճն հօն . հէմէն ծնարա
- Անդուսա . հօն տեղաց . օրատան
- Անդասին . հօն տեղաց . օրատան
- Անդր գէտ 'ի հօն . կամ հօն . օրատա կամ
օրացա
- Անդրէն . նորէն հօն . թէքրար օրացա
- Անախ . հօնկէ . ծնտան
- Ապա . ետքը . սօնրա
- Ապաքէն . անպատճառ . հէրդէթաէ
- Ասա . հաս . պարատ
- Ասանօր . " "
- Աստէն . " "
- Ասախ . հօսկից . պարատան
- Աստուստ . հօսկից . պարատան
- Ասդասին . հաս . պարատա
- Արդ . հիմա . շիմախ
- Արդեօք . արդեօք . դահիր
- Արդէն . հիմակու ընէ շիմախէն
- Գեռ . նոր . հէնիդ
- Գեռ ևս . շատ նոր . հէնիդ տահօք
- Եթէ . արդեօք , մէկէր
- Երս . երբօր , հաշան

Նրբեմն , ասեմն մը , պիր դէման , զարմ

Նրբէք

Նեղիթ , մինակ , ապիթ

Նու . աւելի , դիտակ

Չի . ինչ . նե

Չիարդ . ինչպէս . նիճէ

Յերևա . արդեօք . պէրթի

Իբր . երբոր , հաշան

Իսրէ

Հանապաղ . ամէն ասեմն , ապիսա

Մերթ . երբեմն , կեան

Մի . մի . մէ

Միթէ . արդեօք . մէկէք

Մինչ . երբոր , հաշան

Մինչդեռ . ժամանակը . իքէն

Մինչև . մինչև որ , թաքի

Մինչև . ըլլալէն առաջ , օրմանը իքէն

Միշտ . միշտ . ապիսա

Յար

Ոչ . չէ . եօղ

Ոչ ապաքէն . չէ մի որ , աւելի մի թի

Ուստ . արկէ . ներսէն

Ուստէք . տեղէ մը , պիր եկրակէն

Ուստի . ուրկէ . նէրտէն քի

Ուստ ուստէք . որ տեղվանքէն . նէրէլէրտէն

Ուստէք ուստէք . ասկից անկից . շունտան
պունտան

Ուրանօր . ուրտեղ նէրէտէ

Ուրեմն . տեղ մը . պիբ եէրտէ

Ուրէք . տեղ մը . պիբ եէրտէ

Ուրոյն . մէկդի . այլը

Ուր ուրեմն . դժուարանք . կիւճ իրէ

Ուր ուրեք . որ տեղ որ . հէր նէրէտէ

Չե . դեռ ոչ . տաճա եօզ

Չե ես . դեռ ոչ . տաճա եօզ

Վասկ վարազի . հարեանձի . թէվէքքէլի

Տակա . կամաց կամաց . ետվաչ ետվաչ

Տակա . դեռ ալ . տաճա

Տակալին . դեռ ալ տաճա

92. Պիտակ մակբայները շատ են . անոնց մէ-

կէն գործածականները հեռուեալներն են :

Յոյժ . շատ . շօզ .

Կարի . շատ . շօզ

Բարւօք . աղէկ . էյի

Չարաչար . գէշ . ֆէհա

Տարապարտուց , անիրաւ տեղ , հաղսրզ

Զուր . պարապ տեղ . պօշ եէրինէ

Վայրապար . պարապ տեղը . պօշ եէրինէ

Գազա . գազաուկ . կիզլի

Զրի . ձրի . պէտահավէ

Ստեպ . շատ անգամ . շօք վազըթ

Յաճախ . շատ անգամ . շօք վազըթ

Դուն ուրէք . քիչ անգամ . աղ վազըթ

Արդարեւ . իրաւ . սահիհ

Յետոյ . ետքը . սօնրա

Մյսօր . այսօր . պու կիւն

Վաղիւ . վաղը . եարըն

Երեկ . երէկ . տիւն

Յեռանդ . երեկ շէ առջի օր . տիւն տէյիլ
էվվէլքի կիւն

Ընդ առաւօտն . առտուան դէմ . սապահա
գարչը

Ընդ երեկոյ . իրիկուան դէմ . աքչամ իւս
տիւ

Այգուն . առտուանց . սապահլայըն

Երեկոյին . իրիկունը . աքչամա

Գիշերի . գիշերը . կէճէ

Հերուն . անցած տարի . կէշէն սէնէ

Կանուխ . կանուխ . էրքէն

- Սնագրան . ուշ . կէճ
- Վաղ . առաջ կանխա էրբէն
- Վաղվաղակի շուտով . շափուք
- Փութապէս . " " "
- Փութանակի " " "
- Իսկոյն շուտ մը . շապուճաք
- Իսկ և իսկ . " " "
- Անդէն և անդ " " "
- Յանկարծ . յանկարծ . պիրաէն պիրէ
- Յեղակարծումն . յանկարծ . պիրաէն պիրէ
- Նախ . նախ . առաջ
- Կանխառ . առաջուց . եվիլէլէ
- Չառաջինն առաջ . եվիլէլ
- Ի սկզբան . " " "
- Յառաջագոյն " " "
- Վաղու . շատոնց . շօքտան
- Վաղուց . շատոնց շօքտան
- Յայտ . յայանի . էշքեարէ
- Յայտնապէս . յայանի . էշքեարէ
- Ի ծածուկ , ծածուկ , կիզի
- Մանտանդ , մանտանդ , իլլաքի
- Գուցէ , շրլալ թէ , օմնայաքի
- Արդեօք , արդեօք , անապա

2

Այսր , հոս պուրտա .

Անգր , հոն , օրտա ,

Սնտի , անկէ , օնտան

Արտաքս , դուրս , տիշարը

Արտաքոյ , դուրս , տիշարը

Ի ներքս , ներս , տակը , իշէրտէ

Ի ներքոյ , ներս , տակը . իշէրտէ

Ի Աւերուսա , վէրէն , եօքարտան

Ի Աւերոյ , վրան , իւտաիւնաէ

Շուրջ , բարբառիքը , էթրաֆընտա

Շուրջանակի , բարբառիքը , էթրաֆընտա

Մի անգամ , անգամ մը , պիր տէֆա

Միանգամայն , մէկէն , պիրտէն պիրէ

Միւսանգամ , նորէն , թէքրար

Վերապիւն , նորէն , թէքրար

Որպէս , ինչպէս , նաալ քի

Ընդէր , ինչու համար , նէ իշիւն

Յ՞ , ուր , նէրէյէ

Ո՞ւր , ուր նէրէյէ

ԳԼՈՒԽ Է

ՇԱՂԿԱՅ

93. Երկու բառ կամ երկու խօսք իրար կապող բառեր են որ Շաղկապ կըսուին . ինչպէս երբ ըսեմ Աւարտա և Անդրէաս էին եղբարք , մէկ ամփոփ զբուցուածք մի է Եւ շաղկապով կապուած ըլլալնուն համար . ասանկ ալ , օգն ջերմ է . արեգակն պայծառ է . ամալ ոչ գոյ , երեքը զատ զատ բան մը կը ցըրընեն բայց երբ ըսեմ "օգն ջերմ է զի արեգակն պայծառ է և ամալ ոչ գոյ , հոս Զի շաղկապը օգին ջերմութեան պատճառները ցըրուց . Եւ շաղկապն ալ այն պատճառները իրարու կապելոյ :

94. Այս երկու կերպ գործածութենէն երկու կերպ Շաղկապ օւնինք . մէկն է երկու բառ իրար կապողը որ Շաղկապ բառից կըսուի . և միւսը երկու խօսք կամ երկու բայ իրար կը կապէ . որ Շաղկապ խմատից կըսուի :

95. Եաղկապ բառից ըսուածները բոլորն ալ
Եաղկապ իմաստից կըլլան . բայց Եաղկապ ի-
մաստիցները իրենց նշանակութիւնը պահելով
Եաղկապ բառից շին ըլլար :

96. Եաղկապները հետեւեալներն են .

Եւ . ու . վէ

Եթէ . թէ . թէ . կէրէք

Թէպէտ . թէ . կէրէք

Իբրեւ . իբր թէ . կէօյա

Յորժամ . երբ շինքիւ

Կամ . կամ . եւ

Որպէս . իբր թէ . կէօյա

Քան . քան . թէ . նէ քի

Ս, յԼ . հապա . ամմա

Սնդամ . անդամ . պիլէ

Սպա . անանկ էնէ . էօյլէ իսէ .

Ուրեմն . անանկ էնէ . էօյլէ իսէ .

Սպաքէն . հարկա . հէլպէթատ

Սրգ . հիմա . շիմաթ

Եւ արգ հիմա . շիմաթ

Բա . որ . քի

Բամ . որ . քի

Բայց . բայց . ամմա

Գէթ . գոնէ . պարէ

Գոնեայ . " " .

Գոնէ . " " .

Զի : որ . վանդի . թի . զէրէ

Իսկ : բայց . ամսա

Մանաւանդ . մանաւանդ . իւր

Միչ մինչև . թաքի

Մինչև " " .

Մինչդեռ " " .

Որ . որ . թի

Որովհետև . որովհետև . չիւնքի

Վասն զի " " .

Ուրեմն . անանկ էնէ . էօյլէ խէ

Սակայն . սակայն . անճաք

Քանզի . ինչու որ . չիւնքի

Ուստի . ուստի . չիւնքի

97. Սա Դա. Նա. գոյական գերանուններն ալ երբեմն իբրև Եաղկապ կը վարուին . ետքի ըսուած խօսքը առաջ ըսուածէն էվէլ ջԵՅԵ-նելով : Տի Եաղկապ մի ալ կայ որ մինակ չի գործածուիր . հետք նա առաւել . բաւերը կըլլան և նշանակութիւնը մանաւանդ Եաղկա-
ջին պէս է :

ԳԼՈՒԽ Ը.

ՄԻՋԲԿՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՉԱՅՆԱԲԱՌԹԻՒՆ

98. Խօսքի մէջ գործ մը շունենալով միայն կիրք մը այսինքն ցաւ մը կամ ուրախանալ մը կայլն յայտնող ձայներ են :

99. Երկու կերպ է միջարկութիւնը . մարդուս կիրքը երաժ առնել մէկէն ի մէկ ձայն մը կը հանէ ինչպէս ցաւ մը խմացող օձ իւր ձայները կը հանէ որ կըսուի բնական Միջարկութիւն . և միւսը կիրք մը ունեցած ժամանակը ինք ձայն կը հնարէ և կը հանէ որ կըսուի արուեստական Միջարկութիւն :

100. Բնական Միջարկութիւններն են .

Ա.՝ ա . վախնալով եւ քաշուիլ

Ա.՝ յ . գէմինը կանչել

Է.՝ . գէմինը մտադիր ընել

Է.՝ հայ . նախաաիլ

Հ.՝ ա . յորդորելու ձայն .

Յ.՝ է . գէմինը կանչել

Մ . զարմանք ջրջընող

ՈՎ . զարմանք ջրջընող

ՈՆ . սիրար ցաւելու նշան

Վա՛յ , վայ . վայ կարդալու համար .

Վա՛հ . ծաղրելու նշան

Վա՛շ . մէկուն ցաւոյն վրայ խնդալ

Օ՛շ . սրտանց փափաք յայտնել

101. Արուեստական Միջարկութիւններն են

Ա՛դէ . մէկը աշխու թի բերել

Բա՛րէ . զարմանալ

Յա՛նկարծ . յանկարծ . խափիլ .

Հա՛պա . յորդորելու ձայն

Ի՛ցիւ . իղձ ջրջընող ձայն

Ի՛ցիւ թէ իղձ ջրջընող ձայն

Ե՛ղուկ . ցաւակցութիւն ջրջընող

Ա՛ւաղ . ցաւակցութիւն ջրջընող

Օ՛ն անգր . մերժում ջրջընող

Փա՛րգասա ,,

Քա՛ւ լիցի ,,

Ե՛րանի . երանութիւն տալու համար .

Ա՛ղնիս . գովելու համար

102. Կան քանի մը Միջարկութիւններ որ հիմա չեն գործածուիր . անոնք ալ հաս զնեմք .

տեղը որ Միջարկութեանը դործածուելը նշա-
նակելով :

Ա՛խ — Ո՛հ

Պ՛ոյշ — Օ՛շթէ

Ե՛հ , Է՛հ — Ո՛հ

Ի՛ըէ — Վ՛ահ

Ը՛հ , Ը՛հը , Հ՛ը — Ա՛ւաղ , Ե՛ղուկ Ի՛հ — Բ՛արէ

Ի՛շ — Ո՛հ

Ի՛շա , Հ՛ուշա — Ա՛յի

Մ՛արաան — Օ՛շթէ

Յ՛այ — Ա՛յո

Յ՛էհ — Վ՛ահ

Ո՛ւխ — Ո՛հ

Տ՛ի , Տ՛իը — Ա՛յի

ՄԱՍՆ Բ

ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

403. Ութն տեսակ բառերուն վրայ խօսեցանք. բայց այն բառերուն մէկն ալ բնան միայք մը չի հասկըցընէր. ամէնէն է վել միայք հասկըցընողը Բայն էն է այն ալ իւր նշանակութեամբը և վերջովը տարտամ միայք մը կուտայ. զոր օրինակ երբ ըսեմ Յհար. իւր կազմութեամբը կիմանամ որ «անցած ժամանակի մէջ անիկայ զարկա», բայց շիմացընէր որ ո՞վ զարկա, ինչո՞ւ զարկա, ի՞նչ բանով զարկա, զարնելու ի՞նչ պատճառ ունէր, և այլն. որով իւր նշանակութիւնը պակաս մնացած կըլլայ, այս պակասը լեցընող բառեր կուզէ, և այն բառերը ինչ կերպով քովը գտնելու է նէ Համաձայնութիւնը այն կը սորվեցընէ:

404. Խօսք մը առանց գիմար որ բայի շըլըսք, և այս գիմար որ բային նշանակութիւնը տարտամութենէն հանող բառերուն բային պարայ աները, կըսուին: Ննչպէս նովին «որոջ»

Գաւիթ եհար, ըսեմ նէ հոս նովին սրող
Գաւիթ, բառերը եհար բային պարագաներն
են :

105. Թէպէս խօսքը լրացնողը Բայն է .
բայց միւս բառերն ալ իրարու հետ Համա-
ձայնութիւն մը ունին . ինչպէս վերի օրինա-
կին մէջ «Նովին», բառը բային հետ բան մը
չունենալով «Սուրը», «Երեւելաւ կը ջրջնէ»-
այս կերպ իրարու կապուած բառերուն Նա-
խորդ և կցորդ կ'առնին :

106. Ետզկապէն և Չայնարկութենէն զատ
միւս մասն բանիները ամէնն ալ թէ նախորդ
և թէ կցորդ կըլլան, Բայը անգամ իւր նը-
շանակութեամբը միշտ նախորդ ըլլալ կուզէ
ալ նէ երբեմն իբրև գոյական կցորդ ալ կըլ-
լայ ինչպէս «գրեմն յայանէ», ըսինք նէ հոս
Գրեմ բայը կցորդ եղած է : Ամբողջ խօսքն
ալ կցորդ կրնայ ըլլալ, ինչպէս

«Ասացի թէ ցրիցից զնոսա»

Հոս «Ցրիցից զնոսա», խօսքը կցորդ է «Ասա-
ցի», բային . և այլն :

107. Խօսքի մը մէջ քանի որ կցորդ մը
կայ հարկաւ անոր նախորդն ալ ըլլալու է .

բայց իրարու քով ըլլալ հարկ չէ . նախորդին
 և կցորդին մէջ տեղը ուրիշ բառեր ալ
 կը մտնէ . մինչև անդամ նախորդը կամ կցոր-
 դը յայտնի դրուած ալ չըլլար բայց խօսքին
 կարգէն կիմացուի . յայտնի չի դրուածին կը-
 սեմք Զօրութեամբ ինչպէս «գովեսցուք զբա-
 րերարն», ըսեմնէ «Բարերար», բառը կըցորդ-
 մը ըլլալով հարկաւ նախորդ մը պիտի ունե-
 նայ որնոր զօրութեամբ կիմացուի : Նմանապէս
 Գովեսցուքն ալ կըցորդ մը ունի չէ դրուած :

108. Խօսքի մէջ մի և նոյն բառը թէ նա-
 խորդ և թէ կցորդ կրնայ ըլլալ . ինչպէս «Նո-
 բին սրովն դառիթ եհար», խօսքին մէջ բայը
 նախորդ մընէ «Դառիթ», և «Սրովն», բառե-
 րուն և «Սրովն», բառն ալ «Եհար բային կը-
 ցորդ ըլլալէն զատ «Նորին», բառին ալ նա-
 խորդ է :

109. Այս նախորդ և կըցորդ ըսուածները
 հինգ զոյգ են և ասոնք են :

Կցորդները	Նախորդները
Տէր բայի	Բայ
Խնդիր	Խնդրարու
Յատկացուցիչ	Յատկացեալ

Մակգիբը

Ենթակայ

Յարարերական

Յարարերեալ

ԳԼՈՒԽ Ս.

ՏԵՐ ԲԱՅԻ ԵՒ ԲԱՅ

109. Բային նշանակած գործողութեանը ընտղը կամ խօսքը որու վրայ կը դառնայ նէ այն ցրցընող բառը Տէր բայի է . որով տէր բային ո՞վ կամ ի՞նչ հարցմանց կը պատասխանէ . ինչպէս . Դաւիթ եհար ըսեմ նէ կը հարցըուի ո՞վ զարկա . «Դաւիթ» ուրեմն տէր բայի է . նրմանապէս «Օգն պայծառ է» խօսքին մէջ կը հարցուի ինչը պայծառ է . Օգը ուրեմն տէր բայի է :

110. Ս, յն բառերը որ կը հօլովուին բոլորն ալ տէր բայի կըլլան ինչպէս Տունն լցաւ . Նսքա ոչ գիտէին . Սնկաւ բարձեալն . Նկեացէ գալոցն ևայլն . հոս տէր բայի եղած է Տուն գոյականը . Նսքա գերանունը . և Բարձեալ և Քալոց ընդունելութիւնները : Չի հօլովելու բառերըն ալ տէր բայի կըլլան . բայց այն ժամա-

նակ իբրև գոյական կառնուի . ինչպէս Գիտեմն
Թարգմանի . Գիտեմ բայը իբրև գոյական տէր
բայի եղած է . ասոր պէս են . Իբրեն եղեալ
է , Սրգեօքն յայանէ . Ոմն ցուցանէ և այլն :

111. Տէր բայի կցորդը միշտ ուղղական հո-
լով կը գրուի . ինչպէս Մին ասացի . Նսքա կո-
րընչին . և այլն :

112. Գերբայները ուղղական հոլովով միշտ
տէր բայի կըլլան . անորոշները իբրև գոյական
և միւսները իբրև ածական . ինչպէս Թէ և
մեռանել հասանիցի . Անկառ ամբարձեալն . և
այլն :

113. Տէր բայիին գէմքը բային գէմքին յար-
մար պիտի ըլլայ այսինքն Թէ որ բայը Ա. գէմք
ենէ տէր բային ալ Ա. գէմք պիտի ըլլայ հար-
կառ . ինչպէս .

Դու ասացիր . նա է և այլն

Զատ զատ գէմք ունեցող քանի մը
բառեր մէկ բայի մը տէր ըլլան նէ՛ բայը ա-
նոնց մէջէն նախապատիւին գէմքովը կը գրուի
Ա. գէմքը Բ. էն և Բը . Գէն . նախապատիւ է
ինչպէս Հայր քո և ես տառապէաք . և այլն .
հոս ես Ա. գէմքը նախապատիւ է Հայր Դ. գէմք

քէն անոր համար բայն ալ Ս. գէմք գրուած է . ասոր պէս են հեռակեալներն ալ : Գայցեմք ես . և մայր քո և եղբարք քո : Ես և նոքա քարոզեցաք և այլն :

113. Գերանունէն զատ ուրիշ տեսակ բաներ գէմք շունենալով երբ տէր բայի ըլլան և գէմք հատկապէսն ալ պէտք ըլլայ . վրամին գիմորոշ (56) կառնեն : Որոնց վրայ հեռակեալ գիտելի բները կան :

Ս. Տէր բայի եզոց բառը վրան գիմորոշ շունենալով ինքնին գէմք մը յայտնելու կարող չէ միշտ Գ. գէմք կը նշանակէ . ինչպէս .

Ս. յր փորձի . խորհուրդք անջատին և այլն :
Նրբեմն գերանուններն ալ գիմորոշ կառնեն . ինչպէս .

Եսս խոսիմ . Նոյնն ասաց . և այլն :

Բայց այս ստորական չըլլալով գործածութեանը , գեղեցկխօսութիւնը կը սորվեցընէ :

Բ. Չի հոլովելու բառերը որ առանց գիմորոշ ունենալու տէր բայի չեն ըլլար . երեք գէմքի գիմորոշներն ալ կրնան առնել :

Գիմորոշները գոյական գերանունի տեղ գրբուած ըլլան նէ գէմք կը ցըցընեն . և իրենց

գեմքին յարմար բայի տէր կըլլան . ածական
և ստացական գերանուններու տեղ դրուած
ըլլան նէ յարարերութիւն մը կը ցուցնեն . և
Գ. գեմք բայի տէր կըլլան գիմորոշին շի նայելով
ինչպէս .

Տօնեցաւ եկզ . Մադեացի լոյսդ . և այլն

Գ. Առաջին և երկրորդ բայի տէր եզոզները
թէ որ գերանուն չեն վրանին միշտ գիմորոշ
կառնեն . ինչպէս՝

Իմաստունն յիմարացաւ .

Մարմնացար բանդ . և այլն :

Բայց Բ. գեմք բայը եթէ հրամայական է . տէր
բային առանց գիմորոշի կը գրուի . տէր բային
վրայ շեշտ մը դնելով ինչպէս .

Լո՛ւր որդեակ և այլն :

Երբեմն տէր բային քով միջառկութիւն մը
դնելով շեշտը անոր վրայ կը գրուի . ինչպէս .

Երթ ո՛վ վատ . և այլն :

Ե. Տէր բային ածական անունըլլայ և քովը
գոյականը գրուած ըլլայ վրան գիմորոշ ունե-
նալու է . ինչպէս .

Շատախօսն վրիպի . Հինդն էին .

Աացէք մշակքդ . և այլն :

Անցեալ գերբայը գիմորոշ շառներ վրան երբ
երբև գոյական Նժ . Լինիմ բայերուն տէր ըլ-
լայ . ինչպէս .

Առաքելայ գողացեալ էր . և այլն :

Իսկ միւս գերբայները ածական ըլլալով գի-
մորոշ կուզեն , ինչպէս .

Եկեացէ գալոյն . և այլն :

115. Եզական բային տէրը եզական , յոգնա-
կան բային տէրը յոգնական պէտք է ըլլալ .
ինչպէս՝

Խօսեցաւ Յովնան . Գրեցին նոքա և այլն .

Զատ զատ բառեր նշանակող անուններ ի-
րենք եզական ըլլալով ամէնը մէկէն մէկ բայի
մը տէր ըլլան նէ բայը յոգնական ըլլալու է .
ինչպէս .

Պետրոս և Յովհաննէս ելանէին , և այլն .

Իսկ երբ քանի մը անուն մէկ տեղ գրուին
և ամէնը մէկ քանի մը անուն ըլլայ . բայը ե-
զական կը գրուի . ինչպէս .

Լուացի տէրս և վարդապետս . և այլն .

Տէր բային կրկնուելով մէկ բան մը նշանա-
կէ նէ բայը եզական կը գրուի , ինչպէս .

Տէր առաքեաց զիս . և այլն .

Ստացական ամսականները քովերնին գոյական տնտեսան նէ՝ բայը գոյականին թիւին կը յարմարի , ինչպէս .

Ա.բ.ք երկու ելին . կային .

Եթէ ամսականին քով գրուելու գոյականը զօրութեամբ ըլլայ , բայը միշտ յոգնական կըլլայ , ինչպէս .

Դարձան երկուստանքն . կային ,

Հանրական ամսականները և հաւաղական գոյականները երբ տէր բայի ըլլան բայը թէ եզական և թէ յոգնական կրնայ գրուիլ , ինչպէս .

Աճենայն մարդ ցանկայ .

Վտանգեցաւ ազգն քրիստոնէից .

Գնացին ժողովուրդն . կային ,

Աթոր պատճառը իրենք շէնքով եզական , և նշանակութեամբ յոգնական ըլլանին է : Բայց բայը եզական գրուիլը աւելի սովորական է .

Անեզական և անյոգնական բառերն ալ թէ եզական և թէ յոգնական բայի տէր կրնան ըլլալ , ինչպէս .

Զտէր մեր պսակեցին չարչարանքն .

Պատկառեաց պարտիքն մահու . կային :

116. Երկու բայ շաղկապով մեկապուած ըլլան և երկուքին ալ տէր բային մի և նոյնը ըլլայ նէ մէկ բային քով կը դրուի և միւսին զօրութեամբ կիմացուի, ինչպէս.

Երկիր զգազանսն սնուցանէ և ոչ ապականէ, և այլն :

Ա. և Բ. գէմ բայերուն տէր բային խօսողն և ըսողը ըլլալով շատ անգամ չի դրուիր, ինչպէս

Փոզս հարաք և ո՛չ կաքաւեցիք, և այլն :

Գ գէմ բայերուն տէր բային անգամ մը յիշուած ըլլայ և նոյն գէմքով բայ մը կրկնուի նէ տէր բային չի դրուիր, ինչպէս.

Զօքան հեթանոսք զհեա ոչնչի և գտին ոչինչ, և այլն :

117. Մի և նոյն բայը քանի մը հաս տէր բայի ունենայ նէ մէկ հասին քով կը դրուի բայը և միւսներուն ալ կիմացուի, ինչպէս.

Զերկիր շուրջ ջուր պատէ, և զջուրն և զերկիր օդ, և այլն :

Թէ որ մէկ տէր բային Ա. գէմք և միւսը ուրիշ գէմք ունենայ մէկ անգամ յայտնի գըրուած բայը երկուքին ալ նախօր կիմացուի, ինչպէս.

Թեպէտ և ամենեքին գայթակղեսցին
այլ ես ոչ . և այլն :

118. Բայ մը ի՞նչ տէր բայիովը ըլլայ կամ չըլ-
լայ խօսքին մէջ անգամ մը քանի մը կցորդ-
ներով գրուելեն վերջը , ուրիշ կցորդները ի-
մասանց չաղկապով մը կապուած ըլլան թէ բայը
և թէ տէր բային չի գրուիր , ինչպէս .

Տուք զկայսերն՝ կայսեր , և զաստու-
ծոյն աստուծոյ . և այլն .

ԳԼՈՒԽ Բ

ԽՆԴԻՐ ԽՆԴԻՐԱՅԻՆ

119. Խնդիր կրուի այն կցորդը որ խնդ-
րառու նախորդին գործէն մտածուելիք պա-
րագայները կը ըջընէ . որով խնդիրը ուրիշ ց ,
որո՞ւ , ինչո՞ւ համար , և այլն հարցմանց կը պա-
տասխանէ :

120. Բայը և բայահարգութիւնները խնդրա-
ռու կը ըլլան . այն բառերը որ կը հարկուին խոն-
դիր կը ըլլան . հարկուառ նախորդներն ալ իրենց
խնդրովը մէկ հարկուած բառի մը պէս բռնե .

լով ուրիշ բառի մը խնդիր կըլլան : Մակըայ-
ներն ալ բայերուն պարագայները ցուցընելով և
հոլովուած բառի պէս բռնուելով խնդիր կըլլան :

121. Հոլովուած բառերը ամէնքն ալ իրենց ա-
մէն հոլովովը խնդիր կըլլան բացի ես և դու
դերանուններուն թէ եղական և թէ յոգնական
տղղականները որ քնաւ խնդիր չեն ըլլար . մի-
այն թէ իրենց բուն նշանակութիւնը ճշդելով
խնդիր կրնան ըլլալ, ինչպէս.

Ես ինքն եղեր ճշմարտիւ :
Ըսել է ես ինչ եմ նէ դուն ալ այն եղար . և այլն :

122. Բայահաղորդ կրտսիւն ընդունելու թիւնը
և այն տեսակ բառեր որ տարտամ կերպով գործ-
մը կը ցուցընեն այսինքն ժամանակ և դէմք
չեն յայտներ, ինչպէս Հարկանող, զարնող ոչ զար-
նելու ժամանակը կը ցըցընէ և ոչ զարնողը :

ԽՆԴԻՐԻ ԲԱՅԻՑ

123. Բայերը իրենց դէմքէն և թիւէն դատ-
ուրիշ պարագայները որոշելու համար երկու
կերպ խնդիր կառնեն մէկն Հատարակ խնդիր
և միւսը Յատակ խնդիր :

124. Անբարձրական բային ըլլողը և կրաւորական բային ընողը զբնորդը հասարակ խնդիր է :

Չէզոք բայերը եթէ կրաւորականի մտքով առնուած չըլլան հասարակ խնդիր չեն առներ :

125. Անբարձրական բայերուն հասարակ խնդիրը միշտ հայցական հոլովով կըլլայ . հայցականը կուզէ նախդիր ունենայ կուզէ շունենայ, ինչպէս .

Աստուած ստեղծ զաշխարհս .

Քրիստոս ընտրեաց առաքեալ . և այլն :

126. Թէ հայցական հոլովին Չ նախդիրը և թէ դիմորոշ գրերը ուժ մը ունին որ այն բաները մասնաւորա՞ծ կիմացընեն . ուստի հայցական հոլով հասարակ խնդիրը եթէ մասնաւորա՞ծ և որոշուած չըլլալը իմացընենք նէ՛ աննախդիր կը գնեմք . աշխարհաբառին մէջ ալ նախդրիւ հայցականը Ն գրով կը վերջանայ . ինչպէս .

Աին ոմն ծնաւ մարդ :

կը թարգմանուի . Անիկ մը մարդ ծնաւ . բայց երբ ըսեմ .

Աին ոմն ծնաւ զմարդ .

ըսել կըլլայ . Անիկ մը մարդը ծնաւ և այլն :

127. Հասարակ խնդիր ըլլալու բառը եթէ գերանուն է կամ վրան գիծնորոշ յօդ ունի կամ յատուկ անուն է հարկաւ նախդիր պիտի ունենայ, ինչպէս .

Սպան զայրն . Մարդարէացան զայս .
Ի սահակ ծնաւ զյակոբ .

Աստուած ատեաց զիւրն . և այլն .

128. Հասարակ խնդիր ըլլալու բառը քովը սեռական հոլով մը ունենայ, իրեն որինը կամ ինչինը ըլլալը ցըցընող և բային որոշեալ պարագայները նշանակէ նախդիրը կը գրուի . ինչպէս

Զծանբոթիւն աւուրն բառնամ ,

Խոստովանիմ զորդին դաթի և այլն .

129. Կրաւորական բայերը բացառական հոլով հասարակ խնդիր կառնեն, ինչպէս .

Յիսուս վարեցաւ ի հողւոյն և այլն .

130. Բացառական հոլովը իւր նշանակութիւնը չի փոխելով թէ հասարակ և թէ հատուկ խնդիր կըլլայ . հասարակ խնդիր ըլլալը ճանչնալու համար սա փորձը ունիմք . հասկընայ ուզած բացառականդ ուղղական ըրէ առանց թիւը փոխելու . կրաւորական բայն ալ

Ժամանակը նոյն պահելով ներգործական ըրէ .
բայց թիւը և գէմքը բացառականէն ուղղա-
կան շինած բառիդ յարմարցուր . կրաւորական
բային տէր բային ալ հայցական ըրէ . եթէ
խօսքին իմաստը չի փոխուի նէ՝ այն բացառա-
կանը Հասուկ խնդիր է , օրինակ .

Գու ընդրեցար յԱստուծոյ .

վերոգրեալ կերպով բառերը փոխելով կըլլայ,
Աստուած ընդրեաց զքեզ .

Երկու կերպ զուրցուածքին ալ իմաստը մի և
նոյն ըլլալով յԱստուծոյ բացառականը ընա-
րեաց կրաւորական բային հասարակ խնդիր է .

131. Եթէ վերոգրեալ կերպով խօսքը դար-

ցունես և անյարմար իմաստ մը տայ նէ պէտք
է որ բայը իւր անցողականին դարձընես . վա-
սըն զի կրնայ ըլլալ որ անցողականի կրաւորա-
կանին տեղ դրուած ըլլայ բայը , օրինակ՝

Մտան ի պաղոյ ճանաչի

Այս խօսքը վերոգրեալ կերպով դարցընելով
կըլլայ՝

Պտուղն ճանաչէ զժառն

Այս անյարմար իմաստ մը տալուն համար պէտքէ
որ բայը անցողականի դարցընեմք և ըսեմք :

Պատուին ծանուցանէ զծառն .

Ասոր իմաստը ծառն 'ի պաղոյ ճանաչէին պէս
ըլլալէն կիմացուի որ 'ի պաղոյ բացառականը
հասարակ խնդիր է . և ճանաչի բայն ալ ան-
ցողականի կրաւորական է :

132. Բայցառական հասարակ խնդիր ունե-
ցող չէզոք բայը միշտ իւր անցողականին կրա-
ւորականին տեղը բանած ըլլալը կիմացընէ .
ինչպէս 'ի պաղոյ արդարութեան բուսանի ծառ
կենաց . այս խօսքը վերոգրեալ կանոնով կըլլայ .
Պատուարդարութեան բուսուցանէ զծառ կենաց .
Իմաստը նոյն ըլլալով 'ի պաղոյ բացառականը
հասարակ խնդիր եղած է բուսանի չէզոք բա-
յին . որն որ անցողականի կրաւորականի տեղ
գրուած է :

133. Բայը եթէ իւր նշանակութեամբը բա-
ցառական հասուկ խնդիր ուղէ . անոր հա-
սարակ խնդիրը գործիական կը գրուի : Ինչ-
պէս՝

Քե կենդանածնին արարածք 'ի մահ-
ուանէ .

Հոս քե գործիականը հասարակ խնդիր ե-
ղած է .

Դու կենդանածնես զարարածս 'ի մահուանէ մի և նոյն խմաստը ունի . այս խօսքը այսպէս ալ կրնայ ըլլալ :

Ինչպէս թո՛ւ կենդանածնին արարածք 'ի մահուանէ :

134. Երբեմն քովը բացառական հասուկ խնդիր չունեցող բայերն ալ գործիական հօլովով հասարակ խնդիր կառնեն , ինչպէս .

Յիսուս վառեցաւ հողւովն . այսինքն 'ի հողւոյն կատարեացին գրեալքն . մարդարէիք . այսինքն 'ի մարդարէից . և այլն :

135. Ինչ տեսակ բայ (թիւ 71) ըլլայ նէ ըլլայ իւր առանձին նշանակութեանը կապուած մէկ պարագան յայանող բառը յատուկ խնդիր է . որնոր խնդրառու բային իրեն հասկըցուելու պարագայներուն նայելով ամէն հօլովով կրնայ գրուիլ : Եւ բային տեսակը փոխելով խնդիրը իւր հօլովը չի փոխեր , ինչպէս .

Յուդա վաճառեաց զՔրիստոս երեսուն դահեկանի .

Այս խօսքին մէջ զահեկանի սեռականը վաճառեաց ներգործական բային յատուկ խնդիր է . բայը երբ կրաւորական ընելով ըսեմք :

Քրիստոս վաճառեցաւ ՚ի յուզայէ երեսուն
դահեկանի : դարձեալ յատուկ խնդիրը սեռա-
կան կը մնայ :

ՈՒՂՂՍԿՍՆ

136. Ի՞նչ հարցման պատասխանը ուղղական
հարմը ըլլալով միշտ են՝ էական բային խնդիր
կըլլաւ ՝ ինչպէս՝ երբ ըսեմ մարդն է՝ կը հար-
ցուին ի՞նչ է : որո՞ւ պատասխան կը տրուի Բա-
նական կամ Մահականացո՞ւ , կայն՝ այս ուղղա-
կանները բային Յատուկ խնդիրներն են :

Ուղղական հարմը ինչու համար հարցման պա-
տասխան ըլլալով ամէն տեսակ բայերու խնդիր
կրնայ ըլլալ ՝ ինչպէս՝

Զնա Ատուած փրկիչ և իշխան առաք-
եաց :

Հոս կը հարցուի ինչո՞ւ համար խրկեց . ա-
զատող և իշխան ըլլալու համար , ուստի Փրկիչ
և իշխան ուղղական բառերը Յատուկ խնդիր
են առաքեաց ներդարձական բային : Եւ այս
ուղղական յատուկ խնդիրները գործոյն ըլ-
լալու կերպը չեն ցրցրներ , ինչո՞ւ համար

եղած ըլլալը կը շուրջենեն: Ասոր պէս են
աստեք ալ:

Ետաւ զքեզ Աստուած:

Ես կայի թաղաւոր:

Եօթանասուն քն աշակերտ անուանեցան

կայլն:

137. Ուղղական յատուկ ինդիրը երբ յա-
րաբերական որ դերանունն անորիցապէս ետքը
գրուի նէ միայն այն ժամանակ դիմորտը կա-
նէ. ուրիշ ժամանակ չառնելու ինչպէս, միայն

Որ ամուլն կոչեցեալ է Ա կայլն:

ՍԵՌԱԿԱՆ

138. Մտխելու կամ ծախու առնելու նշա-
րակութիւն ունեցող բայերը ինչ պէս են, գը-
եմ, վաճառեմ, կայլն, սեռական հարկ
չատուկ ինդիր կառնեն և ինչի կամ քանի ի
չաբցման կը պարտախանեն ինչպէս:

Վաճառեցին զՅովսէփ քրեւան զարն-

անի:

Ղենցաք զնոսա արժաթայ, կայլն:

139. Եմ բայը իւր ժամանակներուն մէջ մի-

այն Գ. դէմքերը սերտական հասուկ խնդիր
կաննէ և նշանակու թիւնը ունիմ բային պէս
կըլլայ . ինչպէս են .

Են իմ անդ . եղբարք հինգ .

Հոն հինգ . եղբայր ունիմ .

Տեսեալ է իմ .

Ոչ սեսեալ է ուրուք դՄասուած . և այլն .

ՏՐՍ.ԿԱՆ

140. Որո՞ւ կամ ինչի՞ կամ ո՞ւր հարցման
պատասխան եղող բառեր այս հոլովով կը գրուին .
Տրական հոլովը երկու կերպ է մէկը վրան յ .
ի . ց . առ . հոլովակերտ նախդիրները առնե-
լով նախդրիւ տրական կըսուի , և միւսը սեռա-
կանի պէս հոլովահանգ առնելով վերջահոլով
տրական կըսուի . Ս. յա . երկու կերպ տրական-
ները նշանակու թեան կողմէն մէկ կերբին ա-
նէ գործածութեան կերպը դաս դաս է .

141. Ս.Ս. նախդիրը միայն հոգի ունեցող բան
մը նշանակող բառերը տրական հոլով շինելու
համար կը գործածուի . Ի կամ Յ նախդիրը հոգի
չունեցող բաներու կը գործածուի .

Բայց երբ հոգի տնեցող բառերու վրայ այս նախդիրս գրուի գէպի ըսելու պէս կը նշանակէ . ինչպէս՝

Գարձաւ առ Աեարոս

Ըսել է՝ Աեարոսին գարձաւ . երբ ըսեմ գարձաւ առ Աեարոս . ըսել կըլլայ Աեարոսին կողմը կամ գէպի Աեարոս գարձաւ . կայլն :

Յ նախդիրը ժամանակ կամ տեղ ցրցընող բառերու վրայ կը գրուի , և բային նշանակած գործողութեանը վերջին ծայրը կը ցրցընէ . ինչպէս՝

Ննջեաց ցառաւօտ

Մինչև առտու գնացու . կայլն :

Հ Ա Յ Յ Ա Կ Ա Ն

132. Տեղ կամ ժամանակ ցրցընող բառերը հայցական հորսով յատուկ խնդիր ըլլաննէ խնդրառու բային նշանակած գործողութեանը շարունակ տեւելը կը ցուցընէ . ինչպէս՝

Զախ և զգիշեր յանդունդս տառապեցայ .

Գիշեր ցորեկ (շարունակ) .

ԽՆԴԻՐ ԱՆՈՒԱՆՑ

145. Գոյականները և ածականները թէ
 գործարութիւն մը նշանակելով և թէ ուրիշ
 հետ համեմատութիւն մը ցրցընելով երկու
 կերպ խնդիր կառնեն մէկն է խնդիր Ներ-
 գործութեան, և միւսը խնդիր Աերաբերու-
 թեան :

ՄԱՍԳՆՍՈՍԻ

146. Բայահաղորդ բառերը իրենց նշա-
 կութեանը համեմատ ամէն հորմով Ներգոր-
 ծութեան յատուկ խնդիր կառնեն ինչ կանոն
 նով որ իրենց բայերը կառնէին և անոնք որ
 ներգործական կամ կրկնողական բայի գորու-
 թիւն ունին, ներգործութեան հասարակ խըն-
 դիր կառնեն իրենց յատուկ կանոնովը :

147. Ներգործական բայի գորութիւն ու-
 նեցող բայահաղորդ բառերը սեռական հո-
 լով ներգործութեան հասարակ խնդիր կառ-
 նեն արնդպէսով նախ իողն սիոյո՞ ալ Ս . ԲԲԷ
 ունի ճանչակմանը մեղաց հաշեցի զմիջատու
 Հնա մեղաց սեռականը ճանչակմանը բայահա-
 ղորդին ներգործութեան հասարակ խնդիր և :

Վասն զի բայահաղորդը բայ ընենք նէ՛ սեռայ-
կանն ալ հայցական ընելով կրօնմք :

Ճաշակեցի զՏեղս :

Ասոր պէս են ասոնք ալ :

Բղխումն ողորմութեան :

Այսինքն՝ Բղխէ զողորմութիւն :

Փրկիչ իմ ի թշնամեաց իմոց :

Այսինքն՝ Փրկէ զիս : Եւ այլն :

Արբ որ խնդրարու բայահաղորդը եւր
քովը արիչ սեռական հարով կցորդ մը ունե-
նայ նէ երկու սեռականները երարու շփոթու-
թիւն ասորով խօսքը պարզ չլլալու համար՝
ներդործութեան հասարակ խնդիրը հայցական
հարով կը գործի : Ինչպէս՝

Փշմամբ քս ի նստ զհագի թանական :

Հոս զհագի հայցականը փշմամբ բայս հաղորդ-
բան ին ներդործութեան հասարակ խնդիր է :
Եւ հայցական գրուած է վասն զի քովը քս
սեռականը կայ : ասանկ են ասոնք ալ :

Աս իթ անանթեանն նային զանձնին որդւոյն զ
կերպարանն :

Օրհնութիւնքն ի սահակայ զյակումբ : Եւ յակում-
բայ զՅուգա : Ի թոռու նստցա կասածը իցանն են :

Ընդունելութիւնները միշտ հայցական հա-
լովով կառնեն իրենց ներք սրժութեան հասարակ
խնդիրը կուզէ քովը ուրիշ սեռական ըլլայ
կուզէ չըլլայ, ինչպէս.

Թօթափեալը շքուն.

Առհան արժրունի ընդ միջեալ զդռնոյն, և այլն.

148. Ուրիշի մը վրայ նայելով դատել լմը
ցըցընող ածական անունները վերաբերութեան
խնդիր կառնեն.

Սպիտակ բառը Ահին նայելով տարբերու-
թիւն մը կը ցըցընէ. Մեծը Պղտիկին նայելով
չափի կողմէն տարբերութիւն մը ունի, և այլն.

149. Այս տեսակ ածականները իրենց վե-
րաբերութեան խնդիր կառնեն Սեռական, Բա-
ցառական. Քան նախորիւ Հայցական բառերը.

150. Սեռական հոլովը վերաբերութեան խըն-
դիր կըլլայ համեմատական և դատական ա-
ծականներուն, ինչպէս.

Տէրունեան տօնից գերափառապոյն

Ի տուն ուրումն իշխանացն փարիսեցուց, և այլն.

151. Այս կերպ խնդիրը երբեմն ի մէջ նախ-
դիրով Սեռական ալ կը դրուի, ինչպէս.

Ի մէջ իմաստնոց իմաստազունի, և այլն.

152. Իր նմաններէն լակ զատիլ մը ցըցընող բառերը Բացառական կը գրուի, Ինչպէս .

Ոմանք ի նարտարոց . և այլն .
Ուրիշի հետ քաղաքաւերով քարքերով .
Թիւն մը ցըցընող Աժակուններն ալ Բացառական կը գրուի, Ինչպէս .
Ասէ կրտսերն ի նոցանէ ցհայրն , և այլն .

153. Կրկու բան իրարու հետ քաղաքաւերով ստոր երեցածը Քան նախ իրով Հայցական վերաբերութեան խնդիր կըլլայ Ինչպէս .
Ըստ է իմաստութիւն քան զականս
պատուականս , և այլն .

ԽՆԴԻՐ ՆԱԽԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ

154. Բառերուն կերպ կերպ փոփոխութիւն կուտան նախդիրները և ասանց ալ իրենց բառովը մէկտեղ բայի մը խնդիր կըլլան . որոնց վրայ սա գիտեցիքները կան .

2. նախդիրը ժամանակ ցըցընող բառերու Գործիական հոլովին վրայ դրուելով այն ժամանակին մտա եղածը կը ցըցընէ ո՛չ թէ ճիշտ ժամանակը : Ինչպէս .

Ինչպէս զի Կնիկաց յառաւօտ . . .

Հարած եաց զքաղաքն . . .

Զվեցեբորդ ժաման . . .

Ըսել կրչայ ժամը . . .

Տեղեաց . . .

Բանակին վրան . . .

Առ Եախոխրը հոգի . . .

Յ Եախոխրը ժամանակ . . .

ԽՆԴԻՐ ՄԱԿԲԱՅԻՑ

135. Մակրայները հօլովուած բառի ու մ
 ունենալով ամէն տեսակ խնդիր կըլլան բացի
 վերաբերութեան խնդիրէն. վասն զի Մակ-
 րայներուն նշանակութեանը մէջ բազմաառ-
 թեան կէտ չիկայ : Երբ իբրև Պոյական գոր-
 ծածուխն այն ժամանակ վերաբերութեան խն-
 դիր կըլլան, ինչպէս :

Երբայ երբոն քան զվաղվազակին յամբողոյն է,
 վաղվազակի մակրայը իբրև Պոյական յար-
 մազոյն բառին վերաբերութեան խնդիր կը զած է :

Մակրայները թէ բացերու և թէ բայա-
 հաղորդ բառերու վրայ միապէս կընան գրուիլ :
 Ինչպէս :

Միշտ ուսանի՛մ : Աստէն գուշակեալ :
 վերադին առումն, և այն :

Ինչպէս ինչպէս ինչպէս ինչպէս ինչպէս
 ինչպէս ինչպէս ինչպէս ինչպէս ինչպէս
 ինչպէս ինչպէս ինչպէս ինչպէս ինչպէս
 ինչպէս ինչպէս ինչպէս ինչպէս ինչպէս
 ինչպէս ինչպէս ինչպէս ինչպէս ինչպէս

Գ Լ ՈՒ Ի Գ

ՅԱՏԿԱՅՈՒՅԻՉ ՅԱՏԿԱՅԵԱՍԻ

156. Յատկացուցիչ կրասի այն կըցորդը որ
իւր նախորդին որի նը կամ ինչի նը ըլլալը կը
ցուցընէ :

157. Հոյոված բառերուն բոլորին ալ սեռա-
կան հարովը յատկացուցիչ կըլլայ . և յատկա-
ցուցիչը ընդ հանրապէս յատկացեալէն ետքը կը
գրուի . ինչպէս՝

Տուն Ա. Ժառանգոյ .

Այլ յատու թիւն մեղուաց . և այլն .

158. Յատկացեալը հոյովակերտ նախդիր ու-
նենայ և յատկացուցիչէն ետքը գրուի նէ՝ նախ-
դիրը նախագաս յատկացուցիչին վրայ կը գրու-
ուի . ինչպէս՝

Զմեղացն թողութիւն . և այլն :

Յատկացեալը հոյովառու անանկ նախդիր մը
ունենայ որ միշտ իւր իննդիրէն առաջ գրուելու
ըլլայ . և յատկացուցիչ ալ ունենայ որ նախա-
գաս ընել պէտք ըլլայ նէ՝ յատկացուցիչը հո-

լովառու նախդիրին և յատկացեալին մէջ տեղը
կը գրուի . ինչպէս՝

Առանց քո բանիդ . և այլն :

Յատկացուցիչը առաջ գրուելով յատկացեալ-
ին մէջ ուրիշ բառ մտնէ նախդիրը երկու քին
վրայ ալ կը գրուի . ինչպէս՝

Զաստուածութեան տեսին զգառս . և այլն :

Բայց յատկացուցիչը ետքը մնայնէ՝ նախդիրը
կուղէս երկու քին վրայ ալ դիր կուղես նախա-
գաս եզոզ յատկացեալին . ուստի միապէս կըր-
նայ ըստիւ .

Զմութհակն խղեալ զմահուն . կամ

Զմութհակն խղեալ մահուն . և այլն :

159. Նախդիր ունեցող յատկացեալը յայտնի
չի գրուիր նէ՝ յատկացուցիչը կառնէ յատկաց-
եալին նախդիրը . ինչպէս՝

Տուք զկայսերն՝ կայսեր և զաստուծոյն
աստուծոյ .

Այսինքն տուք զպատկեր կայսերն կայ-
սեր . և զպատկեր աստուծոյն աստուծոյ . և այլն :

160. Ընդունելութեան և բայահազորդ բա-
սերուն համար որո՞ւնը կամ ինչի՞նք հարցընելը
ուղէս թէ ո՞րին ըրածը կամ ի՞նչին եղածը

հարցընելու պէս է . զանն զի այս տեսակ բա-
 սերը գործողութիւն մը կըցըցընեն : Աւստի ա-
 սանկ բասերու քով գրուած սեռական յատ-
 կացուցիչը Տէր բայիի կամ հասարակ խնդիրի
 ուժ կունենայ երբ յատկացեալ բառը բայի գար-
 ցընեմք նէ՝ խօսքին յառմարութեանը նայելով
 յատկացուցիչը կամ տէր բայի պիտի ընեմք
 կամ հասարակ խնդիր . ինչպէս՝

Կամիլ քո այսինքն գու կամիս .
 Խնդիր պայծառութեան այսինքն ,
 Խնդրէ զպայծառութիւն . ևն :

161. Յատկացուցիչը յատկացեալէն առանձ-
 դրուի նէ մինակ մէկ հասին վրայ գիմարոշ կըր-
 նայ դրուիլ . ուստի միապէս կընայ ըսուիլ .

Զորդւոյն փառս . զորդւոյ փառսն :

Բայց երկուքին վրայ ալ դնել չըլլաք , նմանա-
 պէս յատկացուցիչը յետադաս ըլլայ նէ գիմարոշ
 ընաւ չը գրուիք . չըսուիք

Զորդւոյն զփառսն . կամ զփառսն որդւոյ :

Յատկացուցիչը յատուկ անուն կամ մասնա-
 ւոր ազգի մը կամ քաղաքացիի մը հասարակ
 անուն կամ գերանուն ըլլայ նէ՝ յատկացելոյն
 վրայ գիմարոշ կը գրուի . ինչպէս՝

Սրբին իմ՝ անուշահոտի . և այլն :
 Սյս կերպ յանկարացիչ անեցող յանկարչ-
 երկները առանց դիմորոշի ալ կրնան դրուիլ՝
 ինչպէս՝ յս մշմմնայալք յաղատու . իսկ

Սհա ես ամաքեմ՝ զհրեշտակ իմ . և այլն :
 զգր. զգ. սս մի՛ննի . մասն . ինչպէս զի զսսս

ԳԼՈՒԽ ԳՄԻՆՈՒ
 ՍԱԿԻՐ ԵՆԹԱԿԱՑ
 ՍԱԿԻՐ ԵՆԹԱԿԱՑ
 ՍԱԿԻՐ ԵՆԹԱԿԱՑ

1 2. Սէկ թան մը իր նմաններէն՝ զանտելով
 որոշելու . և միանան որելու համար թովը դրուած
 կցորդին Մակդիր կըլլան ինչպէս ինչպէս

1 3. Սժականները Մակդիր կըլլան ընդհան-
 րապէս ման զի մէկ թան մը ուրիշ նմաններէն
 կը զատեն ինչպէս կամ որչափ ըլլալը զըջընե-
 լով . ինչպէս՝ Ա. ես թանը անէն լեաներու կըն-
 նի . իսպըր ըրած լեռդ իր նմաններէն որոշե-
 լու համար թովը կը դրուի Բարձր ածականը
 որ լեռանը ինչպէս ըլլալը զըջընեւով կըլլայ
 Մակդիր և գոյականը կըլլայ Կնիժակաց : Յա-
 ւառ կ'անունները որ գոյական են՝ մակդիր կըլ-

լան . ինչպէս արքայ . ամէն թագաւորներէն ս-
 բոշելու համար քովը Գառիթ յատուկ գոյա-
 կանը Մակդիր ընելով միւս թագաւորներէն կո-
 բոշուի : Հասարակ գոյականներն ալ երբ մէկ
 բանի մը ինչպէս բաժակ ոսկի ըսեմք նէ ոսկի
 հասարակ գոյական մակդիրին բաժակըն ինչպէս
 ըլլալը կը ջըջընէ . լեռան վիմաժին սուրբ կոյս
 մարիամ . խօսքին մէջ թէ ւածական և թէ գոյ-
 ական մակդիր կայ . վիմաժին քար ծնող ըսել
 ըլլալով լեռան քառը իր նմաններէն որոշելուն
 համար անոր մակդիրն է . սուրբ ւածականն ալ
 կոյսին մէկ հատկութիւնը ջըջընելով անոր մակ-
 դիր եղած է . կոյսն , բառն ալ Մարիամին մէկ
 որակաւթիւնը ջըջընելով անոր մակդիր եղած
 է . և որովհետեւ սուրբ կոյս մարիամներ ալ քա-
 նի մը հաս կը գտնուին լեռան վիմաժին բա-
 ռերը սուրբ կոյս Մարիամը քար ծնող լեռան
 նման ըլլալը հասկըջընելով ուրիշ սուրբ կոյս
 Մարիամներէն կորոշեն . ասոնք ալ երկու քը մէ-
 կէն սուրբ կոյս Մարիամին մակդիր են :

161. Մակդիրը միշտ իւր ենթակային թը-
 ւովը կը դրուի . թէ որ անեղական բառ մը ե-
 դական ինթակայի կցորդ ըլլայ նէ եղական

Տաքով առնուած կըլլայ. նմանապէս անյողնա-
կան բառ մը յողնական ենթակայի կցորդը ըլ-
լայ նէ յողնական մտքով առնուած կըլլայ :

165. Ենթական ինչ հոլովով էնէ մակդիրն ալ
նոյն հոլովով կը գրուի . կամ ուղղական . ուս-
տի միասպէս կրնայ ըսուիլ Առաքելոց սրբոց .
կամ սրբոց առաքելոց : Կամ սուրբ առաքե-
լոց : Բայց սրբոց առաքեալք չըսուիր . վասն զի
սուրբերուն առաքեալները ըսել ըլլալով Յատ-
կացուցիչ եղած կըլլայ :

166. Ենթական ինչ բառի կցորդ էնէ հարկա-
մակդիրն ալ այն բառին կցորդն է . երկուքը մէկ
բառի պէս . ուստի մակդիր ըսած բառդ են-
թակային նախորդէն զատ իրեն նախորդ ունե-
նայ նէ՝ անոր մակդիր ըսելը սխալ կըլլայ :

167. Ամէն տեսակ բառեր որ կը հոլովուին
մակդիր կըլլան :

168. Գոյականն անուն մը բառի մը նմանցը-
չելով ուրիշ գոյականի մը Մակդիր ըլլայ նէ՝
թուով եւ հոլովով կը համամայնին . ինչպէս՝

Աժեր աւել տան քո աշխարհի .

Աշխարհս Աստուծոյ տանը նմանցընելով Տան
բառը Աշխարհ բառին մակդիր եղած է . որն

որ երկուքն ալ եզական և վերջաճարի արա-
կան գրուած են : Ստոր տէս են ասանք ալ :

Ս. ա. քեցեք զերթվարս ըս սուրբ զմարշարէսն .
Յիսուսի Բ. թիաթաթի յուսոյն մերոց . և այլն :

169. Կանխախիւն զըցնեաց կամ յապարկա-
նուններէն զառ. գոյականները մակդիր ըլլան
նէ իբրև ամական գործածուած են . ինչպէս
Բաժակ սակի

Ըսել է սակի է շինուած բաժակ . ասանկ են
ասանք ալ .

Բազարը հաց

Պաղովատիկ սուսեր . և այլն :

170. Համեմատական ամականները մակդիր
ըլլալով ենթակայէն առաջ գրուին նէ հարմե
ու թիւք են թակային յարմարքնեղ ալ կրույ .
մակդիրը եղական . ուղղական առ իրար . Սի-
ասէս կրնանք ըսել .

Սպիտակ քրտանց . կամ

Սպիտակ քրտանց . և այլն :

Եւ ի Բեժի թիւ : և այլն . ամականները իբրև
ենթակային առաջ գրուին ալ նէ միտակայ
էն հարմարքնեղ . ինչպէս

Սեւ անուր անուր . ասանկ է

Այլսկոյ ճարդոյ երկրորդ աննը արժան է . Ան :

172. Մէկ ենթակայ մը քանի մը հաստ մակ-
դիբ ունենայ որոնք բոլորն ալ համեմատական
ածական ըլլան նէ ենթակայէն հետու մնացած
մակդիրները կը հարավուին . ենթակային անմի-
ջապէս քովը գրուածը չի հարավուիր . ինչպէս՝
Մեծան և կատարելով և աննեւ ադ սրժ լսո-
րանու . և այլն :

173. Մենթակայէն առամ մակդիրը գրուած
ըլլայ և երկուքին մէջ ակողը ուրիշ բան մտած
չըլլայ . թիւն ալ յոգնականն ըլլայ . մակդիրը
եղականն մնալով չի հարավուիր միայն ենթակա-
յին նախդիրը եր վրան կաննէ . ինչպէս՝
Զմուրք միտու . և այլն :

174. Մակդիրը ենթակայէն թէ՛ առամը գրու-
ածի և թէ՛ երկուքին մէջ ուրիշ բան մտնէ .
հարավով ենթակային համեմատյն ըլլայ կամ չըլ-
լայ հարավանելուք նախդիրը միշտ առամը գրուողին
վրայ կը ըլլայ . ինչպէս՝
Կուսականն ծնող մեծ և յայլոց գերադու-
նից քան չե լիտոյն է իմանալ . և այլն :

Բայց երբ մէկ ենթակայի քանի մը հաստ մակ-
դիբ գրուի որոնք շարկապով մը իրարու կապ-

ուած ըլլան կամ երկուքին մէջ աւրիշ բառ մը-
տած ըլլայ . այն ժամանակ նախագիրը ամէնուն
վրայ ալ կը գրուի . ինչպէս՝

Ի մեծ և ի նոր տեսարանին .

Ե նայն հին իզարմից թագաւորացն . ևն .

175. Մակդիր մը քանի մը հաստ ենթակայ
ունենայ նէ՛ հեռուն գրուած ենթակայն իր մակ-
դիրին կը համաձայնի իսկ մտտ եղածը անհա-
մաձայն կը մնայ . ինչպէս՝

Ի ձերոց ստացող և շարժոյն բանից
մտորեալ են . ևայլն .

176. Մակդիրը ենթակայէն ետքը գրուի նէ
թուով և հոյովով կը համաձայնի . և անեզա-
կան կամ անչոզնական ենթակայները իրենց
մակդիրին թուովը կիմացուին . ինչպէս՝

Արդւոյ նենգաւորի բարի ինչ մի եզկցի .

Աւազ փառացս անցաւորի . ևայլն .

177. Ենթական եթէ որոշեալ բան մը ջըջը-
նելուն համար գիմորոշ զնել պէտք ըլլայ , գի-
մորոշը առաջ գրուածը կառնէ . կուզէ մակդիր
ըլլոյ կուզէ ենթակայ : Բայց յատուկ անուն-
ներուն գիմորոշը մակդիրին վրայ կը գրուի .
ինչպէս՝

Անկաւ Բաբելոն մեծն . և այլն :

Ս. յայէս ալ մակդիրը ենթ ախայէն և ա. քը գ. ը. ր. ա. ի և իրենց կցորդ ուրիշ բառ մը ունենայնէ գիմնորոշը մակդիրին վրայ կը գրուի . ինչպէս՝

Մերձ է օր տեաան մեծն . և այլն :

178. Խօսքին կարգէն գիւրաւ խմացուելիք կամ առաջուց անգամ մը յայտնի գրուած են թական շատ Ժամանակ մակդիրին քով չի գրուուի նէ մակդիրը գիմնորոշ կուենենայ . ինչպէս՝

Եթէ ընդ փայտ գալար զայս առնեն , ընդ չորն զի՞նչ լինիցի . և այլն :

179. Ենթական յայտնի չի գրուած մակդիրները իրենց անյայտ մնացած ենթ ախային թիւր և հարովը իրենք կառնեն ցրցընելու համար որ ենթական յայտնի գրուեր նէ՝ ինչ կերպ կը ցորդ ըլլալով օր բառին հետ պիտի կապուէր . ինչպէս .

Հանցես զպատուականն յանարգէն , և այլն .

180. Ա. ծականները մակդիր ըլլաննէ թէ առաջ և թէ ետքը կրնան գրուիլ . օրոնց հարովներուն համաձայնութեանը վրայ գրեցինք (թիւ 33) . բայց մասնական և զատական ածականները իրենց հատուկ կանոններ ունին :

ՈՄՆ . ՌՔ . ածականները միայն մարդու հա-
մար կը գրուցուին . և ընդհանրապէս ենթա-
կայէն ետքը կը գրուին . և հարմը ալ ենթա-
կային համաձայն կըլլայ ինչպէս .

Ա.Ձ. արուսն մեծացան .

Ոչ մեռելոց արուք հասանեացին լսել :

ՈՄՆ . Ա.ձականք խբ ենթականէն ա-
ռաջ ալ կրնայ գրուիլ . երբ խբ ենթական ե-
ղակի ուղղական ըլլայ ինչպէս .

Ոմն Օրինական , ևայլն .

ԻՄՆ . ԻՆՁ . ԻՔ . ստանց երեքն ալ մի-
այն հոգի շունեցոց բաներու կրտուի . ԻՆՁ ը
ուղղական է զսա ուրիշ հարժով չի գործա-
ծուիր պէտք ըլլայ նէ ԻՔ ին հարմները կը
բանի . ԻՔ ին ուղղականք չի բանիր : Ատնց
հոգնականին տեղը ՈՄՆ բառին յոցնականք
կը գործածուի :

Ա.ՅԼ . ԻԻՄ.ՔԱ.Ն.ՁԻԻԲ ենթականէն առաջ
ալ կը գրուին ետքն ալ . միշտ հարմով կը
համաձայնին . ինչպէս .

Աղգի այլում մշակաց .

Ի գարս իւրաքանչիւր . իւրաքանչիւրոց
Իկամանս խուսն ախտից ևայլն .

Մ.ՆՁՆԻԻՐ. ՔԱՆԻ. ասանք ենթակայէն
առաջ կը գրուին. և հօշովիլը ստորակամն շէ:

ՄԻԻՍ. Ստորաքար իւր ենթակայէն ա-
ռաջ գրուելով հօշովով ալ կը համաձայնի.
ինչպէս:

Ի Միւսում շարաթուն, և այլն.

ԵՈՒՈՐ. ՀԱՄԱԿ. ՀԱՄՕՐԷՆ. ասանք
երեքն ալ Եզական Ուղղական հօշովով ենթա-
կայէն առաջ կը գրուին, ինչպէս.

Ի Երբ տիեզերաց. Ի համակ տակւոյ.

Համօրէն տուն յովսեփայ. և այլն.

ՍՄԵՆԵՔԵԱՆ. ՀԱՄՍՅՆ. թէ ենթա-
կայէն առաջ գրուին և թէ ետքը միշտ հա-
մաձայն կըլլան ինչպէս.

Ստենեցուն արարածոյ.

Սլաւն ձեր յամենեցուն.

Եից համայնից.

Համայնիւ զիւն իւրով. և այլն.

ԲՆԱԻ. ԲԱԻՍ. ՆՕՍԿ. կամ ԲՈՒԱՆԿՍԿ
իրենց ենթակայէն առաջ կը գրուին. և շէն
համաձայնիր, ինչպէս.

Ի Բնաւ ճոխութենէն արտաքս ինկեց.

Գո Բովանդ ակ աշխարհայն, և այլն.

ԱՄԵՆԱՅՆ . Ենթակայէն առաջ գրուի նէ չի համաձայնիր . ինչպէս .

Ամենայն պարժանաց , և այլն .

Ենթակայէն ետքը մնայ նէ՝ թիւը եղական ըլլալով միայն հօլովահանդ կառնէ , ինչպէս .

Արարածոցս ամենայնի արար զխաղաղութիւն , և այլն :

Բայց իւր ենթակայէն ետքը մնալով մէջ տեղը ուրիշ բառ մանէ նէ՝ թէ հօլովով և թէ թուով կը համաձայնի , ինչպէս .

Պէտք վերոյ ամենայնոյ լինել մարդկան , և այլն .

181. ՄԻ . ԵՐԿՈՒ . ԵՐԵՒ . ՉՈՒՔ . թուական ածականները երբ մակդիր ըլլան ենթադրայէն թէ առաջ և թէ ետքը կրնան գրուիլ . բայց հօլովին միշտ ենթակային հօլովին համաձայն պիտի ըլլայ , ինչպէս .

Առն միտջ էին երկու սրդիք .

Արարաստուած զերկուս լուսաւորան մեծամեծսն Մնաւ նոյ երիս սրդիս Ի հողմոց շորից . և այլն :

182. Միւս թուականները իրենց ենթակային թէ թուով և թէ հօլովով համաձայն կամ թուական մակդիրը եղական ուղղական կրնայ գործ .

Թաժուիլ, առաջ կամ ետքը գրուելով աշխնչպէս .

Հնգից հարիւրոց գեներալաց պարտուց շընորհարաշխութիւն .

Յետ վեց աւուրց առնու ընդ իւր գ՛Պետրոս .
Սմայ ութսունից .

Ասպարիզոք հինգ ևայլն .

183. Թուական մակդիրներուն ենթական առաջ գրուին նէ հարկաւ յսղնական ըրարու է եթէ առաջ գոյական անուն մը եզական գնեւէն ետքը թուական մակդիր մը գրուի . այն գոյականը թուականին ենթական չէ . ինչպէս .

Ի բարբառոյ հնգից բազումք փախիցեն .

Հնգից բառը թէպէտ բարբառոյ բառին այսինքրն հոյովուած և հոյովակերտ նախդիրը առաջ անցած բառին վրայ գրուած՝ ի բարբառոյին մակդիր կնմանի , բայց չէ . թուական ամականը յատկացուցիչ և ենթական զօրութեամբ է որնոր պիտի ըլլայ .

Ի Բարբառոյ հնգից մարդոց

Թէ որ բարբառոյ մակդիր ըլլար նէ ըսելու էր .

Ի Բարբառոյ հնգից .

183. Մեծ և փոքր համրանքներ զատ զատ

բառ առնուելով հոլովել պէտք ըլլայ նէ սովա-
րաբար վերջէն գրուածը կը հոլովուի , ինչպէս .
183. Ամաց տխամն և չորից , և այլն .

184. Բացարձակ թուականներուն ԲԵԱՆ
մասնիկով շինուած յոգնականները միշտ իրենց
ենթակային պէս հոլովելու է ինչպէս .
Իջին և դարբն Յոսիսիոս տասնեքին , և այլն .

185. Դասական թուականները երբ մակդիր
ըլլան թէ առաջ և թէ ետքը կրնան գրուիլ .
միշտ ենթակային պէս հոլովիլը աղէկ է . ինչ-
պէս . Վոյք . ցն դիքիս մարտի ցգոմ .

Ի Չորրորդում պահպն գիշերոյն գայ առ նաս
Յիսուայի ցնոց քիսն ցնոց ցնոց .

Ի Յերրորդ մամու ասեղծաւ Ագամ , և այլն .
Երբ ենթակային ետքը գրուին հարկաւ թէ
թուով և թէ հոլովով համանշարսերու են ինչպէս .
Յամսեանն մեքտայաներորդի , և այլն .

Բանի մքդասնական թուական մէկտեղ մակ-
դիր ըլլաննէ ամէնք ալ հոլովելու ըլլալու են .
ինչպէս . քար քիսն քիսն .

Յամին հարիւրորդի իններորդի յառաջնում
և այլն .

186. ՉԱՔ բառով բարգաւաճ յարնցոյց ա-

Ճակատները երբ մակդեր ըլլան միշտ իրենց
ենթակայէն առաջ կը գրուին և հոլովահանդ-
չեն առներ . ինչպէս .

Յանչափ քաջութեան . ևայլն :

Բայց երբ մակդերին ու ենթակային մէջ ու-
րիշ բառ մտնէ հոլովով կը համաձայնին , ինչ-
պէս .

Յորչափից գրկեցեր զանձն քո բարութեանց , ևն :

187. ՔԱՆ բառով բարդութեանը ենթա-
կայէն առաջ կը գրուին ինչպէս .

Ս.յս քանեօք ժողովորդովք բազմայեւայ .

Յեւ այսքան շնորհաց .

Ս.յս քանից ի տեսանէ երանութեանց , ևն :

188. ՊԷՍ բառով բարդութեանը իրենց
ենթակայէն առաջ ալ կը գրուին եւքն ալ . և
ուր որ գրուին միշտ իրենց ենթակային պէս
հոլովէր աղէկ է : ՈՐՊԻՍԻ բառը միշտ իր
ենթակայէն առաջ կը գրուի և ուղղակիան կըը-
լայ . միայն թէ մակդերին և ենթակային մէջ
ուրիշ բառ մտնէ նէ , այն ժամանակ իրարու
կը համաձայնին , ինչպէս .

Որպիսեօք արդեօք վարէր բանիւք , այսինքն

Որեօք որպիսի բանիւք վարէր , ևայլն :

189. ԻՆՔՆ. Ենթական գերանունն ըլլայ իշտ ետքը կը գրուի և հոլովով կը համաձայնի, ինչպէս.

Ինձ ինքեան ժողովեմ, ևայլն.

Կնթական անունն ըլլայ նէ թէ առաջ և թէ ետքը կընայ գրուիլ, ինչպէս.

Ինքն աէլն մեր.

Տեղին ինքն ժառանգեաց զազգին խոսորութիւն, ևայլն.

Այս գերանունիս գէմք մը յատկացընելու համար գիմարոչ գրուի նէ՛ բառին վերջի Ն գիրը Դ ի և Սի կը փոխուի, ինչպէս.

Ինքդ է բախող, ևայլն.

190. ՍԱ. ԴԱ. ՆԱ. Գերանունները թէպէտ ածական են բայց մակդիր չեն ըլլար: Կրենցմէ առաջ ՍՈՅՆ. ԴՈՅՆ. ՆՈՅՆ. և իրենցմէ ետքը գերանուններուն հետ ենթակայ ալ կառնեն. ԱՅՍ. ԱՅԴ. ԱՅՆ. ինչպէս.

Սոյն սա Պետրոս: Նա այն իշխան, ևայլն.

191. ՍՈՅՆ. ԴՈՅՆ. ՆՈՅՆ. ածական գերանունները քովերնին յայանի ենթակայ առնելով մակդիր կըլլան և թուով չեն համաձայնիր ալ նէ հոլովով գրեթէ՛ միշտ կը հա-

մեծայնին , ինչպէս .

Նովին շաղօք . Հայր սրբուն սողոմանի , եպիս :

ԳԼՈՒԹ. Ե

ՅՐԵՐԵՄԵՅԱՆ ԵՐԿՐԹՐԵԸ

192. Առաջուց զբուցուած խօսք մը կամ
բառ մը նորէն չի կրկնուելու համար աեզը
գրուած բառին կըսուի Յարարերոզ . և այս
բառով ինչ կիմացուի նէ անոր ալ կըսուի Յա-
րարերեալ , ինչպէս .

Ժառանգութիւն է Աստուծոյ ընդհանրական
եկեղեցի՝ ԶՈՐ գնեաց Քրիստոս արեամբն իւրով .
Այս խօսքիս մէջ ԶՈՐ գերանունը որ թեպէտ
Գնեաց բային Հասարակ խնդիր է . բայց Եկե-
ղեցի անունին աեզը գրուած է . ուստի ԶՈՐ
գերանունին կըսեմք Յարարերական կըցորդ և
Եկեղեցիին ալ Յարարերեալ նախորդ .

193. Յարարերոզ կըլլայ միայն ՈՐ գերածու-
նը . որ երբեմն կըճատուելով մինակ Ո ալ կըլ-
լայ :

194. Յարարերական գերանունը գործածուչ

Թեան մինակ երկու կանոն տնի : Վարձատր
կանոն : Ա. Յարարերեալն ու յայն-
բերականք թուով կը համաձայնին , ինչպէս .
Տուեալ Ժամանակս և անդիս՝ որովք զերծա-
նիցին ի շարեաց .

Այս խօսքիս մէջ Թամանակս և Տեղիս անորոշ
հայցականները կը յարարերէ ՈՐՈՎԻ գործի-
ական յարարերականք , հոշումնին համաձայն չէ .
բայց թիւերնին համաձայն է : Վարձատր
Յարարերական գերանտներ միայն ահը
բայի բնացնէ կրնայ թուով անհամաձայն կրուիլ
ինչպէս .

Մայր իմ և եղբայր իմ սոքա են՝ որ զբանս Ամ-
տու ծնոյթնն և առեւեռնն : Վարձատր
Այս ծրխնակիս մէջ ՍՈՒՅՍ յարարերեալը յոգնա-
կի է , որ յարարերականք եղանիս գրեալս է յայն-
նակի լոյստող , վասն զի իրենեան խօսող եղանդ կան
և Առեւեռն բայեղը յոգնակի են : Ասոր պէս են
ասանք , ալ շուրջս յանդիպումս յա միկոյն իմ
: Այս արձայն Ժողովուրդն են գանձք ձեռոց
մեր եկեղեցւոյն : յայն ատեն զմեզս զս . զս

Ի տաճարս բնակէ , ո՛չ այնդ խախտ որ ի
մարդկանէ , չիմեն և այլն : Վարձատր

195. Կանոն . Բ. Յարաքերեայն ու Յարաքերա-
կանից մի և նոյն բառի կցորդ չեն կրնար ըլլալ ա-
սոր համար է որ հոլովով չեն համաձայներ , էթէ
հոլովով համաձայն ըլլան ալ նէ , մի և նոյն բառի
կցորդ չըլլալուն այդ հոլովի համաձայնութիւնը
գիտուած է . ինչպէս՝

Խօսեցաւ ընդ մեզ որդո՞ւնս , զոր և ա
Ժառանգ ամենայնի . Որով զյաւիտեանսն արար ,
որ է լոյս փառաց .

Այս օրինակիս մէջ մէկ ԱՐԳԻ բառը երեք
հաս յարաքերական ունի . բայց յարաքերական-
ներուն ո՛չ մեկը Խօսեցաւ բային հեռեկապակ-
ցութիւն մը չունի . ԶԱՐԸ ևՏ բային հասարակ
խնդիր է ԱՐՈՎԸ . ԱՐԱՏ բային շատուկ խն-
դիր է , և ԱՐԸ՛ է բային տէր է , Թէպէտ ԱՐԳԻ-
ԻՈՎ յարաքերեայք ԽՕՍԵՏԱՒ բային գործի-
ական խնդիր է . բայց ԱՐՈՎ գործիական յա-
րաքերայն ալ ԱՐԱՏ բային խնդիր է . երկու-
քին նախորդը դատ դատ են :

196. Յարաքերականը ընտ ազիմնորդ գիւր
չառներ , թէ որ յարաքերեայք գերանուն ըլ-
լայ կամ գերանուն մակդիր մը ունենայ նէ
յարաքերականէն անմիջապէս ետքի բառին վը-

Ըսայ կը գրուի գիմնորոշը . ինչպէս՝

Ի մէջ գոցա որ կանգ աւաղիկ .

Ի ժամանակս հեռաւորս լինելոց է այդ՝
զոր գայդ մարգարէանայ . եայլն :

197. Երբեմն յարաբերականը յայտնի գրք-
ուելով յարաբերեալը յայտնի չի գրուիր . զօ-
րութեամբ կիմացուի . ասանկներուն համար աս
երկու կանոնս ունիմք .

Ա . ԿԱՆՈՆ . յարաբերեալը յայտնի գրուեր
նէ՛ ինչ հոլով պիտի ունենար նէ յայտնի չի
գրուելովը յարաբերականը այն հոլովով կ'գրու-
ուի . իր նախորդը ինչ հոլով ուղերուն չի նայելով .

Բ . ԿԱՆՈՆ . զօրութեամբ իմացուելիք յա-
րաբերեալը միշտ գերանուն մը . կըլլայ . անոր
համար յայտնի գրուած յարաբերականին ան-
միջապէս քովը եղած բառը գիմնորոշ կուեննայ .
եթէ յարաբերողին անմիջապէս ետքը եղող
բառը հոլովառու նախդիր էնէ գիմնորոշը անոր
խնդրոյն վրայ կըգրուի . ինչպէս՝

Առ յորոց ածէրն ձեռամբ իւրով պատարաքս :

ՅՈՐՈՅ յարաբերականին յարաբերեալը ԱՌ
բային բացառական խնդիր պիտի ըլլար թէ որ
յայտնի գրուեր նէ . յայտնի գրուած չըլլալուն

իրեն ԱՅԷՄ բային հասարակ խնդիր ըլլալուն չի նայելով բացառական դրուած է . յարարե-
րողէն անմիջապէս ետքի բառն ալ ԱՅԷՄ բայն
է բայց վրան գիմորոշ առեր է . թէ որ յա-
րարերեալը յայտնի դրուած ըլլար նէ սցսպէս
պիտի ըսուէր .

Առ ձեռամբ խրով պատարագս յայնցանէ՛
զորս ածէր :

Ասոր պէս են ասանք ալ .

Չոր նորայն ժողովեցին՝ արդարք կե-
րիցեն . այսինքն

Չայն զոր նորա ժողովեցին :

Որ ի վերայ նորայն մեռաւ . չըլլար ըսել

Որ ի վերայն նոյա մեռաւ . կային :

ՄԱՍՆ Գ

ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

198. Համաձայնութեան կանոններուն համե-
մատ իրարու նախորդ և կցորդ եզրղ բառե-
քը իրարու քով շարելով միաք մը կատարեալ

և անշիօթ հասկըցընելու կանոնները կը սոր-
վեցընէ Եարադրութիւնը :

199. Խօսքին արմատը Բայն է . և ուրիշ բա-
ռերը բոլորն ալ անմիջապէս կամ ուրիշ բառի
մը միջնորդութեամբ բային կցորդ կըլլայ . ինչ-
պէս որ համաձայնութեան կանոնները ցուցու-
ցին . Եարադրութեան կանոններով նախորդ և
կցորդ իրարու քով դրուելով կըլլան ԲՄՆ :

200. Բանը լման կամ պակաս միտք հաս-
կըցընելու կողմէն երեք աստիճան ունի : Հա-
տած , Անդամ , և Պարբերութիւն :

201. Բան մը շինելու համար պէտք եղած
բառերը ամէնն ալ ունենալով պակաս միտք մը
հասկըցընող խօսքին ՀԱՏԱՄ կըսուի . ինչպէս
Տէր եթէ զշրթունս իմ բանաս .

Այս խօսքիս մէջ բայ կայ Բանաս , տէր բայի
ունի Տէր . բայը ներդարձական ըլլալով իրեն
հասարակ խնդիր ունի Զշրթունս . այս ալ հատ-
կացուցիչ ունի իմ համաձայնութեան կանոն-
ներով ամէն նախորդ իր կցորդը կանոնաւոր
կերպով իր քովը յայանի ունենալուն լման միտք
մը հասկըցընելու էր . բայց Բանը պակաս մըն-
ացած է . և այս պակասը լեցընող ուրիշ Բանի
կարգաւ է :

Այն խօսքերը որ իրենցմէ առաջ եղած խօսքին պակասը կը ընցընեն ԼՐՈՒՄՆ կըսուին:

Աւերի խօսքին քուսնէն, թէ մտնուցի
Բերան իմ երգեացէ զժրհնութիւնս քո:

Ասանկ են ասնաբայ, թէ ԳՄԻՐՅԱՅ ԶՈՒՆ
Յորժամ անասին ի մէջ քարիքն, ԶԱՏԱՅ:

Չառաւել զարմանալիսն յայնժամ ներգործեա, ԼՐՈՒՄՆ:

Թէ միայն մերնենամ ի հանդերձս նորա, ԶԱՏԱՅ:

Փրկիմ, ԼՐՈՒՄՆ. և այլն:

202. խօսքերը կիսասա ձգելով հասած ի կերպ մտցընողներն են այս բառերս. Թէ, Եթէ,

Կամ, Արտհեան, Արպէս, Արքան, Արչալի,

Յորժամ, Թէպէտ, Այնչալի, Եւ քանզի, Այնքան,

Այնպէս, Յայնժամ, Սչ թէ, և Արդերանունը, երբ որ յարարերեալը զօրութեամբ ըլլալով յարարերականով շինուած խօսքը առաջ կանցնի ինչպէս՝

Կամ արարէք զժառն ընթի, և զպատգնաբար բարի, Հասած մայ մազարդարս ին մէջ

Կամ արարէք զժառն չար, և զպատգնանորա չար, Լքու մե:

Որպէս պատիւն մեծ , Հաստած .

Նւ պատիւքն ուստիկք , Արուսն .

Որ ուսնն զիս , Հաստած .

Նւ նա կեցցէ վասն իմ . Արուսն . ևն :

203. ԱՆԴԱՄԸ ինքնին պակաս միտք չի-
մացընելով ըման խօսք մի է , անանկ որ եթէ
միայն այնքանը խօսուի ուրիշ բառ չուղեր որ
հասկըցուի , բայց իրմէ ետքք եղած խօսքը կը
ցըցընէ՝ որ առաջուց ըսուած խօսքին Արուսն է ,
որով առաջ ըսածը պակաս եղած կըլլայ . ինչ-
պէս .

Նա որ արարիչ էր , զիսք արտրածս ոչ կա-
մեցաւ ըրտնաթեամբ և սասախ ուղղել :

Այս խօսքիս մէջ միտքը պակաս ձգելու նը-
շան բառ մը չիկայ ինչպէս որ Հաստածներուն
մէջ կար : Վերոյիշեալ խօսքը ըման միտք մը
կըհասկըցընէ , բայց երբ ուրիշ խօսք մը լեզու-
ցընեմք վրան այն ժամանակ կիմացուի այս
խօսքին պակաս ըլլալը . վասն զի այն ետքէն
եվելցուցած խօսքերնիս առաջուց ըսուած խօս-
քին մէկ սյարազան կամ պատճառը կամ հա-
պատակը և այլն իմացընելով կըլլայ Արուսն , ուս-
տի վերոգրեալ խօսքին հակառակը քովը գը-

ներով կըլլայ ըման խօսք . այսպէս՝

Իսկ դու այլ առաւել խելս քան զՔրիստոս սին ՚ի ներքս խառնես :

204. Անդամներուն Նրումը մէկ խմատայց շարկապով մը կամ յարաբերականով մը պիտի կապուի անդամոյն հետ . որով խօսքին կիսատ ըլլալուն նշանը լրումին վրայ եղած կըլլայ . ուստի այս խօսքիս մէջ սիսկ դու ինքնին կը սրբընէ ԻՍԿ շարկապին ուժովը առաջուց ըսուած խօսքի մը կտորը ըլլալը . տես և այս օրինակներս .

- Բազում սնդամ հայրն զծստայն առաջի սրբոյն քան հարկանէ , ԱՆԳՍՄ .

- Զի ՚ի նա հայեցեալ զդաստասցի . ԼՐՈՒՄՆ . Բաղցր է մեղր , ԱՆԳՍՄ .

- Բայց ախտացեալ մարմնոյ փնաս է . ԼՐՈՒՄՆ . Մտցէ և կեղեցի իմ տեսանել զփառս , ԱՆԳՍՄ .

- Զոր ստացայ ընդ խաչի շափ քեզ հնարանդութեան . ԼՐՈՒՄՆ . և այլն :

205. ՊԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆ կրտուի այն խօսքը որ լրանալու համար ուրիշ բառի կարօտ չէ . ինքնին ամբողջ կիմացուի . լրումն չուղեր ոչ իրմէ առաջ Անդամներուն պէս և ոչ իրմէ ետ .

քը Հատածներուն պէս : Հատածները և Ան-
գամները իրենց Արամին ամբողջ միտք մը
հասկըցընելուն Պարբերութիւն մը եղած կըլ-
լան : ինչպէս զի ինչպէս զի մտքովս ինչ

Արթաւհամ Ծնուն Զխաւհակ :

Յորժամ դառնիցէք արտ արամիք ինձ :

Խոստանայ տպաշխարհէ ի քուրձ և ի միտք
միայն զի նա եկեացէ և արացէ խաղաղութիւն ևն :

206. Քանիս այս երեք աստիճանները շինե-
լու կանոնները համաձայնութեան կանոնով ի-
բարու զոյգ եղած բառերուն շարքը և շաղկապ-
ները տեղին համեմատ զորժամելով Անգամ-
ներն ու Հատածները իրենց Արամին քով բե-
րել և ամբողջ Պարբերութիւն մը շինել կը սոր-
վեցընէ Եարադրութիւնը : Արով երկու դրուի
կը բաժնուի . Ա. Եարադրութեան ընդհանուր
կանոն : Եւ Բ. Շաղկապներուն զորժամութեանը
վրայ բաժնից զոյգ զոյգ վրով զոյգ զոյգ խաղաղ

Երբ որ ինչպէս զի ինչպէս զի մտքովս ինչ
Արթաւհամ Ծնուն Զխաւհակ :
Յորժամ դառնիցէք արտ արամիք ինձ :
Խոստանայ տպաշխարհէ ի քուրձ և ի միտք
միայն զի նա եկեացէ և արացէ խաղաղութիւն ևն :
206. Քանիս այս երեք աստիճանները շինե-
լու կանոնները համաձայնութեան կանոնով ի-
բարու զոյգ եղած բառերուն շարքը և շաղկապ-
ները տեղին համեմատ զորժամելով Անգամ-
ներն ու Հատածները իրենց Արամին քով բե-
րել և ամբողջ Պարբերութիւն մը շինել կը սոր-
վեցընէ Եարադրութիւնը : Արով երկու դրուի
կը բաժնուի . Ա. Եարադրութեան ընդհանուր
կանոն : Եւ Բ. Շաղկապներուն զորժամութեանը
վրայ բաժնից զոյգ զոյգ վրով զոյգ զոյգ խաղաղ

Գ Լ Ո Ւ Խ Ս .

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՆՈՆ ՇՅՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

207. Մէկ շարագրութիւն մը աղէկ կամ գէշ ըլլալը երկու բանէ կախում ունի . առաջինն է՝ օտար կամ անգործածելի բառեր գործածելը , որն որ բառարանէն կը սորվուի՝ գործածած բառիդ օտար կամ անգործածելի ըլլալը : Երկրորդն է՝ աղէկ բառեր գործածելով՝ բառերը իրենց տեղը չի գնելը :

208. Բառերուն շարքը աղէկ ըլլալու համար սա երկու կանոնս միտք պահել տե՛սք է .

ԿԱՆՈՆ . Ս . կցորդը անանկ տեղ մը չի դրնել որ երկու քովի բառերն ալ իրեն նախորդ կարծուի . և բուն նախորդը որը ըլլալը չի գիացըվելով միտք մը չի հասկըցընէ : Ս, յս պակասութիւնս ունի այս խօսքս :

Հրամայեաց կանգնել արձան արծաթի տէղ ՚ի ձեռքին :

Ս, յս խօսքիս մէջ ՍՐԾԱԹԻ բառը որ Մակդիր է անանկ տեղ մը դրուած է որ կրնայ իր-

մէ առաջ գրուած բառին ալ մահղիբ սեպուել
եաքը գրուածին ալ . և չի հասկըցուի որ բուն
նախորդը որն է . ուստի եթէ ԱՐՁԱՆ բառին
կցորդն էնէ այսպէս գրուելու էր .

Հրամայեաց կանգնել արծաթի արձան տէգ
'ի ձեռին :

Որնոր ԱՐՄԱԹԻ բառը կԱՆԳՆԵԼ բառին
Մահղիբ չի կրնար ըլլար , նշանակութիւնը չի
վերցընելուն համար . հարկաւ ԱՐՁԱՆ բառին
մահղիբ եղած կը հասկցուի :

Եթէ ԱՐՄԱԹԻ բառին նախորդը ՏԷՊ բառն
է նէ այսպէս գրուելու էր .

Հրամայեաց արձան կանգնել տէգ արծաթի 'ի
ձեռին :

Այս տեղս ալ ԱՐՄԱԹԻ բառը 'ի ՉԵՌԻՆ
բառին մահղիբ չի կրնար հասկցուիլ , եթէ ա-
նոր մահղիբ ըլլար նէ՝ հօրովակէրս Ի նախ-
դիբը իր վրայ գնելու էր առաջ անցած ըլլա-
լուն համար ըսելու էր . տէգ յարծաթի ձե-
ռին :

Եթե վերոգրեալ խօսքը այսպէս ըլլար .

Հրամայեաց արձան կանգնել արծաթի
տէգ 'ի ձեռին . Դարձեալ ԱՐՄԱԹԻ բառին

Ենթակաւն յայտնի չէր իմացուեր մակդիրին ու
Ենթակային մէջ ԿԱՆԳՆԵԼ բառը մտած
կրնայ սեպուիք :

Եթէ ԱՐՄԱԹԻ բառին առաջը բուժ մը
գրուի նէ թէպէտ միաքը կը հասկըցուի. բայց
ստով Եարադրութիւնը աղէկ չըլլար :

209. Մէկ բառ մը որ երկու նախորդի զատ
զատ կցորդ կրնայ սեպուիլ. և զատ զատ միաք
կը հասկըցընէ. իր բուն նախորդը չի գիտցուե-
լով՝ այսպէս եղած Եարադրութեանը Երկդիմ
Եարադրութիւն կըսուի :

210. ԿԱՆՈՆ Բ. մէկ բառին նախորդը Հա-
տածին կամ Սնդամին մէջ ըլլալով անոր կցորդը
Էքումին մէջ գնել չի կրնար ըլլալ : Այս կըը-
լայ երբ հասած կամ անդամ բառած խօսքե-
րուն նշան եզոզ բառերը իրենց տեղը չի գըը-
ուի : Ուստի գէշ է այս շարադրութիւնը :

Բարգում աշխատութեամբ զոր ժողովեալն
էր՝ կորուսանէ :

Վասն զի յարաբերական ԶՈՐ գերանունը
հասած կը շինէ և իր շինաց հասածին առա-
ջին բառը ինքը պիտի ըլլայ. ուստի յարաբե-
րականէն առաջ ետեւից բառին նախորդը կամ

կցորդը յարարերսկանով շինուած Հատուածէն դուրս կը բընարուուի . և կայ կորուսանէ բայը . ուստի բանին միաքը այս ըլլալ կերևի .

Բազում աշխատութեամբ կորուսանէ զայն զոր ժողովեալն էր :

Բայց գրողին միաքը այս չէ . և ժողովածը կոր- սընցընեալն ալ շատ աշխատութեամբ կըլլայ շրտ- ուիւր . շատ աշխատութեամբ ժողովածը կը կոր- սընցընէ կըլլայ . ուստի գրաբարի աղէկ շարգը պիտի ըլլայ :

Չոր բազում աշխատութեամբ ժողովեալն էր՝ կորուսանէ : Կամ կորուսանէ զայն զոր ժողով- եալըն էր բազում աշխատութեամբ :

Այս կանոնիս զգուշութիւն շընելով գէշ և դաժ շարագրութեանը կըսուի Անկանոն շարագրութիւն :

ԳԼՈՒԽ. Բ

ՀԱՂԱՊՄՆԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

211. Մէկ բառի մը քանի մը հաս կցորդ- ներ տալ պէտք ըլլայ նէ՛ խօսքը կը սրուին և

ուծէ կը ձգեն . սասանկ խօսքերը ամփոփելու և ուծ ապառ համար անանկ բառեր հնարուած են որ անոնք դնելէդ ետքը կրնաս կըցորդը իրեն հետ կապակցութիւն ունեցող բառերով ամբողջ Բան մը շինել . և այս երկու կերպ Բաներըս իրարմէ զատ կերտին . վասն զի մէկ Բանին բառերը միւս բանին բառերուն հետ համաձայնութեան կանոնով կապակցութիւն մը չունին . բայց այն բառերը երկու բանի մէջ կը գրուին անոնք իրարու հետ կը կապեն . ա՛նք համար Եաղկապ կուին :

212. Կցորդը շատ եզամբ բառերը մէկ խօսքի մը ամփոփելու համար պիտի գործածուին Եաղկապները . բայց անանկ խօսքերու ալ կը գործածուին . որ կրնայ համաձայնութեան կանոնով կցորդ գրուիլ . ինչպէս .

Արբեաց զնա վասն հանգչելոյն ի նմա .
այս խօսքս այսպէս ալ կրնայ ըսուիլ .

Արբեաց զնա՝ զի ի նմա հանգեաւ .
Եաղկապով եզամբ լրումը առաջուց գրուած անգամին պատճառն է . վասն զի ինչո՞ւ համար սրբեաց հարցմանը կը պատասխանէ . և այս պատասխանս Վ.Ա.Մ. նախգրի և Սեռաւ .

կան խնդրով կըլլայ . Եաղկապը այս նախագի-
րիս տեղը դրուած է . և խնդիր ըլլալու խօս-
քը բայով դարցընելով անդամ եղած է :

213. Վստածներէն կը հասկըցուի որ թէ
հաստածները և թէ անդամները կցորդ ըլլա-
նուն խօսքը պակաս կը ձգեն . վասն զի առանց
կցորդի նախորդ կամ առանց նախորդի կցորդ
չըլլար : Այս ըսածիս ուրիշ ապացոյց մի ալ
ունիմք որ՝ հօլովաուս նախդիրներուն առաջը
այս Եաղկապներս կը դրուին , և անկէց ետքը
այն նախդիրները խնդիր չեն առնել , վասն զի
Եաղկապով եղած խօսքը այն նախդիրին խընդ-
րոյն տեղը դրուած է . տես այս օրինակներս .
Խնդրէք և ոչ առնուք վասն զի շարաշար խնդրէք
ՎԱՄՆ նախդիրը առանց խնդրոյ դրուած է .
և խնդիրը պիտի ըլլար ԽՆՄԷԲ բային դեր-
բայը , որ ՁԻ Եաղկապը դրուել , և անի-
կայ բայ է եղել , կրնայ ալ ըսուիլ .

Խնդրէք և ոչ առնէք վասն շարաշար խընդ-
րելոյ ձերոյ . ասոր պէս են ասոնք ալ .

Ես ետու զձեզ արհամարհեալս և լքեալս ընդ
ամենայն ազգս , փոխանակ զի ոչ պահեցէք
զճանապարհս իմ :

Կամ թէ . մտնանակ ոչ պահելոյ ձերոյ զճա-
նապարհս իմ :

Որ ունիցին կանայս՝ որպէս թէ չունիցին .

Կամ թէ . որպէս չունողս , եայլն :

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ

ԿԷՏԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

214. Սրդի գործածուած հայերէն աշխար-
հարառ լեզուին մէջ առողանութեան քանի մը
նշաններ կան որ նախնիք իրենց գրութեանը
մէջ չէին գործածեր . հիմայ սովորութեան ե-
ղած են գործածել հետեւեալ կերպով :

Բութ կրտսի . որ կարճ հատածներուն
կը գործածուի . իրենց լրումէն առաջ : Ստորա-
կէտ . անդամներուն կը գործածուի իրենց լը-
րումէն առաջ .

Միջակէտ . կարճը պարբերութեանց կը
գործածուի . հատածներուն և անդամներուն
լըրումը գրուելէն ետքը :

Վերջակէտ . երկար պարբերութեանց կը
գործածուի :

Ներշա . բայերուն հրամարկան եղանակներուն և արտասանելու ժամանակ խօսքի աղ- գեցութիւնն առողջ քանի մը մտակրայներու վրայ կը գործածուի :

Մոլորակ կամ պարոյկ . հարցական նշանը բան մը հարցընելու համար կը գործածուի , և որ բան է հարցուցածդ նէ՝ անոր վերջին վանկին ձայնաւորին վրայ կը դրուի :

Նրկար . Միջարկութիւններուն կամ կիրք յայտնող բառերուն վերջին վանկի ձայնաւորին վրայ կը դրուի :

Տոլարարձ կամ ապարարձ . բառ մը երբ ատոյին վերջը կուգայ և ամբողջ շարաներ նոյն բառին վանկէն զատելով մարի ատղը դնել պէտք ըլլայ նէ՝ վերի պակաս մնացած բառին առաջը կը դրուի :

Մակակէտ . հօլովակէրա Կ նախդիրին ետին . և մէկ մի ալ Ա ձայնաւորով վերջացած բառէ ետքը սկստած բառին առաջին գիրը ձայնաւոր ըլլայ . Ա ը կը վերցուի ու անոր տեղը կը դրուի :

() Բակագիծ . խօսքին մէջ յարմարութիւն ունեցող դուրսէն մէկ պարագան այս նշանիս

մէջ կը գրուի :

« Չակերա, օտարի մը բաժը որն որ իւր բաժինն իրրե վկայութիւն կը գործածուի, այն խօսքին երկու կողմը այս նշանս կը գրուի :

Համաձայնութեան կանոններուն մէջ ցըցուցինք որ իրարու նախորդ և կցորդ եզոզ բառերը քանի մը կերպ կրնան գրուիլ իրարու քով, որով մի և նոյն խօսքը քանի մը կերպով դարցընելով կրնայ գրուիլ : Իմաստը նոյն պահելով, միայն թէ բառերուն շարքը փոխելով, աշակերտ մը պէտքէ որ գրարատ բան մը գրած ժամանակը այն բանին քանի կերպ գրարատը կրնայ ըլլալ նէ՛ ամենքն ալ գրէ . օրինակ մը դնեմք հոս :

Միտքդ պիտի բերես դուն . որ քեզի համար շատ աշխատեցաւ :

Այս խօսքիս գրարատ թարգմանութիւնները կրնայ ըլլալ, այսպէս .

Բերիցես դու ի միտս, զի բազումս աշխատեղև փասն քո .

Ածցես զմտաւ զի բազումն աշխատեցաւ վասն
քո .

Յիշեաց'ես դու , զի կրեաց վասն քո աշխա-
տութիւն բազում .

Յիշեաց'ա՛ թէ աշխատութիւն բազում կրեաց
վասն քո :

Յիշեաց'ա կրեաց բազում աշխատութիւն վա-
սն քո .

Յիշեաց'ես բազումն ճգնեցաւ վասն քո

„ յաղաղս քո կրեաց ճիգն յոյժ

„ բազում վաստակոց տարաւ յաղաղս քո

„ ի քո շնորհս աշխատեղի յոյժ : Եւ .

9 ± 18

6 . 9 . a

